

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ στήριξις τῶν ἀγαθῶν τῆς παρούσης ζωῆς πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἑλλης εἶναι τὸ θέμα τῆς πρώτης ἑμιλίας τοῦ παρόντος τόμου. Ὁ Χριστότομος ἐπαινεῖ αὐτοὺς ποὺ ἤθελαν διὰ τὴν ἀποσκευὴν ἀφ' ἡρώδης «τὰ σφῆδρὸν κάπια καὶ τὸν ἑρῶν ἀρχμόν».

Τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου εἶναι ἐφήμερα καὶ παροδικὰ, καὶ πάντοτε χάνονται, ὅταν ἀποθνήσκωμεν, πολλὰκις δὲ καὶ ἐνῶ ζῶμεν μᾶς ἐγκαταλείπουν. Τὰ ἀγαθὰ ἑμῆς τῆς ἄλλης ζωῆς εἶναι μόνιμα καὶ ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἀπὸ τὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ἐπι πλέον εἶ εἶναι ποῦ εὐκόλος ἢ ἀποκνησίαι τῶν, καθέσθον παρέχον-ται ὁρατῶν εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἐπιδικῶσιν. Χρειαίεται καθημερι-νῶς ἀγῶν ἐναντίον τοῦ πονηροῦ διὰ τὴν τελικὴν νίκην. Ὁ Χριστὸς ἔθεσε μὲν τὰ προτάγματα, πλὴν ἑμῶς ἔθεσε καὶ τὰ ἔπαθλα, διὰ τὴν κατὰ τὴν τὴν ἀγῶνα εὐκολώτερον. Διὰ τῶν χωρίων τῆς Κ. Διαθήκης ποὺ ἀναφέρει ἀποδεικνύει δι: ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος ἐτήρησε διὰ τὰ προτάγματα, ἐπομένως καὶ ἡμεῖς ἠμποροῦμεν νὰ τὰ τηρήσωμεν. Ἐποὺ εὐκολώτερον δύναται νὰ βαδίξῃ τις ἄδουον ἄδον, ἐὰν ἔξῃ προηγουμένως κάποιον νὰ βαδίξῃ αὐτὴν.

Προφανῶς ἡ ἑμιλία ἐλήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους εἰς κάποιον προάστειον ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἐποὺ ἐπαινεῖ τὸν ἕρῶν τῶν ἀκρατῶν του τοὺς ἐποί-ους θεωρεῖ καλύτερους ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ κατακοῦν εἰς τὴν πόλιν. Τὸ ἔτος τῆς ἐκφωνήσεως εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ.

Οἱ ἐπόμενοι δύο λόγοι «Περὶ τοῦ μὴ ἐρησιάζειν τὰ ἀμαρτή-ματα τῶν ἰδελφῶν μὴδὲ κατεχεσθῆαι τῶν ἑχθρῶν» καὶ «Περὶ τοῦ μὴ ἀπογενώσκειν τινὰς ἐαυτῶν, μὴδὲ κατεχεσθῆαι τῶν ἑχθρῶν, μὴδὲ ἀπαγορευομένην ἐν τῷ μὴ λαμβάνειν αἰτιώσιν» καὶ πρὸς ἄνδρας περὶ τῆς πρὸς τὰς γυναῖκας εὐφροσύνης» ἐκφωνήθησαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸ ἔτος 386, μετὰ τὴν ἐκφωνήσιν τοῦ πέμπτου λόγου κατὰ Ἀνομοσίαν.

Ἡ ἐκφωνήσιν τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν ἄλ-λων καθίσταται αὐτοῖς θραυτέρους καὶ ἀνατιχινότερους, καὶ ὡς ἐν τούτῳ καθίσταται δυσκολώτερα ἡ ἐφόρως καὶ ἡ θεραπεία

Ἰερὰς ἸΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέρος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν
Γραμματεὺς Συντάξεως

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμετρία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδακτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 20

1. ΠΕΡΙ ΑΠΟΛΑΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΑΙ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ
2. ΠΕΡΙ ΜΗ ΚΟΙΝΩΔΟΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ
3. ΠΕΡΙ ΜΗ ΑΠΟΓΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΚΑΤΑ
ΕΧΘΡΩΝ
4. ΟΜΙΛΙΑ ΛΕΧΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΑΓΙΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ
5. ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ
6. ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΓΟΤΘΟΥΣ
7. ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΠΑΑ. ΠΕΤΡΑΣ

Εισαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΝΙΚΗΤΑ Β. ΤΣΙΟΜΕΣΙΔΗ
Κείμενον: B. Mo'lancon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

αυτῶν διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ γνωστοποιήσονται τὰ ἁμαρτήματα διὰ τὸ θεραπεύονται ἀκολούθητον.

Ἐπειδὴ γνωρίζει ὁ διάβολος ὅτι, ὅταν προσευχηθῆται, ὑπελπίσθηται πέρα πολύ, διὰ τοῦτο τότε ἀκριβὸς παραμονεύει καὶ στήναι τὰς παγίδας του, ὥστε καὶ κατὰ τὴν ὕψην τῆς προσυχῆς νὰ μᾶς ἐκτασθῇ. Πῶς καὶ μὴ ποιοὺν τρόπον; Μὴ τὸ νὰ ἐμβαλέη εἰς ἡμᾶς κακοῦς λογισμοὺς, καὶ τὸ χεῖριστον εἶναι μὴ τὸ νὰ μᾶς παρακινή νὰ προσευχηθῆται ἑναντίον τῶν ἔχθρῶν μας. Αὐτὸ ποῦ πράττουσιν ὀφθαλμοὶ, προσευχόμενοι ἑναντίον τῶν ἔχθρῶν των, εἶναι ὕβρις πρὸς τὸν Θεόν, λέγει ὁ ἱερὸς τακτήρ. Ἀπὸ ἀπαρτρείται τοὺς πιστοὺς ἀπὸ αὐτοῦ σπράζει τὴν προσυχὴν αὐτῶν εἰς ἕνα ἄλλο σημειῶν εἰς Ἰσοῦ σπουδαίων. Ἡ προσυχὴ μᾶς πρέπει νὰ εἶναι ἐπιμόνος καὶ διαρκής, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητευθῆται ὅταν δὲν ἐπισταυριώμεθα ἡμέτερος ὁ Θεὸς ἄλλων τῆς προσυχῆς ἀισακοῦς ἀμέσως καὶ ἄλλων μετὰ παρέλευσιν ἑτῶν. ἀκριβὸς διὰ τὸ διδάσκει καὶ μὴ τοὺς μὲν καὶ μὴ τοὺς δεῖ.

Ἡ θαυμασιὰ ἑμιλία ἣ ὁποία ἐλέγχεθι εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐνώπιον μικρῆς συγκυρώσεως, εἶναι προσηγορικὴ εἰς ἀρετὴν καὶ ἑλπίδα εἰς τὸν Θεόν, ἐλέγχεθι δὲ μὴ διὰ τῆς ἐπιμόνης ἑμιλίας τοῦ σώματος ἐκ πικρῆς 11 ἑμιλιῶν τοῦ Κρουσώστου. Καθῆμεν εἰς ἀριστοκρίθεια εἰς πόλεμον, εἰς πόλεμον ἔχει μὴ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸς τὰς πάλαγγας τοῦ διαβόλου, καὶ διὰ τὸ ἐξέλθωμεν νικηταὶ ἀπὸ τῶν πόλεμον αὐτῶν πρέπει νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τῆν ραθυμίαν ἣ ὁποία μᾶς καθιστᾷ ἀνικητοὺς καὶ πολυμήχανον. Ἐξερωνήθη πιθανώτατα εἰς Κωνσταντινουπόλιν κατὰ τὸν Οὐκτώβριον τοῦ 392.

Εἰς τὴν ἐπιμόνην ἑμιλίαν ὁ Κρουσώστου καταγορεύει ἐκείνου ποῦ δὲν παρευρόθησαν διὰ τὸ ἀκούσων αὐτῆν, ἀπαντα εἰς ἐκείνους ποῦ μὴ ᾤλην τὸν παρακολούθῶν καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ μεταπέρουν τὰ λεγόμενα καὶ εἰς τοὺς ἀπόντας, ὥστε νὰ τοὺς προσελκύσων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ τοὺς κἀμουν καὶ ἀπολεῖ ματῶχος τῶν πνευματικῶν καρῶν. Διὰ τὸ μὴ σταρῆθι ἀπὸ τοὺς ἀκριβοῦς τὴν πνευματικὴν ὀφείλειαν καταναλίττων τὸν χρόνον του εἰς κατηγορίας, κάμνει λόγον διὰ τὴν ὀφείλειαν αὐτοῦ πρὸς ἕνα κατὰ τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ οἱ ἔχουν τὰ ἕνα δικαιώματα δὲν ὀφείλονται διακρίσει μεταξὺ πτωχῶν καὶ πτωχῶν, ἀνθρώπων καὶ γυναικῶν, σοφῶν καὶ ἀμαθῶν ἐπιμόνος ἣ γυναικεία φύσις δὲν πρέπει νὰ ἀποστελῇ διὰ τὰς γυναικῶν ἐπιμόνοιον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, ὅπως δὲν ἀπετέλεσε καὶ διὰ τὴν μητέρα τῶν Μακκαδαίων, τὴν Φειθῆν καὶ τὴν Μιχαήλιν. Ἡ ἑμιλία ἐξερωνήθη εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Βιργίνης, ὁ ὁποῖος ἦτο τότε καθεδρικός, πιθανώτατα κατὰ τὸ ἔτος 394.

Τὴν μετὰ τὸ Πάσχα ἐξερωνήθη τοῦ 399 ἐλευσέρργησεν ὁ Κρουσώστου εἰς τοὺς Ρόθους. Εἶχε χειροτονίαι: ἤδη, εἰς αὐτοὺς

προσβούτους, διακόνους, ἀνεργάτας ἀπὸ ὁμογλώσσους, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ναὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ πολλὰς ἡμέρας τῆς λειτουργίας των. Αὐτὰ δὲ τὰ ἔκαμα διὰ τὸ τοὺς προσεγγίσει εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, διότι πέρα πολλοὶ παρασύρθησαν ἀπὸ τὸν Ἀρειανισμόν. Κατὰ τὴν ὕψην τῆς λειτουργίας καθόρισαν ἔχει μόνον αἱ ἀνεργάτας νὰ γίνονται εἰς τὴν Γεωργικὴν γλῶσσῃν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑμιλία νὰ ἐκτεροῦνται εἰς αὐτοὺς. Ἀπὸ ἔλαβε πέρας ἣ εἰς τὴν γερμανικὴν ἑμιλία ὁ Κρουσώστου ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπε: Ἐξουσίαν παρῆεν Ἐλληνας ἡμέρον, ὥστε τῶν ἀνεργισμένων ἀποδοῦναι καὶ μαθεῖν, πῶς τοῦ Σταυρωθέντος ἣ ἰσχύς, πῶς τοῦ Σταυροῦ ἣ δυναμὶς, πῶς τῆς Ἐκκλησίας ἣ ἐγένετα, πῶς τῆς πίστεως ἣ εὐτομία, πῶς τῆς κλήτης ἣ αἰσχύνῃ, πῶς τῶν βαρῶν ὁ γέλωσ. Τὰ Πάσχα τοῦ 399 ἦτο τὴν ἔην Ἀπριλίου.

Τριάκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν πύσιν τοῦ Ἐθροπίου ὁ Κρουσώστου λαθὼν ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχον ἕδρα δλίγοι διὰ τὸ νὰ ἀκούσων εἰς μίαν ἑμιλίαν τοῦ ἀναλογίζεσθαι μήπως ἣ βροχὴ καὶ ἣ λάσπη ἦσαν αἱ αἰτίαι, συμπεραίνει: δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίη εἰς ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν θέλησιν. Τὸ μόνον σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν προσέλευσιν τῶν Χριστιανῶν ἦτο ἣ ραθυμία των, καὶ ἣ φιλανθρωπία των ἑναντίον τῶν τῶν πᾶσων τοῦτου ἀπειθῶναι ἔγνοντο μομφῆν. Ἡ ἑμιλία ἐλέγχεθι εἰς τὸ μαρτύριον τῆς Παλαιῆς Πέτρας, τὸ ὁποῖον ἦτο πλῆγρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Montfaucon, στηρίζωνος ἐπὶ τῆς ἀξίως σημειῶν, ἐνόμισεν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ σημειοῦ τοῦ ἐπισημαίνοντος τὸ 398. Ἀλλὰ ὁ Κρουσώστου τὴν πύσιν τοῦ Ἐθροπίου καλεῖ ἄλλοτε μὲν σημειῶν, ἄλλοτε δὲ γεμῶνα καὶ ἄλλοτε σφαιρίων.

Ὁ Ἐθροπίος ἐπιρῆθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἀδριανίου τοῦ 399 καὶ μετ' ἄλλων ἀπεσπασθῆθι εἰς τὴν Χαλκηδῶνα. Ἡ ἑμιλία ἐπιμόνης ἐλέγχεθι κατὰ τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 399.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΤΣΙΟΜΕΣΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ

1. Είναι υπερβολικός ὁ καύων καὶ ἀνυπόφορος ἡ ἔρησια· ὅμως δὲν ἐξησθένησε τὴν προθυμίαν σας καὶ οὐτε ἐμάργνε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀκρόασεως. Ἔτσι εἶναι ὁ ἀκρατής ὁ θερμὸς καὶ ἐνθουσιώδης· δυναμοῦται διὰ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀκρόασεως καὶ δύναται νὰ ὑποφέρει τὰ νότια μὲ εὐκαλίαν διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν τὴν καλὴν καὶ πνευματικὴν. ³³⁸ Α Καὶ οὐτε τὸ ψυχρὸς, οὐτε ἡ ἔρησια, οὐτε τὰ πολλὰ ζητήματα, οὐτε τὸ πλῆθος τῶν φρονιῶν, οὐτε τίποτε ἄλλο τέτοιον ἡμπορεῖ νὰ τὸν καταβάλλῃ· ὅμως τὸν ἀβρανῆ καὶ μάθμον, οὐτε οἱ εὐκάριστοι καιροί, οὐτε ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἀσφάλεια, οὐτε ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀνεσις δύνανται νὰ διεγείρουν, ἀλλὰ παραμένει κοιμώμενος ὕπνῳ ἄξιον πολλῆς κατηγορίας.

Ἔτσι ὅμως δὲν εἶθε τέτοιαι, ἀλλὰ εἶθε καλύτεροι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν πόλιν, ὅσοι σεῖς εἶθε τὸ ἐκλεκτὸν μέρος τῆς πόλεως, καὶ μὲ προθυμίαν καὶ σπουδασίην παρακολουθεῖτε πάντοτε τὰ λεγόμενα.

Αὐτὰ εἶδη τὸ θέατρον εἰς ἐμὰ εἶναι σεμνότερον ἀπὸ τὰς βασιλικὰς αὐλὰς. Διότι ἐκεῖ τὰ διδόμενα, ὅποια καὶ ἂν εἶναι, ἐξαφανίζονται μαζὶ μὲ τὴν παρουσίαν ζωῆς, Β καὶ εἶναι γεμῆτα ἀπὸ θέρους καὶ ταραχῆς. Ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τίποτε τέτοιον· εἶδη ὑπάρχει κάθε ἀσφάλεια καὶ τιμὴ, ἀπληθύνουσα ἀπὸ ταραχῆς, ἔξουσιαι ποὺ δὲν ἔχουν τέλος καὶ ποὺ δὲν διακόπτονται οὐτε ἀπὸ αὐτῶν τῶν θάνατον, μᾶλλον δὲ ποὺ γίνονται τότε περισσύτερον ἀσφαλεῖς. Διότι μὴ ποὺ ἀναφέρῃς αὐτὸν ποὺ κἀπταί ἐπάνω εἰς τὴν ἡμαξίαν, καὶ εἶναι ἐπληρμένος, καὶ ἐκεῖ πολλοὺς σωματοφύλακας, οὐτε τὴν ζώνην καὶ τὴν φωνὴν τοῦ κήρυκος. Νὰ μὴ χαρακτηρίσῃς ἀπὸ αὐτὰ τὸν ἀρχοντα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν· ἔαν κυριεῦθ τὰ πάθη του, ἔαν νική τὴν ἁμαρτίαν· δηλαδὴ ἂν ἐξουσιώσῃ τὸν νόθον τῶν χρημάτων, ἂν ὑπέταξῃ τὸν ἀχόρταστον ἔρως τῶν σωματίων, C ἂν δὲν λύσῃ ἀπὸ φθόνου, ἂν δὲν πα-

ραούρεται εἰς τὸ φοβερὸν πάθος τῆς ματαιοδοξίας, ἂν δὲν φοβῆται καὶ τρέμῃ τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἐπὶ τὸ χειρότερον μεταβολὴν, ἂν δὲν ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τὸν φθόνον τοῦτον. Τίτουνά μοι δεῖξῃς τὸν ἄρχοντα, διὰ αὐτὸ σφαιρὸν ἔξουσία. Ἔσθ μὲν ἄρχῃ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι δὲ δούλος τῶν παθῶν, αὐτῶ τοῦ εἶδους τὸν ἄρχοντα θὰ τὸν ἀνοήτως δουλικώτερον ἀπὸ δούλους τοὺς ἀνθρώπων· καθὼς καὶ δὲ ἔκεινον ποῦ ἔχει κατακεκλεισμένον εἰς τὸ βάθος τὸν πυρετὸν. ἂν καὶ τίποτε τίτουν δὲν φανερώη ἢ ἑξωτερικῆ ἐμφάνισις τοῦ σώματός του, θὰ ἤθόναντο μετὰ θεσπιάτης οἱ λαοὶ νὰ εἶποιν διὰ ἔχει ὄψη λόν πυρετὸν, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἄγνωστον αὐτὸ οἱ ὄσοις.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐγὼ, αὐτὸν ποῦ ἔχει υποδουλωμένην τὴν ψυχὴν του, **D** καὶ αἰκράλαταν εἰς τὸ πάθος, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν φανερώη κάτι τέτοιον ἢ ἑξωτερικῆ του ὄψις, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον, δύναμαι νὰ λακυσθῶ διὰ εἶναι δουλικώτερος ὄλων, αὐτὸς ποῦ ἔχει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τὸν πυρετὸν τῶν κακῶν, καὶ ἔχει ἰδρυμένην εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν του τὴν τυραννικὴν ἔξουσίαν τῶν παθῶν θὰ ἀνοήτως δὲ ἄρχοντα καὶ ἐλεύθερον καὶ τῶν βασιλέων βασιλικώτερον, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἐνδεδυμένος μετὰ κούρῃλια, καὶ ἂν κατοικῇ εἰς φυλακὴν, καὶ ἂν εἶναι δεμένος μετὰ αἰσίδα, αὐτὸν ποῦ ἀπέβαλε τὴν τυραννίαν τῶν παθῶν, καὶ δὲν εἶναι κυρωμένος ἀπὸ πονηρὰς ἐπιθυμίας, καὶ οὔτε φοβᾶται καὶ τρέμει ἀπὸ παράλογον φόβον πτωχείας καὶ ὀσμίας, ποῦ θεωροῦνται διὰ εἶναι λυπηρὰ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν.

2. τὰ ἄκράματα αὐτὰ δὲν ἀγοράζονται μετὰ χρήματα, οὔτε ἔχουν κανένα ποῦ τὰ φανεῖ· Ἐ αὐτὴ ἡ δύναμις δὲν ἐπιηρέζεται ἀπὸ γλώσσων κατηγοροῦ, οὔτε ἀπὸ μέτρια φθορῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἀπὸ ἐπανόρθων κακοβούλων, ἀλλὰ μένει συνεχῶς ἀκυρήτους, ὡς ἂν κατοικῇ εἰς κάποιον ἀπάτητον τόπον τῆς φιλοσοφίας, καὶ οὐκ μόνον εἰς τὰς ἄλλας δυσχερεῖς περιπτώσεις, ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον ὑποχωρεῖ.

Καὶ αὐτὰ τὰ ὑποεικνύοντι οἱ μάρτυρες, τὸν ὄποιον τὰ μὲν ὄσμητα διελόθησαν καὶ ἔγινον σκόνῃ καὶ στάχτι, ἢ δὲ δύναμις τῶν καθημερινῶς ζῆ καὶ ἐνεργεῖ, ³³⁹ Ἀ ἐκείνουσθα δαιμόνια, φυγαδεύουσα τὰ νοσήματα, ἐμψυκάνουσα ἀλοκλήρους πόλεις καὶ συναστροβόλουσ ἐξὸς πλήθος. Τίση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἔξουσίας αὐτῆς, οὐκ μόνον διὰν ζῶν οἱ ἄρχοντες, ἀλλὰ καὶ διὰν ἀποθάνουν· ὡςτιὰ διὰ τῆς θίας μὲν κανεῖς δὲν ἐρχεται εἰς αὐτὴν, διὰ τῆς ἰδίας δὲ προσιρήσεως καὶ ἐπιθυμίας ἐρχονται ὄλοι πρὸς αὐτὴν, καὶ δὲν κάνει τὴν δύναμιν τῆς ἐπὶ τὸν χρόνον.

Βλέπετε, λοιπὸν, διὰ δὲν τὸ εἶπω χωρὶς λόγων διὰ τὸ θεαίρον τοῦτο εἶναι ποῦ λαμπρὸν ἀπὸ τὰς βασιλικὰς πόδας· δι-

ὅτι οὐα οὐαβαίνουν ἐκεῖ ὁμοιάζουν μετὰ φύλλα ποῦ μαραινόνται καὶ μετὰ σκιάς ποῦ περνοῦν καὶ χάνονται αὐτὰ δὲ ποῦ δίδονται ἐξὸς ὁμοιάζουν μετὰ ὄβραματα, μᾶλλον δὲ εἶναι στερεότερα καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον, καθὼς εἶναι ὀθόνατα καὶ ἐκλίνητα καὶ δὲν ὑποχωροῦν ποτὲ εἰς οὐδερῖαν μεταβολὴν, **B** καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ τὰ ἄγαποῦν ποῦ ἔρχονται ἀφόδως, καὶ εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ διαπάχῃν καὶ φιλονικίας, ἀπὸ φθόνου καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀπὸ κακοβούλου καὶ συκοφαντίας. Διὰ τὴν μὲν κοσμικὰ ἔχουν πολλοὺς ποῦ τὰ φθονοῦν, τὰ δὲ πνευματικὰ εἰς ὄσον ποῦ πολλοὺς ἔλθου, τῶσον περισσότερον φανερώουσι τὴν ἰδικίαν τῶν ἀφθόνων. Καὶ αὐτὰ εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ μᾶθετε σεις ἀπὸ τῶν λόγων τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τὸν ὄποιον εἰς ὄλους μεταδίω, ἂν κρατήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν πλοσίον μου, γίνομα πτωχότερος, ἂν δμως τὸν μετοδώσῃ εἰς ὄλους, ὄπως ἀκρῶς σπέρνω εἰς ἔσφορον ἄγρον, ἐπαυξάω τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν, κάρνω περισσότερον τὸν πλοσίον μου **C** καὶ ὄσοις καθιστῶ πλουσιώτερος χωρὶς ὄ κῆρας νὰ γίνω πτωχότερος ἔξ αἰτίας τῆς εὐπορίας σας, ἀλλὰ μᾶλλον περισσότερον πλοσίος, διὰ τὸν οὐαβαίνετὶ τὸ κῆρον ὄπως μετὰ τὰ κρήματα, ἀλλὰ ἀκρῶς τὸ ἀντίθετον. Ἐάν εἶχα ὄποταμεινῶνα κρήματα, καὶ ἤθελα νὰ τὰ διανεμῶ εἰς ὄλους, δὲν θὰ ἠμποροῦσα νὰ ἔχω τὴν προηγουμένην ἀφθονίαν, διὰ τὸ θὰ ἐλαττωθῶν ἔξ αἰτίας τῆς διανομῆς.

3. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι τῶσον ὑπέροχα τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, καὶ εἶναι ποῦ ἐσκόλος ἢ ἀπόκτησις τῶν, καθὼς εἰς ὄλους ποῦ θέλουσ δίδονται δωρεάν, αὐτὰ περισσότερον τὰ ὄγαπᾶμεν, καὶ νὰ ὄρηνημεν τὰς σκιάς, καὶ νὰ μὴ ἐπιδοκιμασωμεν τοὺς κρημνοὺς καὶ τοὺς σκοπέλους, **D** καὶ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν τὴν ἀνάτην ὁ Θεός, πρὶν ἀκόμη ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρώπος ποῦ τὰ κατέχει ἐπανόημεν εἰς αὐτὰ τὸν θάνατον. Τοῦτο θέλω νὰ εἶπῶ δὲν ἐξαφανίζονται καὶ αὐτὰ, μόνον διὰν ἀποθῶνῃ αὐτὸς ποῦ τὰ κατέχει, ἀλλὰ καὶ ἐνῆ ἀκόμη ζῆ μαραινόνται καὶ ἀφανίζονται, διὰ νὰ διηλευσῶσι τὴν προσωρινότητά τῶν καὶ αὐτοὺς ποῦ τὰ ἀγαποῦν ποῦ καὶ ἐρμύενον εἰς αὐτὰ, νὰ τοὺς ἀπομακρύνουσι ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν μαγίαν μετὰ νὰ φανερώουσι τὴν ψῆσιν αὐτῶν καὶ νὰ διδάσκουσι διὰ τῆς πείρας διὰ εἶναι: ποῦ ὄσθετεστέρα ἀπὸ σκιάς, καὶ νὰ ἐξαφανίσουσι ἔτσι τὴν ἀγάτην πρὸς αὐτὰ. Καὶ διὰ νὰ ὄμηλωσὶ διὰ παραδείγματος ὁ πλοσίος δὲν ἐγκαταλείπει τὸν πλοσίον διὰν ἀποθῶνῃ μόνον, **E** ἀλλὰ καὶ διὰν ἀκόμη ζῆ κάνειτι παλλάκις. Ἡ νεότης δὲν ἐγκαταλείπει τὸν νέον, μόνον διὰν ἀποθῶνῃ, ἀλλὰ καὶ διὰν ἐπιρῶκεται εἰς τὴν ζωὴν τὸν ἐγκαταλείπει καταστρεφόμενη σὺν τῇ ἀεθῶσι τῆς ἡλικίας καὶ παραχωροῦσα τὴν θέτην τῆς εἰς τὸ γῆρας. Τὸ κάλλος καὶ ἡ εὐμορφία καὶ διὰν

ἀκόμη ἤ ἡ γυναῖκα κἀνοντοί και μεταβάλλονται εἰς ἀοχη-
μίαν. Αἱ δόξαι και αἱ δυναστεῖαι πάλιν ὁμοίως· αἱ τιμαί, αἱ
ἐξουσίαι εἶναι ἐφήμεροι και πρόκαιροι και πῶ φθαρταὶ ὅσο
τοῦ ἀνθρώπου σου κατέχουν αὐτά και καθὼς βλέπομεν νὰ
ὑπάρχουν καθημερινὸ θάνατοι τῶν σωματίων, ἔτσι ὑπάρχουν
και θάνατοι τῶν πραγμάτων. 340 Αὐτοῦ δὲ συμβαίνει διὰ τὰ
παροβλέπαμεν τὰ παρόντα και τὰ ἀποσιωπώμεθα εἰς τὰ μέλ-
λοντα, και νὰ εἰμεθα ἐληρημένοι ἀπὸ τὴν ἀπάλασιν ἐκείνων,
και ἐνὶ εὐρισκώμεθα εἰς τὴν γῆν νὰ εὐρισκώμεθα μὲ τὸν
πόθον εἰς τοὺς οὐρανούς. Διότι δύο κόσμους ἔκαμεν ὁ Θεός,
τὸν μὲν ἕνα παρόντα, τὸν δὲ ἄλλον μέλλοντα· τὸν μὲν ἀρα-
τὸν, τὸν δὲ ἄραστον· τὸν μὲν ἀντιλήπτον διὰ τῶν αἰσθησίων,
τὸν δὲ διὰ τοῦ νοῦ· τὸν μὲν ἔκοντα ἀνάστασιν σωματικὴν, τὸν
δὲ πνευματικὴν· τὸν μὲν ἀντιλαμβανόμεθα διὰ τῆς ἐμπειρίας,
τὸν δὲ διὰ τῆς πίστεως· τὸν μὲν ἕνα τὸν ἔχομεν θέσασιν, τὸν
δὲ ἄλλον τὸν ἐλπίζομεν και τὸν μὲν ἕνα καθόρισε νὰ εἶναι
τόπος ἀγνῶν, τὸν δὲ ἄλλον θραβεῖν· και εἰς αὐτὸν μὲν ἁ-
γῶνας και πόρους και ἰδρύματα ἐπισυνήγαγεν, εἰς ἐκεῖνον δὲ
στεφάνους και θραβεῖα και ἀραιούς, τὸν μὲν ἔκαμε πέ-
λαγος τὸν δὲ λυμένα, Β τὸν μὲν σύντονον, τὸν δὲ ἀτελεύτητον
και ἀθάνατον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους προετίμων
ἀπὸ τὰ νοητὰ ἐκεῖνα τὰ αἰσθητὰ, ἐπισυνήγαγεν εἰς αὐτὰ τὸ
φθαρτὸν και τὸ πρόκαιρον διὰ νὰ τοὺς ἀπομακρῆν ἀπὸ τὰ
παρόντα και νὰ τοὺς προσελθῶν ὁλοφύρατος εἰς τὴν ἀγάπην
τῶν μελλόντων. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἦσαν ἐκεῖνα ὄρατα και νοε-
ρὰ και πραγματούμενα διὰ τῆς πίστεως και τῆς ἐλπίδος, θέλετε
τὴ πράττει. Ἀφοῦ ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς και ἔλασεν ἀνθρώπινον
σῶμα, και ἀφοῦ ἐπραγματοποίησεν τὸ θαυμαστὸν σκέδιον
τοῦ Θεοῦ, μὲς γνωστοποιεῖ τὰ μελλοντικά, πληροφρανὴν και
τὰς πλέον παχυλοτέρας διανοίας δι' αὐτοῦ. Διότι ἀφοῦ ἦλθεν
φέρων ἀγγελικὴν πολιτείαν C και ποτέβαλε τὴν γῆν εἰς οὐ-
ρανόν, και διέτισσεν αὐτὰ πῶ δόσας ἦσαν πρόδρομοι· νὰ
πράξουν ἐξωποισίαν μὲ ἀσπαράτους δυνάμεις, και ἔκαμε
τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους, και προσεκαλεῖ πρὸς τὴν ὄψαν
τῶν μελλόντων, και ὥριεν μικροὺς ἀγῶνας, και προέτρειπεν
νὰ πετοῦν ὑψηλότερα και νὰ ἀνασθῶσιν πρὸς αὐτὰς τὰς ἀ-
ψίδας τῶν οὐρανῶν και νὰ ἀγωνίζωνται ἐναντίον τῶν δαιμό-
νων, και νὰ ἀντιμετωπίζων ὁλόκληρον τὴν φάλαγγα τοῦ δια-
βόλου, ἐνῶ ἔχουν σῶμα και εἶναι συνδεδεμένοι μὲ σάρκα, νὰ
νεκρῶσιν τὰ σῶματα και νὰ διέκωνιν μακρὰ τὴν ταραχὴν
πῶ προέρχεται ἀπὸ τὰ πάθη, και νὰ φέρων μόνον τὴν ὁδο-
κα, και νὰ ἀμυλλάνται πρὸς τὰς ἀσπαράτους δυνάμεις.

4. D Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὰ διέταξε θέλετε τὴ πράττει· πῶσον

εὐκολον τὸν ἀγῶνα καθιστᾷ. Μᾶλλον δὲ προηγουμένως νὰ
ἀναφέρωμεν, ἂν θέλετε, τὸ μέγεθος τῶν προσηγμάτων και
πῶσον ἰσχυράς ἔκαμε τὰς πτερυγὰς, και ὀποζενώνων σκεδὸν
ἡμῶς ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, προέτρειπεν ἄλλους νὰ κα-
τευθύνωνται πρὸς τὸν οὐρανόν, διότι ἐνῶ ὁ νόμος προστάζει
ὄφθαλμὸν ἀπὸ ὄφθαλμοῦ, αὐτὸς λέγει «Ἐάν τις σὲ ροπήσῃ
εἰς τὴν δεξιὰν σαγῶνα, στρέψον αὐτὸν και τὴν ἄλλην» (Ματθ.
5, 39). Δὲν εἶπε νὰ ὑπομένῃς μόνον γενναίως και μὲ πρό-
τητα τὴν ὀφθαλμὸν, ἀλλὰ και νὰ προκωρῆσθης περισσότερο τὴν
φιλοσοφίαν και νὰ προσημαζέσθαι νὰ σοὺ προζενήσῃ. Διὰ τῆς με-
γάλης σου ὑπομονῆς και νικητικῆς τὴν θρασύτητα τῆς ὄψεως,
διὰ νὰ φύγῃ μακρὰν κατεντροπασομένως ἀπὸ τὴν υπερβολι-
κὴν σου καλωσύνην. Και πάλιν λέγει· «Ἐβύκασθε ὑπὲρ τῶν
ἐμπροσθέντων ἡμῶς εβύκασθε ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν ἡμῶν καλῶς
ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς» (Ματθ. 5, 44). Τὴν συμβουλήν
πάλιν περὶ τῆς παρθενείας ἐσήγαγεν λέγων· «Ὁ δυνάμενος χωρεῖν
χωρεῖτω» (Ματθ. 19, 12). Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ παραδείσου
ἐφυγεν αὐτὴ και μετὰ τὴν παρακοὴν ἀνεκώρῃσθη κατελθεῖν
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἐπανόφωσιν πάλιν, ὡς φυγάδα τὴν
πρότερον πατρίδα τῆς, και τὴν ἀπῆλλαξεν ἐκ τῆς μακροχρο-
νίου ἐξορίας. 141 Α και ὅταν ἦλθεν, ἐγεννήσθη και ἄρχην ἐκ
παρθένου και μετέβαλε τοὺς νόμους τῆς φύσεως, φανερίων
ἐξ ὀρχῆς τὴν πρὸς αὐτὴν τιμὴν και ἀποδεικνύων τὴν παρθέ-
νον ἡπιέρα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅταν ἦλθεν ἐδῶ τέτοια παρήγγελε, και ἔ-
καμε τὸν θῶν ἡνότερον, ἔδωκεν ἀνάτα και τὰ ἐπαθλα τῶν
ἀγῶνων, και μᾶλλον πολὺ μεγαλότερα και λαμπρότερα. Ἄλ-
λὰ ἦσαν και αὐτὰ ὄρατα και παρήμενον εἰς τὴν ἐλπίδα, τὴν
πίστιν και τὴν προσδοκίαν τῶν μελλόντων. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ
μὲν παραγγέλματα ἦσαν ἔπιπνα και εὐκόλα, τὰ δὲ ἐπαθλα
και θραβελα ἄντικείμενον πίστεως μόνον, θέλετε τὴ πράτ-
τει, πῶσον εὐκολον κἀμεν τὸν ἀγῶνα, πῶσον εὐκαλότερα τὰ
ἀγωνίσματα. Πῶς και μὲ παῖον τρόπον; Β Διὰ δύο ὁδῶν ἀπ'
ἐνὸς μὲν μὲ τὸ νὰ μετέλθῃ αὐτὸς αὐτὰ, ἀπ' ἑτέρου δὲ μὲ τὸ
νὰ μὲς βεβῆ τὰ θραβελα και νὰ τὰ θέσῃ ὑπ' ὀμων τας. Διότι
τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἄλλα μὲν ἦσαν ἐντολή, ἄλλα δὲ ἐπα-
θλα· ἐντολὴ ἦτο τὸ «Ἐβύκασθε ὑπὲρ τῶν ἐμπροσθέντων ἡμῶς
και διπρόκωντων» (Ματθ. 5, 44), ἐπαθλοὶ δὲ τὸ «Ὅπως γένησθε
οἰοὶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 45). Πά-
λιν· «Μακάριοι ἔστε, ὅταν ἀνεπίσταν ἡμῶς και δόξωσι, και
ἐπισταν πῶν πονηρῶν ρῆμα και ὅν ἡμῶν φερόμενοι. Χαίρετε και
ἀγαλλιάσθε ἐπὶ ὁ μὸς ἡμῶν πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματ.
11, 12). Εἶδος τὴν ἐντολήν και τὸ ἐπαθλο; Πάλιν C Ἐπὶ θε-

Λεῖς τέλειος εἶναι, πάλιν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ» (Ματθ. 19, 21). Εἶδες ἄλλην ἐντολήν καὶ ἄλλο θροῦνον; Διότι τὴν μὲν ἐντολήν προέφρασαν αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν, τὸ δὲ ἐπέθλον ποῦ ἴτο μωδὸς καὶ ἀνταπόδοσις ἡτοίμασαν αὐτοὺς. Καὶ πάλιν: «Ὅστις ἠσπῆκεν οὐκίαν καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς» τοῦτο εἶναι ἐντολή, «Ἐκκατοναπλασίονα λήφεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. 19, 29): τοῦτο εἶναι θροῦνον καὶ στέφανος.

5. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ παραγγέλματα ἦσαν μεγάλα καὶ τὰ ἐπιθλα αὐτῶν δὲν ἐφάνοντο, ἔλεπε τι πράττει· ὁ ὕψος ἐφαρμόζει αὐτὰ καὶ μὲς παρουσιάζει στοὺς στεφάνους. Διότι ὅπως ἐκεῖνος ποῦ διατάσσεται νὰ θαυδῆ ἄδατον ὀδόν, ἐάν ἴῃ προηγουμένως κάποιοι νὰ ἔχη θαδίσει αὐτόν, εὐκολώτερα ἀκολουθεῖ καὶ προσορροῦται. Δ καὶ, ἔχει μεγαλυτέραν προθυμίαν ἔτσι καὶ εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ποῦ ἔλθουσιν τοὺς προηγουμένους ἀκολουθοῦν εὐκολώτερον. Διὰ τὸ ἀκολουθῆσαι εὐκολώτερον ἢ ἰδική μας φύσιν, ἔλαβεν αὐτὸς αὐτὴν τὴν σάρκα καὶ τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐβάδισεν αὐτὴν τὴν ὀδὸν καὶ ἀπέδειξε τὰς ἐντολάς διὰ τῶν ἔργων. Διότι τὸ «Ἐάν τις σὲ ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιάν σου γνάθον σπέρσον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην» (Ματθ. 5, 39) τὸ ἐφάρμοσεν αὐτός, ὅταν τὸν ἐφάρμοσεν ὁ δοῦλος τοῦ ἀκαίρου, καθόσον δὲν ἠμύνθη, ἀλλὰ ἔδεικνεν τόσον ἐπιεικῶς, ὥστε εἶπεν· Ε «Ἐγὼ μὲν κακῶς ἐλάλησα μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με θέρεις;» (Ἰω. 18, 23). Εἶδες παράτηρα ποῦ προκαλεῖ τρώγον; Εἶδες ταπεινοφροσύνην ποῦ ἐκολήσσει; Ἐκτύπητο διὰ ἀπὸ κάποιου ἐλευθέρου, ἀλλὰ ἀπὸ δοῦλον καὶ ὑπηρετήν, καὶ ἀποκρίνεται αὐτὰ μὲ τόσον ἀγνοήτητα, ὥστε ἔλεγεν καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἰουδαίους «λαὸς μου, τί ἐπιήρασά σοι; ἢ τί σὲ ἐλύθησα; ἢ τί παρηνόκησα; ἀποκρίθητι» (Ματθ. 8, 3). Ὅπως αὐτὸς λέγει «Μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ «Ἀποκρίθητί μοι» καὶ ὅπως αὐτὸς λέγει «Τί με θέρεις;» ἔτσι καὶ ὁ Πατὴρ «Τί ἐλύθηρά σε, ἢ τί παρηνόκησα;».

Πάλιν ἔθλων νὰ διδάξῃ διὰ τῶν ἀκτιπροσόντων, ἔλεπε πῶς ἐπιεικῶς αὐτὴν διὰ τῶν ἔργων. 342 Α «Αἱ ἀλάσκεσαι φωνεῖς ἔκωκα, καὶ τὰ πεταγὰ ποῦ οὐρανοῦ κατακακῶσιν σε, ὁ δὲ μὲς τοῦ ἀνθρώπου σὺς ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνας» (Ματθ. 8, 20). Εἶδες ἀπόλυτον ἀκτιπροσύνην; Δὲν εἶχεν οὐτε τράπεζαν, οὐτε λυχνίαν, οὐτε οἶκον, οὐτε κἀθιστα, οὐτε ἵππου ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ.

Ἐδίδασκεν ὅτι πρέπει νὰ ὑποφέρουμεν μὲ καρτερίαν τὰς συκοφαντίας, καὶ τὸ ἀπέδεικνεν ἐμπράτως. Διότι ὅταν τὸν φωνοῖσαν δαιμονιζόμενον καὶ Σαμαρείτην, καὶ ἐνφ ἡμποροῖσε

νὰ καταστρέψῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς πτωρήσῃ διὰ τὴν ὕβριν των, ἴππασε τέτοισιν δὲν ἔκαρε, ἀλλὰ ἀνηθέτως καὶ τοὺς εὐπρόγεται καὶ τὰ θαυμάσια αὐτῶν ἐξεδίωκεν. Καὶ εἰπὼν «Ἐδίδεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπιηραζόντων ὑμᾶς» (Ματθ. 5, 44) Β ἔκαρε τοῦτο ὅτε ἀνέθῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ὅταν τὸν ἐσταύρωσαν καὶ τὸν ἐκάρωσαν καὶ ἐνφ ἦτο ἐσταυρωμένος ἔλεγεν· «Ἄφες αὐτοῖς; οὐ γὰρ οἶδασί τι ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34). Αὐτὰ ἔλεγεν διὰ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο ὁ ἴδιος νὰ τοὺς συγχωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ μὲς διδάξῃ νὰ προσευκάμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν μας. Ἐπειδὴ λοιπὸν διὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἔργων μὲς ἔδεικνυεν τὴν διδασκαλίαν τὸν δι' αὐτὸ προσέθεσε καὶ τὴν προσευκὴν.

Κανείς λοιπὸν διὰ τοὺς αἰρετικούς δε μὴ νομίσῃ ὅτι αὐτὰ ποῦ ἐλέγχθησαν ὑποβήλουν ὀδυναιμῶν, ἀλλὰ διὰ αὐτὰ ἔγιναν ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης αὐτοῦ φιλανθρωπίας, διότι αὐτὰ εἶναι ποῦ λέγει· «Ἰνα δὲ ἴδῃτε, ὅτι ἔχουσαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡρίμανα ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας» (Ματθ. 9, 8). Ἀλλ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μὲς διδάξῃ C (ὁ δὲ διδάσκων δαιμόνων δι' ὅσων λέγει, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσων πράττει δευτερεῖ τὴν διδασκαλίαν των) διὰ τοῦτο προσέθεσε καὶ τὴν προσευκὴν. Διότι καὶ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του ἐπλυνεν, διὰ ἐπειδὴ ἦτο κατώτερος, ἀλλὰ ἂν καὶ ἦτο Θεὸς καὶ Δεσπότης κατὰ θεὸν εἰς τοιαύτην ταπεινοφροσύνην, διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς.

6. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔλεγεν· «Μάθετε ὑπ' ἐμοῦ ὅτι πρόσ εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. 11, 29). Ἄκουσε πάλιν λοιπὸν πῶς ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὸ θροῦνον αὐτὰ καὶ τὰ ἐπιθλα, καὶ τὸ ἔθετε ὑπ' ὀμν τῶν πιστῶν. Ὑπέσχετο ὁσμίαν ἀνάστασιν, ἀπαθαρσίαν, τὴν συνάντησιν εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν ἀργαμίαν εἰς τὰς νεφέλας. Δ αὐτὰ τὸ ἔδεικνεν διὰ τῶν πραγμάτων. Πᾶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Ἐνφ ἀπέθανεν, ἀνεστῆθη διὰ τοῦτο δὲ συνανεστρέφεται μὲ αὐτοὺς τεσσάρωνκα ἡμέρας, διὰ εἶναι τὰ ὁσμία μας μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Πάλιν λέγων διὰ τοῦ Παύλου ὅτι ἐν νεφέλαις ἀρραγισθεὶς εἰς ὀδυνήτων αὐτοῦ εἰς ἔβρα» (Α' Θεσο. 4, 17) καὶ τοῦτο τὸ ἀπέδειξεν ἐμπράκτως. Διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀνεῖδη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐνφ ἦσαν παρόντες οἱ ὀδοστολοὶ λέγει· «Ἐπήρθη καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτόν, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν» (Πρόξ. 1, 9) καὶ εἶχαν προσλημμένα τὰ ἔλεμματα. ἐνφ ἀνῆρκετο εἰς τὸν οὐρανόν. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τὸ ἴδιόν μας ὁσμία θὰ εἶναι ὁμοῖον μὲ τὸ ὁσμία ἐκεῖνο, καθόσον προέρεται ἐκ τοῦ ἴδιου φυράματος· Ε διότι ὅπως εἶναι ἡ Κεφαλή ἔτσι καὶ τὸ ὁσμία, ὅπως ἡ ἀρχὴ ἔτσι καὶ τὸ τέλος. Καὶ τοῦτο ἔθλων νὰ δηλώσῃ σαφέστερον ὁ Παῦλος ἔλεγεν·

«Ὅς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σῆμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ» (Φιλ. 3, 21). Ἐάν λοιπὸν γίνῃ ὁμοιον, καὶ θά βασιῆν τὴν ἴδιαν ὁδὸν καὶ θά ὕψωθῇ εἰς τὰς νεφέλας ὁμοίως. Αὐτὰ νὰ ἀναρμένης καὶ ἐσὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο φανερὸς ὁ λόγος περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἰς τοὺς ἀκούοντας τότε, διὰ τοῦτο ἀνεβλῆθαι εἰς τὸ ὄρος μετεμορφώθη ἐμπροσθεν τῶν μαθητῶν του, ὑποδεικνύων εἰς αὐτοὺς τὴν δόξαν τῶν μελλόντων ³⁴³ Α καὶ αἰνιγματώδεις καὶ ἀμυδρῶς ἔδειξε ποῖον θὰ εἶναι τὸ ἴδιόν μας σῶμα. Τότε μὲν ἐφάνη μὲ ἐνδύματα, εἰς τὴν ἀνάστασιν ὄμοιος δὲν θὰ εἶναι ἔτσι. Διότι δὲν κρείσσεται τὸ σῶμα μας ἐνδύματα, ὅτε στέγην, ὅτε πάτωμα, ὅτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ αὐτά. Καὶ ἐποῦ, ὁ Ἄδὰμ πρὸ τῆς παρακοῆς, ἐνῆν ἦτο γυμνὸς δὲν ἐντρέπεται, διότι ἦτο ἐνδεδυμένος διὰ δόξης, πόσον μάλλον τὰ ἰδικὰ μας σώματα, ὅσα εἰς μεγαλύτερον καὶ καλύτερον τέλος θὰ θαδίσουν, δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ αὐτά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐτός, ὅταν ἀνεστήθῃ ἀψῆσε τὰ ἐνδύματα ἐπὶ τοῦ τόφου καὶ τῆς σοροῦ, **Ἡ** ἀναστήσας γυμνὸν τὸ σῶμα πλήρως ἀνεκφράστου δόξης καὶ μακαριότητος.

Αὐτὰ λοιπὸν ὄροσ ἐγνωρίσαμεν, ἀγαπητοί, καὶ ἐμάθαμεν διὰ λόγων καὶ διδασκῆταιν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἐπιδεικνυμεν τοιοῦτον θίον, διὰ νὰ ἀπαγαγῆμεν εἰς τὰ ἀνύστερα καὶ νὰ ἐμῆθα πάντοτε μὲ αὐτῶν, καὶ νὰ σωθῶμεν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπαλαίσωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἐθεῖ ὁλοὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα συνκράσιος καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀνήκει δόξα, τιμὴ, δόξα, προακόνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΟΥΜΕ
ΤΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΚΑΙ ΟΥΤΕ
ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΩΜΕΘΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ

1. Σὰς μακαρίων, ἀγαπητοί, διὰ τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποῖαν τρέχετε εἰς τὸν πατρὸν οἶκον. Διότι ἀπὸ τῶν ἄλλων οὗσας τοῦτον ἠμποροῦ νὰ στρεψώμεν εἰς τὴν ψυχικὴν οὐσὴ ὕψωσιν, καθὼς οὖν εἶναι θαυμαστὸν ἰσχυροῦν τὸ διδασκαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας: εἶναι ἰσχυροῦν ὅχι τῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν. Διότι εἶναι πνευματικὸν καὶ θεραπευεῖ ὅχι οὐματικὸ τραῦμα, ἀλλὰ ἀμαρτήματα τῆς ψυχῆς: τῶν ἀμαρτημάτων δὲ καὶ τῶν τραυμάτων τοῦτων τὸ φάρμακον εἶναι ὁ λόγος: τὸ φάρμακον τοῦτο δὲν κατασκευάζεται ἀπὸ ὄσταν τῆς γῆς, **Ἡ** ἀλλὰ ἀπὸ λόγια προεραῶμενα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: τοῦτο δὲν τὸ κατεσκευάσαν κέρια ἰατρῶν, ἀλλὰ γλώσσαι προφητῶν. Διὰ τοῦτο εἶναι διαρκές, καὶ δὲν κάνει τὴν δυνάμειν του ὅστε μὲ τὴν πάροδον πολλῶν ἐπῶν, ὅτε ἀποδεικνύεται ἀνίσχυρον ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν νοσημάτων. Διότι: τὰ μὲν φάρμακα τῶν ἰατρῶν ἔχουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἐλαττώματα: καὶ ἔν ὄσῳ εἶναι καινοῦργια μὲς φανερόντων τὴν δυνάμειν του, ὅταν ὄμοιος παρέλθῃ ἀρκετὸς χρόνος, ὅμοιος ἀκριβῶς τὰ σώματα ποῦ ἔχουν γερῶσει, γίνονται ὀσθενέστερα: πολλῶσας δὲ αὐτὰ τὰ ἀποδεικνύει ἀνίσχυρα ἢ ἀσφοδρότερα τῶν ὀσθενεῶν. Ἄλλωστε εἶναι ἀνθρώπινα κατασκευάματα. Τὸ θεῖον ὄμοιος φάρμακον δὲν εἶναι τέτοιον, ἀλλὰ καὶ ἂν παρέλθῃ παλὺς χρόνος, διατηρεῖ ὄμοιος τὴν δυνάμειν του.

2. Ἀπ' ὄμοιος λοιπὸν ἐγεννήθη ὁ Μωυσῆς (διότι ἀπὸ ἐκείνων ἀρχέουν αἱ Γραφαί), ἐθεράπευσε τόσους ἀνθρώπους, καὶ τὴν δυνάμειν του δὲν ἔκασεν, ἀλλὰ καὶ ὅτε ὀσθενεῖα ὕπερῶσσε ποτὲ αὐτοῦ. Τὸ φάρμακον αὐτὸ δὲν τὸ λαμβάνει κανεὶς καταβάλλων κρήματα, ἀλλὰ αὐτός ποῦ θὰ ἐπιδείξῃ θέλησιν καὶ δεῖσθαι γνησίαν, φεύγει ἀπὸ ἐδοῦ ὄμοιος τὸ ἄσθη ὄμοιος. Διὰ τοῦτο καὶ πλοῦσοι καὶ πτωχοὶ καθ' ὄμοιος τρόπον ἀπαλαρθάνουν τὴν θεραπείαν αὐτῆν. Διότι ἐκεῖ ποῦ εἶναι ὄμοιος ἀναγκασίον νὰ πληρώσῃ κανεὶς κρήματα, ὁ μὲν εὐπορος ὄμοιος ἔλθεται, ὁ δὲ πτωχὸς πολλῶσας φεύγει χωρὶς νὰ ὄμοιος ἔλθῃ, διότι δὲν ὄμοιος εἰς αὐτὸν τὰ κρήματα διὰ τὴν ὄμοιος τῶν φαρ-

μάκου. **245** Α Ἐδὼ δὲ ἐπειδὴ δὲν καταβάλλεις κρήματα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπαδείξῃς πίστιν καὶ θέλησιν, αὐτὸς ποὺ καταβάλλει αὐτὰ, μὲ προθυμίαν, αὐτὸς ὑφέλλεται πολὺ περισσότερον, ἐπειδὴ εἶναι καὶ αὐτὰ τῆς ἰατρείας ὁ μισθός.

Καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς συμμετέχουν εἰς τὴν ἀφέλειαν καθ' ὅμοιον τρόπον, μὴ δὲν δὲν συμμετέχουν καθ' ὅμοιον τρόπον, ἀλλὰ ἡ πόλις καὶ ὁ πτωχὸς ἀφοῦ ἀπολαύσῃ περισσότερα. Διὰ τί ἄρα γ; Διότι ὁ μὲν πλούσιος κατεκλόμενος ἀπὸ πολλὰς φροντίδας καὶ ἔκων τὴν ὑπερφάνειαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐπορίαν, ζῶν μὲ ἀδιοφορίαν καὶ ναυρότητα, δὲν δέκεται τὸ φάρμακον ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀκρόσιν τῶν Γραφῶν μὲ μεγάλην ἀκρίθειαν, οὕτε μὲ πολλὴν προθυμίαν· Β ὁ δὲ πτωχὸς ποὺ εἶναι ἀπλάγαμνος ἀπὸ μαλθακότητα, πολυφαγίαν καὶ ναυρότητα, καὶ καταναλίσκεται θλον τὸν χρόνον του εἰς χειρωνακτικὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τοὺς δικαίους κόπους καὶ ἀπὸ ἐκεῖ συγκεντρώνει πολλὴν φιλοσοφίαν διὰ τὴν ψυχὴν, γίνεται παρ' προσεκτικὸς καὶ ποὺ δραστήριος καὶ προσέκει με μεγαλύτεραν ἀκρίθειαν εἰς τὰ λεγόμενα διὰ τοῦτο καὶ ἀπέρχεται ἀφοῦ καρπωθῆ μεγαύτεραν ὑφέλειαν, διότι ἔχει καταβάλλει μεγαλύτερον τίμημα.

2. Δὲν τὰ εἶπα αὐτὰ διὰ τὴν κατηγορίαν ἀπλῶς τοὺς πλουσίους, οὕτε διὰ τὴν ἐπινοίαν τοὺς πτωχοὺς· διότι οὕτε ὁ πλούσιος εἶναι κακὸν, ἀλλὰ ἡ κακὴ χρῆσις τοῦ πλούτου οὕτε ἡ πτωχεία εἶναι καλὴ, ἀλλὰ ἡ καλὴ χρῆσις τῆς πτωχείας. C Ἐπιμνησθετο ἐκείνους ὁ πλούσιος εἰς τὴν περιπίπτωσιν τοῦ Λαζάρου, ὅτι ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦτο σκληρὸς καὶ ἀνάνθρωπος. Ἐπιμνησθετο ὁ πτωχὸς ἐκείνος, ὁ εὐρισκόμενος εἰς τοὺς κόλους τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι ἐπειδὴ ἦτο πτωχὸς, ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπέφερε τὴν πτωχείαν μὲ εὐχαρίστησιν. Διότι ἀπὸ τὰ πράγματα (προσεέχετε δὲ μὲ ἀκρίθειαν εἰς τὰ λόγια αὐτὰ, διότι θὰ δινηθῶσιν νὰ σὺς ἐμβάλουν ἀρκετὴν φιλοσοφίαν καὶ νὰ ἐκδοῦσιν κάθε ἐσπαιμένην σκέψιν καὶ νὰ σὺς κάμουν νὰ ἔχετε δι' αὐτὰ ὄρθην κρίσιν), ἀπὸ τὰ πράγματα λυσιπῶν, ἀλλὰ μὲν εἶναι ἐκ φύσεως καλὰ, ἀλλὰ δὲ ἀντιθέτως, ἀλλὰ δὲ οὕτε καλὰ οὕτε κακά, ἀλλὰ ἔχουν μίαν μέσων θέσιν. D Εἶναι καλὸν πράγμα ἡ εὐσέβεια ἐκ φύσεως, κακὸν δὲ ἡ ἀσέβεια· καλὸν ἡ ἀρετὴ, κακὸν ἡ πονηρία· ὁ δὲ πλούσιος καὶ ἡ πτωχεία αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν εἶναι οὕτε τοῦτο, οὕτε ἐκεῖνο· γίνεται δὲ τοῦτο ἡ ἐκείνο ἀπὸ τὴν διαθέσιν ἐκείνων ποὺ τὰ χρησιμοποιοῦσιν. Διότι ἐάν μὲν χρησιμοποίησῃ τὸν πλούτον σου διὰ φιλοφροσύνην, σὺς ἔχει γίνει τοῦτο ἀφορμὴ καλοῦ· ἀν δὲ εἰς ἀρπαγὰς καὶ πλεονεξίας καὶ ἀδαιρείας, μετέρπυες πρὸς τὸ ἀντίθετον τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· δ-

μῶς δὲν εἶναι αἴτιος ὁ πλούσιος, ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ ἐκρημοσώθησε τὸν πλούτον δι' ἀδαιρείαν. Τὰ ἴδια καὶ περὶ τῆς πτωχείας δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν· Ε διότι ἀν μὲν μὲ γενναίωςφικαν αὐτὴν ὑποφέρει, εὐχαριστῶν τὸν Δεσπότην, σὺς ἔχει γίνει τοῦτο ἀφορμὴ καὶ ὑπόθεσις στεφάνων· ἐν ὅμοις βλασφημίαις δι' αὐτὸ αὐτὸν ποὺ τὴν ἔκαμε καὶ κατηγορῆς τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ, ἔκαμες πάλιν κακὴν χρῆσιν τοῦ πράγματος. Ἄλλ' ὁ πτωχὸς ἐκεῖ δὲν ἦτο αἴτιος τῆς πλεονεξίας ὁ πλούσιος, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ ἔκαμε κακὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου, ἔτσι καὶ ἐδῶ διὰ τὴν βλασφημίαν δὲν θὰ κατηγοροῦμεν τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἤθελε νὰ ὑπομείνῃ τὸ πρῶμα μὲ σωφροσύνην. Διότι παντὸς καὶ ὁ ἔπαινος καὶ ἡ κατὰκρσις εἶναι ἐκ τῆς ἰσότητος μας γενίμης καὶ προθέσεως. **246** Α Καλὸς εἶναι ὁ πλούσιος, ἀλλ' ὅτι ἐν γενεῖ, ἀλλ' εἰς ἐκείνον ποὺ δὲν ἔχει ἀμαρτίαν καὶ πάλιν πονηρὰ εἶναι ἡ πενία, ἀλλ' ὅτι γενικῶς, ἀλλὰ εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀσεβοῦς, ἐπειδὴ δυστραπεῖ, ἐπειδὴ βλασφημεῖ, ἐπειδὴ ἀγανακτεῖ, ἐπειδὴ κατηγορεῖ τὸν Δημιουργόν.

3. Λοιπὸν ἄς μὴ κατηγοροῦμεν τὸν πλούτον, οὕτε νὰ κακῶμεν ἐν γενεῖ τὴν πτωχείαν, ἀλλ' ἐκεῖνους ποὺ δὲν θέλουν νὰ κάμουν καλὴν χρῆσιν αὐτῶν· διότι αὐτὰ τὰ πράγματα εὐρίσκονται εἰς τὸ μέσον. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔλεγον (διότι εἶναι καλὸν νὰ ἐπανέλθω εἰς ἐκεῖνο ποὺ εἶπα προηγουμένως) ὅτι καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς ἀπολαμβάνουν μὲ τὴν ἴδιαν ἀφοβίαν καὶ θάρρος τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν φαρμάκων. Β πολλῶκις δὲ μὲ μεγαλύτερον ζῆλον ὁ πτωχὸς. Δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ ἀξιοθαύμαστον τῶν φαρμάκων τὸ ὅτι θεραπεύουσιν τὰς ψυχὰς, τὸ ὅτι δὲν καταστρέφονται ἀπὸ τὸν χρόνον, τὸ ὅτι δὲν ἠτῶνται ἀπὸ ἀσθένειαν, τὸ ὅτι παρέκται δοξμὴν ἡ ἐξ αὐτῶν ὑφέλεια, τὸ ὅτι ἐξ ἰσῶς καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς πορεύονται τὴν θεραπείαν, ἀλλ' ἔχουν καὶ κάτι ἄλλο ὅτι καλύτερον ἀπὸ αὐτὰ τὰ καλὰ. Πίστων λοιπὸν εἶναι τοῦτο:

Αὐτοὺς ποὺ ἔρχονται εἰς τὴν ἰατρειὸν ἡμεῖς δὲν τοὺς κοινολογοῦμεν. Διότι ὅσοι μεταβαίνουν εἰς τὰ ἔξωτερικὰ ἰατρειὰ πρὸς σωματικὴν θεραπείαν, ἔχουν πολλοὺς ποὺ βλέπουν τὰς πληγὰς τῶν καὶ ἀν δὲν ἐσοκαλύψῃ προηγουμένως ὁ ἰατρός τὴν πληγὴν, δὲν ἐπαθέσει τὸ φάρμακον. C Ἐδῶ ὅμοις δὲν συμβαίνει ἔτσι, ἀλλὰ καίτοι βλέπουν ἀναριθμήτους ἀσθενεῖς, ὡς θεραπεύομεν δικῶς νὰ τοὺς φανερώσωμεν. Διότι δὲν ὀδηγοῦμεν εἰς τὸ μέσον αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀμαρτίαν δημοσιεσόντες ἔτσι τὰ ἀμαρτήματά των, ἀλλὰ παροθέτομεν εἰς ἴσους κοινὴν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ὀφθαίνομεν εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν ἀκροστών, ὥστε κάθε ἕνας νὰ λάβῃ τὸ κατάλ-

ἄλλον φάρμακον ἀπὸ τὰ λεγόμενα διὰ τὸ ἀνάλογον τραῦμα. Διότι ἐξέρχεται μὲν ὁ λόγος τῆς θεσσαλικῆς ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τοῦ ὀμιλοῦντος καὶ περιέχει τὴν κατηγορίαν τῆς κακίας, τὸν ἔπαινον τῆς ἀρετῆς, τὴν ἐπιπλήξιν τῆς ἀσελείας, τὸ ἐγκώμιον τῆς σωφροσύνης, τὴν κατακρίσιν τῆς ὑπερηφανείας, τὸν ἔπαινον τῆς ἀνοθεύσεως, ὡσαν ποικίλον καὶ πολυσύνθετον φάρμακον ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἅλα τὰ εἶδη. **D** Τὸ νὰ λάθῃ δὲ κανεὶς τὸ κατάλληλον καὶ χρήσιμον διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ φάρμακον εἶναι ἔργον ἐνὸς ἐκαστοῦ τῶν ἀκούοντων. Ἐξέρχεται μὲν λοιπὸν καταφανὸς ὁ λόγος καὶ ὀφθοῦ εἰσδοῦσα μέσα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καθενός, λανθανόντως καὶ τὴν ἰατρὴν τοῦ θεραπεῖαν παρέχει, καὶ πρὶν νὰ γίνῃ γνωστὴ ἢ ὁσθένεια πολλὰς φορές ἐπαναφέρει τὴν ὑγείαν.

4. Ἀκούσατε λοιπὸν κτὲς πῶς ἐπήνεσα τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς, πῶς ἐκάκισα αὐτοὺς ποῦ προσεύχονται μὲ νωθρότητα, ὅπως νὰ ἀναφέρω κανέναν ἀπὸ αὐτούς. Ὅσοι λοιπὸν συνηθάνοντο τοὺς ἑαυτοὺς των προθύμους, ἐδέχθησαν τὸ ἐγκώμιον τῆς προσευχῆς καὶ ἔγιναν σπουδαιότεροι διὰ τῶν ἐπαίνων ὅσοι δὲ συνηθάνοντο τοὺς ἑαυτοὺς των νωθροὺς. **E** ἐδέχθησαν πάλιν τὴν κατηγορίαν καὶ ἀμεμάρτυρον τὴν διαφορίαν. Ἀλλὰ ὅτε ταῦτους οὕτε ἐκείνους γνωρίζομεν οὐτὴ δὲ ἡ ἀγνοία εἶναι χρήσιμος καὶ διὰ τοὺς ἄλλοις τὸ πῶς δὲ θὰ σὰς εἰπῶ. Ἐκείνους ποῦ ἤκουσε τοὺς ἐπαίνους τοὺς διὰ τὴν προσευχὴν καὶ συνηθάνοντο τὸν ἑαυτὸν του προθύμων, ἔαν εἶχε πολλοὺς μάρτυρας τῶν ἐπαίνων του θὰ ἠδύνατο νὰ κατατρακυλήσῃ πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν· τῶρα ὅμως ποῦ ἐδέχθη τὸν ἔπαινον ὅπως νὰ τὸν ἀντιληφθῶν οἱ ἄλλοι ἔχει ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε ἀλασθείας. Ἐκείνους πάλιν, ποῦ γνωρίζει τὴν νωθρότητά του, ὅταν ἤκουσε τὴν ἐπιπλήξιν, **347 A** ἔγινε καλύτερος ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιτιμώσεως, χωρὶς κανεὶς νὰ λάθῃ γνῶσιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιτιμώσεως. Τοῦτο δὲ τὸν ἀφέλησεν διὰ ὀλίγον. Διότι ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι φοβούμεθα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, καθ' ὃν χρόνον νομίζομεν ὅτι διαφεύγομεν τῆς προσοχῆς των, ἐνῶ εὐμεθὰ κακοί, προσπαθοῦμεν νὰ γίνωμεν καλύτεροι· ὅταν ὅμως γίνωμεν φανεροὶ εἰς ἄλλους καὶ κάσωμεν τὴν παρηγορίαν ποῦ εἰχομεν ἕως ἀγνοοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἄλλων, γινόμεθα τότε πῶ ἀναιδέεις καὶ πῶ ἄθυμοι. Καὶ ὅπως ὅταν γινώσκονται αἱ πηγάδες, καὶ ἐκτίθενται σικυὰ εἰς ψικρὸν ἄερα γίνονται χειρότερες, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ποῦ ἔχει ἁμαρτίαν, ἂν ἐλέγχεται μεταδὸ πολλῶν δι' ἧς ἁμαρτίαν, γίνεται πῶ ἀναιδής. **B** Διὰ τὴν μὴ συμβῆναι λοιπὸν τοῦτο ὅς ἐθεράπευσεν ὁ λόγος κρυφαί.

Καὶ διὰ νὰ μάθετε ὅτι ἡ κρυφὴ αὐτῆς θεραπεία ἔχει πολὺ μεγάλην ὠφέλειαν, ἀκούσατε τί λέγει ὁ Χριστός· «Ἐὰν ἀ-

μάρτη εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἔλεγον αὐτὸν» (Ματθ. 18, 15). Διὸν εἶπεν μεταδὸ σοῦ καὶ τῆς πόλεως, οὔτε μεταδὸ σοῦ καὶ τοῦ πλήθους, ἀλλὰ «μεταδὸ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου». Ἄς εἶναι χωρὶς μάρτυρας ἡ κατηγορία, λέγει, διὰ νὰ γίνῃ εὐκόλη ἢ ἀλλαγὴ πρὸς διόρθωσιν. Ἄρα λοιπὸν εἶναι μεγάλον καλὸν τὸ νὰ κέρη τὴν συμβουλὴν, χωρὶς νὰ τὴν δημοσιεύσῃς. Ἄρκει ἡ συνείδησις, ὅσκει ὁ κριτὴς ἐκείνους ὁ ἀμερόληπτος. **C** Δὲν ἐπιπλήττεις κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐσὺ αὐτὸν ποῦ ἥμαρτησεν, ὅπως ἡ συνείδησις του (εἶναι δριμύτερος ὁ κατηγορῶν ἐκείνους), οὔτε γνωρίζεις μὲ ἀκριβείαν τὰ ἁμαρτήματα. Λοιπὸν μὴ προσθέσης τραῦμα ἐπάνω εἰς τραύματα, γνωστοποιῶν αὐτὸν ποῦ ἥμαρτησεν, ἀλλὰ νὰ κέρη τὴν συμβουλὴν χωρὶς μάρτυρα.

Αὐτὸ λοιπὸν πράττομεν καὶ ἡμεῖς τῶρα, ὅπως ἔπραξε καὶ ὁ Παῦλος ποῦ ἔκαμεν ἁμαρτησὸν τὴν κατηγορίαν τοῦ ἁμαρτησαντος εἰς τοὺς Κορινθίους. Καὶ ἔκουε πῶς, «διὰ τούτου», λέγει, ἀδελφοί μετακκρίματα ταῦτα εἶμασθιν καὶ Ἀπολλῶς» (**A** Κορ. 4, 6). Καὶ ὅπως δὲν ἦτο οὔτε αὐτός, οὔτε ὁ Ἀπολλῶς **D** ποῦ δέσπασαν τὸ λαὸν εἰς πολλὰς μερίδας, καὶ ἠἴρεσαν τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως συνεκλύθηεν τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡσαν μὲ κάποια προσοχὴ, εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀπολλῶ, ἀπέκρυψε τὸ πρόσωπα τῶν ὑπευθύνων καὶ ἔθηκε τὸ δικαίωμα εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπαλλαγῶν ἐπὶ τὴν πονηρίαν ἐκείνην. Καὶ πάλιν «Μήπως ἐλθόντα με ὁ Θεὸς ταπεινώσῃ καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκῶτων καὶ μὴ μετανοήσαντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ ἀσελίᾳ ἣ ἐπραξάν» (**B** Κορ. 12, 21). Βλέπε πῶς ὁμιλεῖ καὶ ἐδῶ ἀπροσδιοριστικῶς δι' αὐτοὺς ποῦ ἥμαρτησεν, διὰ νὰ μὴ κέρη φανερῶν τὴν κατηγορίαν καὶ κέρη θροασυτέρας τῆς ψυχῆς τῶν ἁμαρτησαντων. **E** Ὅπως λοιπὸν ἔμελε μὲ τόσην φειδῶ κἀμινόμεν τοὺς ἐλέγχους ἔτσι, παρακαλῶ, καὶ ἐσεῖς μὲ πολλὴν ζήλον νὰ δέκαθε τὴν διόρθωσιν καὶ νὰ προσέχετε με προσοχὴν εἰς αὐτὰ ποῦ λέγονται.

5. Σὰς ὀμίλησον κτὲς περὶ τῆς δυνάμεως τῆς προσευχῆς. Σὰς εἶδεκα ὅτι τότε ὁ Διάβολος παρεμονεύει, διότι εἶναι κακοθύμων. Διότι ἐπεκὴ βλέπεις νὰ γίνεσαι νὰ τὴν προσευχὴν μεγάλην ὠφέλειαν, τότε κυρίως μὲς ἐπιτίθειαι διὰ νὰ μὲς στερήσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν, διὰ νὰ μὲς ἀποστείλῃ με ἀδύσια χέρια εἰς τὸν σκεῶν μας. Καὶ καθὼς συμβαίνει εἰς τοὺς ἀρκοντας, ὅταν ἐκείνοι ποῦ εἶναι διὰ τὴν διατήρησιν τῆς τότρεως καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἀρκοντος ἐκθερεύονται τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους, τοὺς διώκοντων ἀπὸ μακροῦ διὰ τῶν ράβδων, καὶ τοὺς ἐμποδίζουσι νὰ ἔλθουν νὰ εὐεργετήσων, καὶ τοὺς κτυποῦν· **348 A** ἔτσι καὶ ὁ Διάβολος ὅταν ἴδῃ ἀνθρώ-

πους να προσέρχονται εις τὸν δικαστὴν τοὺς διώκειν ἀπὸ μακρῆς, ὅσα διὰ τῆς ράβδου, ἀλλὰ διὰ τῆς ραθυμίας. Διότι γνωρίζει — καὶ τὸ γνωρίζει καλῶς — ὅτι ἂν προσέλθουν με σφροσύνην καὶ εἰπὸν τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἠρνήσωνται με θερμῶν τὴν ψυχὴν, φεύγουν τελείως συγκατημένοι, διότι εἶναι φιλόληθος ὁ Θεός. Δι' αὐτὸ λοιπὸν προλαμβάνει ὁ Διάβολος καὶ ἀπομακρύνει αὐτοὺς ἀπὸ τῆν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀνατροφῆν, διὰ τὴν μὴ ἐπιτύχουν ἴσπερ ἀπὸ θεοῦ ἔχουν ἀνάγκην. Ἄλλὰ οἱ μὲν στρατιῶται τῶν βασιλέων μεθ' ἑαυτοὺς εἶναι ἐκδιώκουν αὐτοὺς ποδὸς τοῦς πλησιάζουν, αὐτὰς ὅμως ὅσα μεθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ ἀφοῦ μὲς ἐξασπασίαν καὶ μετ' ἐμβάλην εἰς νωθρότητα. Διὰ τοῦτο δὲν εἴμεθα οὔτε εἰσοὺ συγκαταρῆσαι, Ἐ διότι ἀπιστοῦμεν ἐκούσιως τοὺς ἐαυτοὺς μας ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ.

Εἶναι φῶς τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς ἡ προσευχὴ ποῦ γίνεται μετὰ τὸν Θεόν, εἶναι φῶς ὁδοῦ καὶ διαρκές. Διὰ τοῦτο ὁ ναριθιμῆτος φαύλος λογισμὸς ἐμβάλλει ὁ Διάβολος εἰς τὰς ψυχὰς μας, καὶ ἐκεῖνα ποῦ οὐδέποτε ἐκοιμήθημεν, αὐτὰ συγκεντρῶνται κατὰ τὴν ἄβυσσον τῆς προσευχῆς καὶ τὰ ἐκκλίνει εἰς τὰς ψυχὰς μας. Καὶ καθὼς πολλὰς ἀνεμοὶ προσπνέοντες εἰς ὀνιθίειν κατευθύνονται φῶς λύκωνος καὶ ἀνάγει διὰ τῆς ἀφοδρότητος τῶν οὐθῶν, ἔτσι καὶ ὁ Διάβολος, εἰαν βλέπῃ νὰ ἀνάσῃ ἡ φλόγα τῆς προσευχῆς εἰς ἡμᾶς, μετὰ πολλὰς φροντίδας προσβάλλει αὐτὴν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη καὶ δὲν ἀπαμακρύνεται ἀπὸ ἐκεῖ παρά ἀφοῦ προηγουμένως σῆσται τὸ φῶς. C Ἄλλὰ ἔτι κάμουν οἱ ἀνάπτοντες τοὺς λύκωνος ἐκείνους, καὶ εἰρεῖς τὸ ἴδιον θὰ κάμωμεν. Τὶ κάμουν λοιπὸν ἐκεῖνοι;

Ὅταν ἴδουν ὅτι ἐπέρχεται δυνατὸς ἀνεμος, ἀφοῦ θέσουν τὸν δάκτυλον εἰς τὴν ὀπήν τοῦ λύκωνος ἀποσφραῖσιν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν θνεῖον. Διότι καθ' ὅν χρόνον θὰ μετ' ἐπιτίθεται ἀπὸ ἔξω, θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἀντιπαύωμεν, εἰαν ὅμως ἀναίωμεν εἰς αὐτὸν τὰς ὄφρας τοῦ λογισμοῦ, καὶ δεχθῶμεν ἐν τῶν ἐκθρόν, δὲν δυναίμεθα λοιπὸν νὰ ἀντιπαύωμεν καθόλου, ἀλλὰ ἀφοῦ σῆσται ἐντελῶς τὴν νύμφαν μας θὰ ἀσπίση νὰ προσφέρῃ τὸ στήμα λόγια κενὰ, ὡθὼν τὴν λύκωνος ποῦ κεννίζει.

Ἄλλὰ ὅπως ἐκείνους τοποθετοῦν τὸν δάκτυλον εἰς τὴν ὀπήν τοῦ λύκωνος, Ἐ ἔτσι καὶ εἰρεῖς ἀς ἐπιθέσωμεν τὸν λογισμὸν εἰς τὴν ἰδιὴν μας θύσανον, καὶ ἀς κλειώσωμεν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸ πνευτρὸν πνεῦμα, διὰ τὴν μὴ εἶναι σῆσται τὸ φῶς τῆς προσευχῆς.

Ἐνθυμῶμεθα τὰ δύο παραδείγματα αὐτὰ, καὶ τὸ παράδειγμα τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῦ ἀρχοντος, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ λύκωνος; Δε' αὐτὸ λοιπὸν λέγω εἰς ἑσῆς αὐτὰ τὰ παραδείγματα εἰς τὸ ὅποια ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἐνδιαιτριώμεν καὶ

νὰ εὐρισκώμεθα, διὰ τὴν ἐνθυμῶμεθα τὸ λεχθέντα ἀπὸ τὸ παραδειγμα αὐτὰ, εἰαν θὰ ἀνακαρῶμεν ἀπὸ ἐξῶ καὶ θὰ εἴμεθα εἰς τὰς οἰκίας μας. Εἶναι μεγάλου ὅλων ἡ προσευχὴ καὶ μεγάλη ἀσφάλεια.

8. Ἀκούσατε κῆδος πῶς οἱ κρεῖς παῖδες δεσμευμένοι κατέλυσαν τὴν δύναμιν τοῦ πυρός, Ἐ πῶς περιεφρόνησαν τὴν φλόγα καὶ ὑπερίκυσαν τῆς καμίνου, πῶς ἐνίκησαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ στοιχείου; Ἀκούσατε σήμερον πάλιν πῶς ὁ νενητός καὶ μέγας Ἰσαὰκ ὑπερίκυσεν αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν σωμάτων διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐκεῖνοι κατέλυσαν τὴν δύναμιν τοῦ πυρός, αὐτὸς σήμερον κατήγησε τὸ δεσπὸς τῆς ἀναπήρου φύσεως. Καὶ ὡς πῶς τὸ ἔκαμεν αὐτὸ. «Ἐδέετο λέγει Ἰσαὰκ περὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ, ὅτι στεῖρα ἦν» (Γεν. 23, 21). Αὐτὸ σήμερον εἰς ἑσῆς ἀνεγνώσθησαν κῆδος περὶ τῆς προσευχῆς ἦτο ὁ λόγος καὶ σήμερον πάλιν ἀποδεικνύεται ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς. Βλέπετε πῶς τὰ ἐξοικονομῆται ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ὡςτε σύμφωνά μετὰ τὸ λεχθέντα κῆδος, νὰ ἀκούσθωμεν τὰ σμερηνά; 249 A Προσηύκετο, λέγει, ὁ Ἰσαὰκ διὰ τὴν Ραβέκκαν τὴν γυναῖκα του, διότι ἦτο στεῖρα. Πρέπει νὰ ἀνοητήσωμεν πρῶτον τοῦτο: διὰ ποῦν αἰτίαν ἦτο στεῖρα. Ἦτο ὁ βίος τῶν ἀξιοθαύματος καὶ πλήρης σωμαρῶσης, καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ ἀνδρός τῆς. Δὲν δυναίμεθα νὰ κατηγορήσωμεν τὴν ζωὴν τῶν δικαίων τούτων καὶ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ στεῖρωσις εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἁμαρτιῶν. Καὶ δὲν ἦτο μόνον αὐτῆς στεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἡ μητέρα αὐτοῦ ἡ Σάρρα ποῦ τὸν ἐγέννησεν — καὶ δὲ μόνον ἡ μητέρα του ἦτο στεῖρα, ὅχι μόνον ἡ γυναῖκα του, ἀλλὰ καὶ ἡ νόσος του, ἡ γυναῖκα τοῦ υἱοῦ του Ἰακώβ, ἡ Ραχὴλ. Τὶ βέλει ὁ κορὸς τῶν στερωτῶν τούτων; Ὅλοι ἦσαν δίκαιοι, ὅλοι ἐνάρετοι, ὅλοι ἔχουν μαρτυρηθῆ ἑνάρεται ἀπὸ τὸν Θεόν. B Διότι περὶ αὐτῶν ἔλεγεν Ἐγὼ ἦτο ὁ Θεός Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεός Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεός Ἰακώβ» (Ἐξάδ. 3, 8). Περὶ αὐτῶν καὶ ὁ Παῦλος ἔτσι λέγει: «Δι' ἦν ἦσαν οὐκ ἐπισκύνεται ὁ Θεός, Θεός καλεῖσθαι αὐτῶν» (Ἐβρ. 11, 16).

Πολλὰ εἶναι τὰ ἐγκώμια αὐτῶν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, πολλοὶ οἱ ἔπαινοι αὐτῶν εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Εἰς ὅλα ἦσαν λιηροὶ καὶ ἐνδοκοὶ καὶ ὅλοι ἔχουν ὑπερῶν γυναῖκας, καὶ ἦσαν δτεκνοὶ ἐπὶ πολὺ χρονικὸν διάστημα. Ὅταν λοιπὸν βλέπῃς ἀνδρόγονον νὰ αὐτῆ ἐνάρετα, εἰαν βλέπῃς νὰ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, νὰ φροντίζουσι διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ ἀποκτίσων τέκνα, νὰ μὴ νομίσειε εἰ εἶναι ἔξωθεν ἡ ἀτεκνία ἀναπόδοσις τῶν ἁμαρτιῶν. C Διότι εἶναι πολλοὶ λόγοι τῆς Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀπάρηται, καὶ δι' ὅλα πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστοῦμεν καὶ μόνον ἔ-

κείνους ποὺ ζοῦν εἰς τὴν κακίαν πρέπει νὰ ἐλευθολογοῦμεν. καὶ οὐκ αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔχουν τέκνα. Πολὺς δὲ Θεὸς ἐνεργεῖ πρὸς τὸ συμφέρον μας, ἐπειδὴ ὅμως τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον γίνονται δὲν γνωρίζομεν. Διὰ τούτα παντοῦ πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ νὰ δοξάζωμεν τὴν ἀνεκφραστοῦν αὐτοῦ φιλοφροσύνην.

7. Ἀλλὰ αὐτοὺς μὲν ὁ λόγος ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἡθικῶς, πρέπει ὅμως νὰ ἐπιμνησκώμεν καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν ἦσαν αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι στειροὶ. Ποῖα λοιπὸν ἦτο ἡ αἰτία; Νὰ μὴ ἀπιστήσῃς, ὅταν θὰ ἴδῃς τὴν Παρθένον νὰ γεννᾷ τὸν κοινὸν ἡμῶν Δεσπότην. Ὁ λοιπὸν προετοίμασε τὴν διανοίαν σου διὰ τῆς μήτρας τῶν στειρῶν, ὥστε ἀφοῦ θὰ ἴδῃς ἀνάτηρον καὶ κλειστὴν μήτραν νὰ παρομοιωθῇ διὰ τῆς κάρτιος τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀπορήσῃς ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ἐγέννησεν Παρθένος. Μᾶλλον δὲ καὶ νὰ θαυμάσῃς καὶ νὰ ἐκλάνηθῃς, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀπιστήσῃς εἰς τὸ θαῦμα.

Ὅταν λέγῃ πρὸς ἐσὲ ὁ Ἰουδαῖος: πῶς ἐγέννησεν ἡ Παρθένος; Νὰ εἰπῇς πρὸς αὐτὸν, πῶς ἐγέννησεν ἡ στείρα καὶ συγχρόνως γοαῖα; Δύο ἐπιπόδια ἦσαν τότε πρὸς τοκετὸν ὁφένος τὸ παρῶκαιρον τῆς ἡλικίας, ὁμῶς ἑτέρου ἢ ἀκαρπώσεως τῆς φύσεως. Εἰς τὴν Παρθένον ὑπῆρχε μόνον ἓν ἐπιπόδιον. τὸ δὲ δὲν ἦλθεν εἰς γάμον. Ἐ διανοίγει λοιπὸν ἡ στείρα τὴν ὁδὸν εἰς τὴν Παρθένον. Καὶ διὰ νὰ μᾶθῃς διὰ τία τοῦτο προηγήθησαν αἱ στείραι, διὰ νὰ πιστεῦθῃ ὁ τόκος τῆς Παρθένου, ἀκούσε τὸ λόγον τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ πρὸς αὐτήν. Ὅταν δηλαδὴ ἦλθε καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν «Συλόγη ἐν γαστρὶ, καὶ ἰεῖν υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» (Λουκ. 1, 31) ἐξεπλάγη ἡ Παρθένος καὶ ἐθαύμασε καὶ εἶπε «Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω»; (Λουκ. 1, 34). Τὴ λοιπὴν εἶπεν ὁ ἄγγελος: «Πνεῦμα ἁγίου ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ» (Λουκ. 1, 35). ³⁵⁰ **A** Μὴ ζητῆς φυσικὴν τῶν, λέγει, ὅταν αὐτὸ ποῦ γίνεται εἶναι ὑπὲρ φύσιν; μὴ παρατήρῃς γάμον καὶ πόδους τοκετοῦ, ὅταν εἶναι ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως ἀνώτερος τοῦ γάμου. «Καὶ πῶς ἔσται τοῦτο; λέγει εἰσελθὼν ἄνδρα οὐ γινώσκω;». Ἀκριβῶς διὰ τούτα θὰ γίνῃ αὐτὸ, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζεις ἄνδρα. Διότι ἐάν ἐγνώριζες ἄνδρα, δὲν θὰ εἶχες ἀξιώσῃς νὰ προσφέρῃς τὴν ὑπερησίαν αὐτῶν.

Ὅποτε δὲ ἐκείνο ποῦ ἀπιστεῖς ἐν αὐτῷ νὰ εἶχες ἀξιώσῃς νὰ προσφέρῃς τὴν ὑπερησίαν τοῦτην οὐκ ἐπειδὴ εἶναι κακὸς ὁ γάμος, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι καλυτέρα ἢ παρθενία ἢ δὲ εἰσόδος τοῦ Δεσπότην ἔπρεπε νὰ εἶναι λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν ἱδικήν μας, διότι ἦτο βασιλική, ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσέρχεται διὰ λαμπροτέρας ὁδοῦ. Ἐπρεπε καὶ νὰ κοινωνῇ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖνος κατὰ τὴν γέννησιν. **B** καὶ νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας.

Λοπὸν καὶ τὰ δύο αὐτὰ οἰκονομοῦνται. Διότι τὸ ὅτι ἐγεννήθη ἓκ μήτρας εἶναι κοινὸν πρὸς τὴν γέννησιν ἡμῶν, τὸ ὅτι δὲ ἐγεννήθη ἄνευ γάμου εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας γέννησιν. Καὶ τὸ νὰ συλληφθῇ καὶ νὰ κληθῇ εἰς τὴν κοιλίαν εἶναι ἴδιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὸ νὰ γίνῃ ὅμως ἢ κληθῇ κωρὴς μίσην εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Διὰ τοῦτο ἔγιναν καὶ τὰ δύο αὐτά, διὰ νὰ μᾶθῃς καὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ τιμωμένου εἰς τὴν ἴδιαν γέννησιν.

B. C Καὶ παρατήρει, παρακαλῶ, τὴν σοφίαν τῶν γενομένων. Ὅστε ἡ ὑπεροχὴ ἔβλαψε τὴν ὁμοίωσιν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγγένειαν ἡμαρτώσε τὴν ὑπεροχὴν, ἀλλὰ καθὲ μίαν ἀπὸ μᾶς συγγένειαν, ὅστε ἡ πρὸς ἡμᾶς συγγένεια ἡμαρτώσε τὴν ὑπεροχὴν, ἀλλὰ καθὲ μίαν ἀπὸ τὰς δύο καθίστατο γνωστὴ δι' ἄλλων τῶν πραγμάτων· καὶ κατ' ἄλλα μὲν ἦτα τελείως ὁμοιος πρὸς ἡμᾶς, κατ' ἄλλα δὲ ἦτο διάφορος ἡμῶν.

Ἀλλὰ ὅς συνεχῶς ἐκείνο ποῦ ὁς ἔλεγα, ὅτι δὲ αὐτὸ προηγήθησαν αἱ στείραι διὰ νὰ πιστεῦθῃ ὁ τόκος τῆς Θεοτόκου, διὰ νὰ κεραινωγηθῇ αὐτὴ εἰς τὴν πίστιν τῆς Ἐπαγγελίας ἐκείνης καὶ τῆς ὑποσκέσεως τὴν ὁποῖαν ἤκουσεν ἀπὸ τῶν ἀγγέλων ποῦ ἔλεγε: «Πνεῦμα ἁγίου ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σου». Ἔτα θὰ γεννηθῇς, λέγει μὴ παρατήρῃς αὐτὰ ποῦ γίνονται εἰς τὴν γῆν. Ὁ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἔρχεται ἡ ἐνέργεια. Τὸ γενόμενον συμβαίνει κάπως εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· μὴ εἰρευθῆς τὴν φύσιν καὶ τοὺς νόμους τῶν γάμων. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ἀκατάληπτα εἰς αὐτὴν τὰ λόγια ἐκεῖνα θέλει νὰ παράσῃ εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν. Σὲ ὅμως παρατήρησε πῶς ὡδήγησεν αὐτὴν ἡ στείρα πρὸς τὴν πίστιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἀπόδειξις ἐκείνη ὑπερέβαινε τὴν δύναμιν τῆς Παρθένου, ἀκούσε πῶς ἔφερε τὸν λόγον πρὸς κοινὴν κεραινωγῶν αὐτὴν διὰ φανερωτῶν πραγμάτων. Διότι λέγει ὁ Ἰσὸς Ἐλιούβηθ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνειληφῆσα υἱὸν ἐν γήρῳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῆ καλουμένη στείρα» (Λουκ. 1, 36).

Βλέπεις ὅτι ἡ στείρα προηγήθη διὰ τὴν Παρθένον; Ἐ διότι διὰ ποῖον λόγον ἔφερεν ὡς παράδειγμα εἰς αὐτὴν τὸν τόκον τῆς συγγενοῦς τῆς; Διὰ ποῖον λόγον ἔλεγεν ἐν γήρῳ αὐτῆς; Διὰ ποῖον λόγον ἀνέφερε ἐπὶ καλουμένην στείρα; Δι' ἄλλων τούτων ἤθελε νὰ ὡδηγήσῃ αὐτὴν νὰ πιστεῖται εἰς τὸν Ἐπαγγελισμὸν τῆς. Δι' αὐτὸ ἀνέφερε καὶ τὴν ἡλικίαν εἰς τὴν ἀσπιρίαν τῆς φύσεως, διὰ τοῦτο ἀνέφερε καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ μεσολάβησαν ἀπὸ τὴν οὐλλίαν, διότι δὲν ὑπεγγελάσθη εἰς αὐτὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ ἀνέφερε νὴν περᾶν χρονικὸν διάστημα ἕξ μηνῶν ³⁵¹ **A** διὰ νὰ ἀποτελῇ

λοπόν απόδειξιν διὰ τὴν κόρησιν τὸ μέγεθος τῆς καλίας, καὶ διὰ νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς συλλήψεως.

Καὶ ἔλεγε πάλιν, παρακαλῶ, τὴν σύνησιν τοῦ Γραφῆ· διότι δὲν ἐνεθάρμασεν εἰς αὐτὴν οὕτε τὴν Σάρρα, οὕτε τὴν Ρεβέκκαν, οὕτε τὴν Ραχάβ, καίτοι καὶ αὗται ἦσαν στείραι καὶ εἰς αὐτὰς γήρῃσεν καὶ ἦτο θάψμα αὐτῶ ποῦ ἔγενεν εἰς αὐτάς· ἀλλὰ τὰ παραδείγματα αὐτὰ ἦσαν παλαιά. **Τὰ νέα** καὶ πρόσφατα καὶ αὐτὰ πρὸ συμβαίνουσι εἰς τὴν ἰδικίαν μᾶς γενεάν, περισσότερον ἀπὸ τὰ παλαιὰ παραδείγματα συνήθησεν ἡμῶν ἐκ τὴν πίστιν πᾶν θαυμάσιον. Διὰ τοῦτο ἄφου ἄφησεν ἐκεῖνας προσεπάθει νὰ τὴν κάμῃ νὰ ἐνοήσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν συγγενή τῆς τὴν Ἐλισάβετ αὐτὸ ποῦ ἐγένετο εἰς αὐτήν, **Β** ὥστε ἀπὸ τὸν τοκετὸν ἐκείνης νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸν ἰδικόν της ποῦ εἶναι πολὺ πρὸ φρονηδῆσ καὶ πρὸ ἐνδοξοῦ ἀπὸ ἐκείνου. Διότι εἶναι εἰς τὸ μέσον, μεταξὺ τῆς ἰδικῆς μας καὶ τῆς δεσποτικῆς ἢ γέννησις τῆς στείρας· εἶναι μὲν κατωτέρα ἀπὸ τὴν γέννησιν τῆς Παρθένου, ἀνωτέρα δὲ ἀπὸ τὴν ἰδικίαν μας. Διὰ τοῦτο διὰ μέσου τῆς Ἐλισάβετ, ὡσὸν μὲν κάποιαν γέφυραν, ἀπὸ τοῦ φρονηδῆσ πόνου τοῦ τοκετοῦ ὀδηγῆ τὴν στείρην τῆς Παρθένου εἰς τὸν ὑπερφυσικὸν τόκον.

9. Ἦθελα νὰ εἰπῶ περισσότερα, καὶ νὰ σὰς ἀναφέρω καὶ ἄλλουσι λόγοις διὰ τοῦ ὁμοίου ἦτο στείρα ἡ Ρεβέκκα καὶ ἡ Ραχάβ, ἀλλὰ δὲν μὲ ἐπιτρέπει ἡ κρίσις καὶ μὲ βιάζει νὰ ἐπινασθῶ τὸν λόγον διὰ νὰ σὰς ὁμολῶ διὰ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς. **Γ** Δι' αὐτὰ ἄλλαξτε δια ὅσα τὰ ἀνεφάρμασεν, διὰ νὰ μάθετε πῶς ἔλυσε τὴν στείρωσιν τῆς γυναίκας του ἢ προσευχῆ καὶ μάλιστα προσευχῆ μακροκρόνιος. «Ἐβέτω» λέγει «Ἰσαάκ περὶ Ρεβέκκας τῆς γυναίκας αὐτοῦ καὶ ἐπέκωσεν αὐτοῦ τὸ στέος» (Γέν. 25, 21). Διότι μὴ νομίσησ ὅτι παρακάλεσε τὸν Θεὸν καὶ ἐπέκωσεν εἰσποικίθη, ἀλλὰ ἀφένρωσε πολλὸν χρόνον παρακαλῶν τὸν Θεόν.

Καὶ εἰν θέλετε νὰ μάθετε πόσον χρόνον θὰ σὰς εἰπῶ ἐγὼ μὲ ἀκρίβειαν. Εἰκοσι ἔτη κατηγάλυσε παρακαλῶν τὸν Θεόν. Ἀπὸ ποῦ γίνεται τοῦτο φανερόν; Ἀπὸ τὴν ἰδίαν συνέκειαν τῆς διηγήσεως. Διότι ἐπειδὴ ἤθελεν ἡ Γραφή νὰ φανερώσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐνάρετον ζωὴν ἐκείνου, δὲν ἀπεσιώπησεν οὕτε τὸν χρόνον. **Δ** Ἄλλα καὶ αὐτὸν μᾶς ἐγνωστοποίησεν συγκεκριμένως μὲν, ὥστε νὰ διεγείρῃ τὴν ραθυμίαν μας, πλὴν ὅμως δὲν ἄφησε τοῖτον ἀφανῆ. Ἄκουσε λοιπὸν πῶς ἐμμέσως ἐφανερῶσεν εἰς ἡμᾶς τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς προσευχῆς· «Ἰσαάκ δὲ ἦν ἐπὶ τὴν τεσσαράκοντα λέγει, ὅτε ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν θυγατέρα Βαθαίλ τῆς Σόρου» (Γέν. 25, 30). Ἐμμέσως πῶσον ἐπὶν ἦτο εἰς τὴν γυναῖκα. Τεσσαράκοντα ἐπὶν λέγει ἡ Γραφή ὅτι ἦτο ὅταν

ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἐμάθαμεν πόσον ἐπὶν ἦτο, ὅταν ἐνυμφεσθῆ τὴν γυναῖκα, ἄς μάθωμεν λοιπὸν καὶ πότε ἔγενε πατήρ, καὶ πόσον ἐπὶν ἦτο τότε, ὅταν ἐγέννηον τὸν Ἰακώβ. **Ε** καὶ θὰ ἡμπορώσωμεν νὰ ἴδωμεν πόσον χρόνον ἔμεινε στείρα ἡ γυναῖκα, καὶ ὅτι καθ' ἕνα ἔδον αὐτὸ τὸ διάστημα παρακάλει τὸν Θεόν. Πόσον ἐπὶν λοιπὸν ἦτο ὅταν ἐγέννηον τὸν Ἰακώβ; «Ἐξήλθε λέγει «Ἰσαάκ ἐπιειλημένος τῇ δεξιᾷ τῆς πτέρνης τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ» διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὸν Ἰακώβ, ἐκεῖνον δὲ Ἰσαάκ. Ἰσαάκ δὲ ἦν ἐπὶν ἔξήκοντα, ὅτε ἐγέννησεν αὐτοῦ» (Γέν. 25, 25-26). Ἐνν λοιπὸν, ὅταν ἐνυμφεσθῆ τὴν Ρεβέκκαν, ἦτο τεσσαράκοντα ἐπὶν, ὅταν δὲ ἐγέννησε τὰ τέκνα ἦτο ἔξήκοντα, εἶναι φανερόν ὅτι εἰκοσι ἔτη ἔμεινε στείρα ἡ γυναῖκα του, καὶ καθ' ἕνα ἔδον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα παρακάλει τὸν Θεόν ὁ Ἰσαάκ.

10. 322 **A** Ἐπειτα δὲν ἐντρέπομεθα καὶ δὲν κρυπτόμεθα ὅταν βλέπωμεν τὸν δίκαιον νὰ ἐπιμένῃ εἰκοσι ἔτη καὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνεται, καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν πρώτην παράκλησιν ἢ τὸ πολὺ μὲ τὴν δευτέραν νὰ ἐξαντλοῦμεθα καὶ νὰ δυσνασκειτοῦμεν; Καίτοι αὐτὸς εἶχε πολλὴν παρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, ἐν τοῦτοις δὲν δυσνασκειτοῦσεν ἐξ αἰτίας τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐπιληρώσεως τοῦ σκοποῦ του, ἀλλὰ ἀνέμενε καρτερικῶς ἐμμεῖς ὅμως καίτοι εἴμεθα πλήρως ἀναριθμικῶν ἀμαρτιῶν καὶ ἔχομεν πονηρὰν συνείδησιν καὶ δὲν ἐπιδικνούμεν ὀσβεμίαν συμπάθειαν πρὸς τὸν Δεσπότην, ἀν δὲν εἰσκακοσθώμεν, προτοῦ ὀκνην νὰ ὁμολώσωμεν, στενοκαρδίως ἀπελιπζόμεθα, ἀσπασμακονόμεθα ἀπὸ τὴν παράκλησιν· διὰ τοῦτο φερόμεν πάντοτε χωρὶς καμμίαν ὑπερείαν. **Β** Πόσος παρακάλεσε τὸν Θεὸν εἰκοσι ἔτη γὰρ εἶνε πράγμα ὅσως ὀ δίκαιος αὐτός; Μᾶλλον δὲ εἰκοσι ἔτη, ἀλλὰ εἰκοσι μῆνας μόνον.

Χθὲς μὲν λοιπὸν σὰς εἶπεγα ὅτι εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ ποῦ προσεύκονται μὲ νυθρότητα καὶ κακομορησὰ καὶ τεχνιτώνεται καὶ στρέφονται ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ συνεχώς, καὶ προσεύκονται μὲ μεγάλην ὀσαφορίαν ὅμηρον δὲ ποιετήσῃσιν νὰ γίνεται καὶ ἄλλη κατάκρισις ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν ὥραν τῶν προσευχῶν, πρὸ καταστρεπτικῆ ἀπὸ ἐκείνην. Διότι πολλοὶ μὲ τὸ νὰ πέφτουν προηγεῖς κάτω καὶ νὰ κτυποῦν τὸ μέτωπον εἰς τὴν γῆν **Γ** καὶ νὰ κύνουν πικρὰ δάκρυα, καὶ νὰ ἔναστωσκύνουν πικρὰ ἀπὸ κάτω, καὶ νὰ ὑψώσων τὰ χέρια καὶ νὰ ὀπιδεικνύσων μεγάλων προθυμίαν, χρησιμοποιοῦν τὸν ἔηλον καὶ τὴν προθυμίαν αὐτὴν ἐναντίον τῆς ἰδικῆς τῶν αμαρτιῶν. Διότι δὲν παρακαλοῦν τὸν Θεόν διὰ τὸ ἰδικὸν τῶν αμαρτημάτων, οὕτε ζητοῦν συγχώρησιν διὰ τὰ πλημμελήματα αὐτῶν, ἀλλὰ τὸν ἔηλον τῶν αὐτῶν ὅταν στρέφουν ἐναντίον τῶν ἐσθῶν, καὶ κάρησιν τὸ ἴδιον, **Δ** ὡσὸν κάποιος νὰ ἀκο-

νόση τὸ ἔθος καὶ νὰ μὴ χρησιμοποίησὶ τὸ ὅπλον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ νὰ τὸ βύθῃ εἰς τὸν λαίρον του. "Ἔτσι καὶ αὐτοὶ δὲν προσεύχονται διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἰδικῶν τους ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐχθρῶν, τὸ ὅποσον ση-μαίνει ἐπὶ ὕδατος τὸ ἔθος ἐναντίον τῶν ἰκίων.

Ἐπεινόησε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ μέσον ὁ διάβολος, διὰ νὰ κα-ταστρέψωμεν ἀπὸ παντοῦ τοὺς ἑαυτούς μας, καὶ διὰ τῆς ρα-θυμίας καὶ διὰ τοῦ ζήλου. Διότι ἄλλο μὲν διὰ τῆς ἀδυναμίας των εἰς τὰς προσευχὰς παροργίζουν τὸν Θεόν καὶ κἀννοῦν γνωστῶν τὴν καταφρόνησιν διὰ τῆς ραθυμίας των, ἄλλοι δὲ ἐπειδὴ ἀπεδενκνύουσι ζῆλον, ἀπεδενκνύουσι τὸν ζῆλον ἐναντίον τῆς ἰδικῆς των σωτηρίας. Ὅ τῶδε, λέγει ὁ Διάβολος, εἶναι νωθρός, μοῦ εἶναι ἄρκυτον ὄψοι νὰ μὴ ἐπιτύχῃ τίποτε αὐτός· αὐτὸς εἶναι πρόθυμος καὶ ἐπιμελής. Τί λοιπὸν νὰ κἀμῃ; Δὲν δύναμαι νὰ καλοράσω ἅλλον ζῆλον, οὔτε νὰ ἐπιβάλω εἰς αὐτὸν τὴν ἀδυναμίαν ἢ ἄλλον τρόπον θὰ μεταχειρισθῶ διὰ τὴν καταστροφὴν του· Ἦώς; Ἐὰν τὸν κἀμῃ νὰ χρησιμοποίησῃ τὸν ζῆλον του πρὸς παρανομίαν, διότι τὸ νὰ προσευκάμεθα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν εἶναι παρανομία. Ἀπομακρύνεται λοιπὸν δικαί μόνον καρδίᾳ νὰ ὠφελῆται τίποτε ἀπὸ τὸν ζῆλον του, ἀλλὰ καὶ μὲ περισσότερον ἐλάθῃν ἀπὸ ἐκείνην ποῦ προκνεῖται διὰ τῆς ραθυμίας. Τέτοια εἶναι τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου· ἄλλοι μὲν διὰ τῆς ραθυμίας, ἄλλοι δὲ δι' αὐτῆς τῆς προ-θυμίας καταστρέφει, διὰν δὲν γίνεται αὐτῇ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους.

11. Ἀλλὰ ἄρχει νὰ ἀκούσετε τὰ ἴσα τὰ λόγια τῆς προ-σευχῆς των, καὶ πῶς εἶναι λόγια παιδικῆς ἡλικίας καὶ νηπιό-δους ψυχῆς. Ἐντρέπομαι λοιπὸν διὰν πρόκειται νὰ τὰ εἰπῶ πλὴν ὅπως εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ εἰπῶ καὶ νὰ μνησθῶ τὴν κακίην ἐκείνην γλώσσαν. **183** Α Ποῖα λοιπὸν εἶναι τὰ λόγια; Ἐνδὲ ἐκ-δικηθῆς τοὺς ἐχθρούς μου βεβῆ εἰς ἐστὸς ἐτι καὶ ἐγὼ ἔκω Θεός. Δὲν μανθάνουν, ὡ ἀνθρώπε, πότε ἐπι ἔκομεν Θεόν, διὰν ἀναγκαστῆμεν καὶ ἀργικώμεθα καὶ δυσανακατοῦμεν, ἀλ-λά διὰν εἰμεθα ἐπεκεῖς καὶ πρῶσι καὶ ἴσοσι καὶ ἔλασκούμεν ἄλληλ καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς εἶπε· ἔλαρπάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴ-δουσι τὰ κατὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Ματθ. 5, 16). Δὲν καταλαβαίνεις ἐπι ἰδρύεις τὸν Θεόν, διὰν τὸν παρακαλῆς ἐναντίον τῶν ἐχ-θρῶν σου; Καὶ πῶς ὀβριζῶ; λέγει. Διότι αὐτὸς εἶπε· Ἐβύκε-σθε ὑπερ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν (Ματθ. 5, 44) Β καὶ πῶς ἔβωσε τὸν θεῖον αὐτὸν νόμον. Ὅταν λοιπὸν ἔχῃς τὴν ὀκλίωσιν νὰ κοπιῶν ὁ νομοθέτης τοὺς ἰδικούς του νόμους, καὶ παρακα-λῆς αὐτὸν νὰ νομοθετῇ ἀντίθετα πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ

ἰκετεύῃς αὐτὸν ποῦ σὲ ἐμποδίζει νὰ προσεύξῃς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου νὰ σὲ εἰσακούσῃ, διὰν κατακρίνῃς τοὺς ἐχ-θρούς σου, δὲν κἀμεις πότε προσευχῆν, οὔτε τὸν παρακα-λεῖς, ἀλλὰ ὀβριζεῖς τὸν νομοθέτην καὶ φέρεσαι ὡς παρ-φρων εἰς ἐκεῖνον ποῦ πρόκειται νὰ σοῦ δώσῃ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐπι τῆς προσευχῆς.

Καὶ πῶς μου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἰσακουσθῆ αὐτός ποῦ προσεύχεται διὰν ἐβρογῆσῃ αὐτὸν ποῦ θὰ τὸν ἰσοῦσῃ; Διότι διὰν πράττῃς αὐτὰ ὅμοια τῶν σωτηρίων σου εἰς θῆρα-θρον καὶ φέρεσαι εἰς κρημνόν. **Γ** διότι κτυπεῖς τὸν ἐχθρὸν σου ὑπὸ τὰ θλέματα τοῦ βασιλέως. Διότι ἂν καὶ δὲν τὸ κῆ-μῃς αὐτὸ διὰ τῶν κειρῶν σου, τὸν κτυπεῖς μὲ τὰ λόγια· τοῦ-το δὲν τολμᾷ νὰ τὸ κἀμῃ οὔτε ἐνάποιν τῶν συνδούλων σου. Τόλμῃσε λοιπὸν νὰ τὸ κἀμῃ αὐτὸ εἰς τὸν βασιλεῖα, καὶ ἂν ἄκομη ἔχῃς καταβῶσαι ἀναριθμήτα πράγματα, ἔξαιπυτος ἄμεσος θὰ τιμωρῆθῃς διὰ θανάτου.

"Ἐπειτα δὲν τολμᾷς νὰ ἰδύσῃς τὸν ὁσιότημόν σου ἐνά-ποιν τοῦ ἄρκυτος, ἐνάποιν δὲ τοῦ Θεοῦ διὰν πράττῃς τοῦτο, πῶς μου, δὲν τρωάεις οὔτε φοβάσαι ἐπι εἰς ἄραν προσευχῆς καὶ δεήσεως ὀργιεύεις ἔτσι καὶ γίνεσαι ὡσὲν θηρίον καὶ ἐπ-δεικνύεις μεγαλύτερον ἀκαρυσίαν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ δούλου ποῦ ἀπαιτοῦσε τὰ ἑκατὸν ὀνόσια; **Δ** Τὸ ἐπι περισσότερον οὔ τὸν ὀβριζεῖς ἀπὸ ἐκεῖνον, ἄκουσε αὐτὴν τὴν διήγησιν. Κά-ποιος κρεαστοῦσε δέκα κλιβάδες τάλαντα¹ εἰς τὸν κύριόν του. Ἐπειτα ἐπειδὴ δὲν εἶχε νὰ τοῦ τὰ δώσῃ παρεκάλεσε τὸν κύριόν του νὰ μακροθύμησῃ, διὰ νὰ μὴ πωλήσῃ τὴν γυ-ναῖκα του, τὴν οὐσίαν του καὶ τὰ παιδιὰ του, καὶ γίνῃ τέτοια ἐξέφλησις τοῦ κρέους τοῦ κυρίου του. Ὅταν τὸν εἶπε ὁ κύ-ριός του νὰ κλάσῃ, τὸν εὐσταλαγίσθη καὶ τοῦ ἔχορισε τὰ μῆτρα τάλαντα. Ὅταν ὅμως αὐτὸς ἔβγῃεν ἔξω καὶ ὀβριζέκ κἀποιον ἄλλον δούλον ποῦ κρεαστοῦσε εἰς αὐτὸν ἑκατὸν ὀνόσια,² τὸν ἐπέλεξ ἤτην αὐτὸ μὲ μεγάλην οὐληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν. **Ε** Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ κύριός του τὸν ἐνέκλεισεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐπέβαλε πάλιν εἰς αὐτὸν τὸ

1. Τάλαντον. Νομισματικὴ συμβατικὴ ποσότης, περικλάουσα κατὰ τὰς διαφορὰς ἐποχὰς καὶ ἰσοκτασίας. Εἰς τὴν Ἀγίαν τὴν ἐποχὴν πρὸς 80 πηκτὰ ἢ 6.000 ἀργύρια ὄψεως. Εἰς τὴν Ἀγίαν εἶναι ἄξιον 100 μῶν. Εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν 50 καὶ τὴν Βαβυλωνίαν 70. Τοῦ ἀκόλουτον ἦτο χρυσόν, ἀργύ-ριον καὶ χάλκινον. Τὸ χρυσόν εἶναι δεκαπλάσιον ἄξιον τοῦ ἀργύρου καὶ ἑκατονπλάσιον τοῦ χάλκινου. Ὅταν ἐπιλέξωμεν περὶ τάλαντου χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν, πρέπει νὰ ἐνοήσωμεν πάντοτε ἔσρα, καὶ νὰ ἔχωμεν ὅτ' ἔστιν ἐπι 4 ἄξια τοῦ ἰσοκλήε κατὰ χῆρος. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ποθῇ ἄραδὸς δι-ηγοῦται εἰς ὀσκήριον νομίσματα.

2. Ἀριθμὸς. Περικλάτον ἀριθμὸν νόμισμα. Ἐπι τὴν ποὺ περιελάμβανε ἔτσι ἀκόσια, τὰ ὅποια ἦσαν νομίσματα ἐκ χάλκου μισρὰς ἄξιας.

κρῶς τῶν μισρίων τολάντων, τὸ ὅποιον προηγουμένως τοῦ ἑκάριστο καὶ τὸν ἐπηρώρησε διὰ τὴν σκληρότητά του πρὸς τὸν σύνδουλόν του.

12. Ἐσὺ ὁμοῦ πρόσθεε πόσον πᾶν ἀγνώμων καὶ πᾶν ἀναίσθητος ἔχεις γίνει καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον μὲ τὸ νὰ προσεύξῃσαι ἐναντίον τῶν ἐκθρόν σου. Ἐκεῖνος δὲν εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ ἀποστήσῃ τὰ ἑκατόν δηνάρια ὁ κύριός του, ἀλλ' ἂ ἴδιος τὰ ἀπαυτοῦσε· ἐσὺ ὁμοῦ παρακάλεσι καὶ τὸν δεσπότην διὰ τὴν ἀπαίτησίν σου αὐτὴν τὴν ἀνίσχυον καὶ ἀπηγορευμένην. Καὶ ἐκεῖνος μὲν δὲν ἐπέβλεπε τὸν σύνδουλόν του ἑπιστρέφον τοῦ κυρίου του, ἀλλὰ ἔβλεπε ἐσὺ ὁμοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ὕψιν τῆς προσευκῆς ἰστάμενος πρὸ τοῦ βασιλέως τὰ κἀμνεσι αὐτά. 354 A Ἐὰν δὲ ἐκεῖνος πᾶν ἐνθὺ δὲν παρακάλεσε τὸν κύριόν του διὰ τὴν ἀπαίτησίν του, ἀλλὰ τὸ ἔκαμεν ἀπὸ φόβου ἐγγίκεν ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, δὲν ἔτυχεν σὺδεσπᾶς συγκωφίσεως, ἐσὺ πᾶς μου ποῖαν τιμωρίαν θὰ ὑποστῆς, πᾶς καὶ τὸν δεσπότην διεγείρεις νὰ κἀμῃ τὴν ἀπηγορευμένην αὐτὴν πληρωμένην, καὶ τὰ κἀμνεσι αὐτὰ ἐνώπιον αὐτοῦ:

Ἄλλὰ φλέγεται ἡ σκέψις σου ἀπὸ τὴν ἐνθῦμῳν τῆς ἑχθρας καὶ ἔξογκοῦται καὶ ἐρεθίζεται ἡ καρδία σου καὶ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κατευνάσῃς τὴν ταραχὴν τῶν λογισμῶν, διὰν ἐνθῦμῳα αὐτόν πᾶς οὐ ἐλύθησεν. Ἄλλὰ τότε νὰ ἀντιπαρατίθῃς εἰς τὴν φλεγμονὴν αὐτὴν τὴν ἐνθῦμῳαν πᾶς προέρχεται ἀπὸ τὰ ἴδικά σου ἁμαρτήματα καὶ τὸν φόβον πᾶς προέρχεται ἀπὸ τὴν μέλλουσαν τιμωρίαν. Νὰ ἐνθυμηθῆς διὰ πόσα πράγματα εἶσαι ὑπεύθυνος εἰς τὸν δεσπότην καὶ ὅτι δι' ὅλα ἐκεῖνα πρέπει νὰ τιμωρηθῆς ἀπὸ αὐτόν, καὶ θὰ νικήσῃ ὅπως ὀπίσθη ὁ φόβος αὐτὸς ἐκεῖνην τὴν ὀργὴν σου, ἐπεὶ εἶναι πᾶς ἰσχυρότερον τοῦτο ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο. B Νὰ ἐνθυμηθῆς τὴν γέννηαν τοῦ πυρός, τὴν κόλλοισιν καὶ τὴν τιμωρίαν κατὰ τὴν ὕψιν τῆς προσευκῆς καὶ δὲν θὰ δυνήθῃς νὰ βάλλῃς εἰς τὴν σκέψιν σου τὸν ἐκθρόν. Σὺντριψε τὸν λογισμὸν σου, ταπεινώσε τὴν ψυχὴν σου μὲ τὴν ἐνθῦμῳσιν τῶν ἁμαρτημάτων σου καὶ δὲν θὰ δυνήθῃ οὔτε νὰ σὲ ἐνοκλήσῃ ὁ θυμὸς.

Ἄλλὰ αὕτη εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν κακῶν, τὸ ὅτι παρατηροῦμεν μὲ μεγάλην λεπτομέρειαν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων, τὰ ἴδικά μας δὲ τὰ παρατρέπομεν μὲ πολλὴν ῥοθυμίαν. Ἐπρεπε ὁμοῦ νὸ κἀμνεσι τὸ ἀντίθετον· τὰ μὲν ἁμαρτήματα τὰ ἴδικά μας πρέπει νὰ μὴ τὰ λησμονοῦμεν, πᾶν δὲ ἄλλων οὔτε νὰ τὰ δόξωμεν εἰς τὸν νοῦν μας. Ἄν κἀμνεσι αὐτὸ καὶ τὸν Θεὸν θὰ ἔκαμεν θυμῶν καὶ θὰ παύομεν νὰ ὀργίζομεθα συνεχῶς κατὰ τῶν ἄλλων, καὶ κανένα ἐκθρόν ποτὲ δὲν θὰ ἔκαμεν· ἐὰν ὁμοῦ κάποτε ὀπιοκλήσομεν καὶ ἐκθρόν πᾶς γρήγορα καὶ τὴν ἐκθρόν θὰ ἔξαφανίσωμεν καὶ τῶν ἁμαρτημάτων

μας τακεῖαν συγκώρησιν θὰ ἔκαμεν. C Δοῦσι ὅπως αὐτὸς πᾶς μνηστικοκαί εἰς τὸν πλῆθόν του δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν πᾶς ἐπισκοποῦν τὰ ἴδικά του ἁμαρτήματα, εἶσι καὶ αὐτὸς πᾶς εἶναι καθαρὸς ἀπὸ θυμῶν, θὰ εἶναι καὶ καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτήματα συντόμως. Δοῦσι ἂν ἡμεῖς οἱ πονηροὶ καὶ ὑποδουλωμένοι εἰς τὸν θυμῶν, ἔξ αἰτίας τῆς προσοχῆς τοῦ Θεοῦ παραθεωροῦμεν ὅλα τὰ ἐναντίον μας ἁμαρτήματα πᾶς περισσοτέρον ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς καὶ καθαρὸς ἀπὸ κάθε πάθος θὰ παραδόξῃ τὰ ἁμαρτήματά μας, ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πλῆθόν φειλοφροσύνης, καὶ διὰ τῆς συγκωφίσεως τῶν ἁμαρτημάτων μας θὰ ὁποδοῖσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ἰσοπέθειν, τὴν ὅποιαν εἶδε βλοῖ ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον δοῦσα καὶ δύναμις ἀνήκει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Δ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΜΕΡΙΚΟΙ ΝΑ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΧΩΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΥΤΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΩΜΕΘΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΕΛΠΙΖΟΜΕΘΑΣΤΑΝ ΖΗΤΟΥΜΕΝ ΚΑΤΙ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝ· ΟΤΑΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

1. Σας φέρω πολλές εύχαριστίες, διότι μετὰ προθυμίας ἀκούσατε τὰς ὁμιλίαις περὶ προσευχῆς, καὶ διότι μετὰ ἐκάρητος εὐτυχῆ διὰ «Μακάριος ὁ λέγων εἰς ὅσα ἀκούοντων» (Ἐκκ. 25, 12). Δὲν ἐπιείσθη δὲ μόνον ἀπὸ τῆς χειροκροτήματα καὶ τοῦ ἐπαινοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν εἶδον νὰ πράττειτε. ¹⁵³ Ἄ Διότι ἔταν οὗς συνεβούλευσα νὰ μὴ προσεύκεσθε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὗς ἔλεγα ὅτι παροργίζομεν τὸν Θεὸν πράττοντες τοῦτο, καὶ νομιθετοῦμεν ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ (διότι ὁ Θεὸς εἶπε, νὰ προσεύκεσθε διὰ τοὺς ἐχθρούς σας ἕως ὅτου εἶναί προσευκόμεθα κατὰ τῶν ἀχθρῶν μας ἀξιοῦμεν ἀπὸ αὐτῶν νὰ καταργήσῃ τὸν νόμον του). ¹⁵⁴ Ὅταν λοιπὸν οὗς ἔλεγα αὐτὰ ἢ τέτοια πράγματα, εἶδα πολλοὺς ἀπὸ εἰσὶ νὰ κτυποῦν τὸν πρῶτον τῶν καὶ τὸ σῆμα, νὰ ἀναστενάζουν μετὰ θλίψιν, νὰ ὑψώνουν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἤρπουν συγγνώμην διὰ τὰς τοιαύτας εἰδούς προσευχῆς των. Τότε λοιπὸν καὶ ἐγὼ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸν οὐρανὸν ἠνυκαρίστηα τὸν Θεόν, διότι τόσον γράγομαι ἀκαρποφόρον ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας.

¹⁵⁵ Διότι τέτοια εἶναι ὁ σπέρμα ὁ πνευματικῶς· δὲν ἐκεῖ ἀνάγκη οὔτε ἐπιῶν, οὔτε χρόνιων, οὔτε ἡμερῶν, ἀλλ' ἂν εἰσέλθῃ εἰς ψυχὴν ἀνάσθῃ ἐμφαντικῶς ἀμέσως τὸν στάνον ὄριμον καὶ πλήρη τοῦτο δὲ ἐγένετο χόδρ εἰς εἰσὶ. Ἐρρημα εἰς τὰς καρδίας σας λόγους ποὺ διεγείρουν τὴν ψυχὴν, καὶ δολαστηρὸν ἐπιθυμία καὶ ἀναστεναγμῶς ἐκρολογήσεως, ἀναστεναγμῶς τέτοιας ποὺ εἶχε πολλὸν πλοῦτον ἄγαθόν. Διότι ἐάν ὁ Τελώνης μετὰ τὸ νὰ εἴπῃ, κτυποῦν τὸ σῆμα «Ἰλασθήτῃ μοι τῶ ἁμαρτωλῶ» (Λουκ. 18, 13) ἔργω περισσότερον δεικνυομένου ἀπὸ τὸν Φαρισαῖον, πόσον παρηρσιαν εἶναι ἐπιόμενον νὰ ἐκωμιεν ἀποκτήσῃ ἐμεῖς ποὺ ἔχομεν ἐπαδειξεί εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα τόσον κατὰνῶν;

Καὶ ὅμως χειρότερον τοῦ Τελώνου δὲν εἶναι τίποτε. **Σ** διότι τὸ ἔργον αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀνίστατον ὄριον ἰστικῶς τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς θέλων νὰ φανερώσῃ ἔφερε συνεχῶς ὡς παράδειγμα τῶν χειρίστων κακῶν τὰς πόρνους καὶ τοὺς Τελώνους· διότι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ τελώνου εἶναι ἀβάβητος ἐκθασμός, ὄρηγυ ἄτιμώρητος, ἀναδὴς τρόπος πλεονεξίας, ἐργασία ὀδίκως ἀνάσχυτον ἐμπόριον· καὶ ὅμως οὗτος ποὺ συνέζη μετὰ τὴν σὰς κακίας ἠδυνήθη μετὰ ἀπλὰ λόγια νὰ ἀποβάλλῃ τὸς κατηγορίας καὶ νὰ λάθῃ περισσότερα ἐξ ὧν εἶπτε. Διότι οὗτος μὲν παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων «Ἰλασθήτῃ μοι τῶ ἁμαρτωλῶ», ὁ Θεὸς δὲ, ὅχι μόνον εἶδειεν εὐμένειαν πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐδικαίωσεν περισσότερον ἀπὸ τὸν Φαρισαῖον. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος· ἐγὼ δὲ δυναμῆμν πάντα ποιῶμαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ ἂν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν» (Ἐφεσ. 3, 20). **Δ** Καίτοι ὁ Φαρισαῖος προσμηκῆθη καὶ ἴσθη εἰς τὸ ἱερὸν καὶ παρεκάλει τὸν Ἰσὸν Θεόν, καὶ εἶπεν περισσότερα λόγια ἀπὸ ὅσα ὁ Τελώνης, καὶ ἤρπουν τὴν προσευχὴν του ἀπὸ τὴν εὐχαριστιαν πρὸς τὸν Θεόν. Διατὶ λοιπὸν ἐκεῖνος ἔλασεν ὅσα καλὰ εἶπεν, αὐτὸς δὲ προσέλαθε καὶ παρηρσιαν τὴν ὅποιαν δὲν εἶπεν; Ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς προσευχῆς, διότι δὲν ἦτο ἴσος ὁ τρόπος τῆς προσευχῆς ἐκάστου. Ὁ μὲν Φαρισαῖος ἦτο πλήρης καυχῆσεως, ἐπόρσεως καὶ ὑπερφανείας, ὁ δὲ Τελώνης ἦτο πλήρης συνείσεως· δι' αὐτὸ οὗτος ἔχων ἀναρῆσθητον φορτίον ἁμαρτημάτων τὸ ἀνέθεσεν καὶ ἐδικαίωθη ὑπὸ τῶν Θεοῦ, ἐκεῖνος δὲ φέρων τὸ ἥλοισιν πλῆρες κατορθωμάτων ἐλευθεροῦνης καὶ νησιείας. **Ε** ὡς νὰ προσέκρουσεν εἰς κάποιον οὐκίπελον, διὰ τοῦ φρονήματος τῆς ματαιοδοξίας καὶ τῆς ὑπερφανείας, ἐναυάνησεν εἰς αὐτὸν τὸν ἁμάρταν· διότι τὸ νὰ ζημιωθῆς εἰς τὴν προσευχὴν εἶναι ὡς νὰ ναυπηγῆ εἰς ἁμάρταν. Ὅμως δὲν συνέζη τοῦτο ἐκ τῆς φύσεως τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ ἐκ τῆς προθέσεως τῆς ἰδικῆς του.

2. Βλέπειτε λοιπὸν ὅτι δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν μας ἡ προσευχὴ, ἂν δὲν γίνῃ σύμφωνα μετὰ ἐκείνους τοὺς κανόνας ποὺ ἔχει θέσει ὁ Χριστὸς. Ποῖους νόμους ἔχει θέσει; ¹⁵⁶ Ἄ Νὰ προσευκόμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐνοχλοῦν καὶ μᾶς θλιβοῦν πολὺ. Καὶ ἐάν τοῦτο δὲν πράττωμεν, θὰ καθομεν ἐξάπαντος· καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Φαρισαίου. Διότι ἂν αὐτὸς ὁ ἴσως δὲν προσμηκῆθη ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του, ἀλλὰ ἐξ ἠτίαις τῆς ματαιοδοξίας του μόνον ἐπιμωθήθῃ τόσο, ποῦ τιμωρῆται ἀπομένει δι' ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἀνευθύνουν πρὸς τὸν Θεὸν μακριῶς καὶ πολλοὺς λόγους ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν;

Τὶ κάμετε, ἄνθρωπε: Ζητεῖς συγκώρητον τῶν ἁμαρτηῶν

σου και πληροῖς τὴν σκέψην σου μὲ θυρόν; Ὅταν περισσό-
τερον ἀπὸ κάθε ἄλλου φορὸν πρέπει νὰ ἐπιθεῖς ἡμᾶς, τοί-
διότι συνουλοῦμεν μὲ τὸν Θεόν, παρακαλοῦντες διὰ τὸ πα-
ροπιωμάτα μας, ζητοῦντες εὐσεβήσασθαι, φιλιανθρώπων και
συγγνώμην, **Β** τότε ἐλαγριωμένθα καὶ περιπίπτοιεν εἰς θυ-
ρωσίαν και πληροῦμεν ἀπὸ πικρίας τὸ στόμα; Και πᾶς θά
ἡμωροῦμεν, πῆς μου, ἢ ἐπιτόκωμεν τὴν οὐτηρίαν μας ἄφ'
ἐνός μὲν οὐκίμα ἱκετῶν παρουσιάζοντες, ἄφ' ἑτέρου δὲ προ-
φῆροντες λόγους ὑπερβαίνοντας, ἐλογίζοντες τὸν Κύριον
ἐναντίον μας; Ἦλθε δὲ νὰ θεραπεύσῃς τὰ ἰδικά σου τραύ-
ματα και διὰ διὰ νὰ κἀμης ἄρτοτερα τὰ τραύματα τοῦ πη-
σίον; εἶναι καιρός συγκωρήσεως, καιρός προσευχῆς και στε-
ναγμοῦ, και διὰ ὀργῆς εἶναι καιρός δακρύων, ἔκτα θυμοῦ,
καιρός συντριβῆς τῆς καρδίας και διὰ ὀργῆς. Διατί συγκτεῖς
τὴν τάξιν; Διατί πολεμεῖς τὸν ἑαυτὸν σου; Διατί καταστρέ-
φεις τὸ πνευματικὸν σου οἰκοδόμημα; **Γ** Αὐτὸς ποῦ προσέ-
κεται πρέπει νὰ ἔχη ἀγαθὴν περισσότερον ἀπὸ ἄλλους τοὺς
ἄλλους ψυχὴν, ταπεινώφωνα νοῦν, συντηρημένην καρδί-
αν ἐκεῖνος δὲ ποῦ κατακραυγάζει ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ἔδν
θά δυνήθῃ ποτὲ νὰ καταφύγῃ τοῦτο, διότι εἶναι πλήρης θυ-
μοῦ, και δὲν δύναται νὰ ἔχη κατασταλέμνην διάνοιαν.

Ἄς μὴ προσευκώμεθα λοιπὸν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας,
ἀλλ' οὔτε πάλιν νὰ ὄνασφέρωμεν τὸ ἰδικά μας ἐπιτεύγματα,
διὰ νὰ μὴ πάθωμεν ὅτι ὁ Φαρισαῖος. Διότι ὅπως ἀκριβῶς εἶ-
ναι καλὸν νὰ ἐνθυμούμεθα τὰ ἁμαρτηριάτα μας, εἶται πάλιν
εἶναι καλὸν νὰ ληρονοοῦμεν τὰ κατορθώματά μας. Διὰ ποῖον
λόγον; Διότι ἢ μὲν ἀνάμνησις τῶν κατορθωμάτων μᾶς ἐγεί-
ρει εἰς ὑπερηφάνειαν, ἢ δὲ ἐνθύμησις τῶν ἁμαρτημάτων κα-
ταστᾶλλει και ταπεινώνει τὸν νοῦν μας. **Δ** Και ἐκεῖνη μὲν
μὴς κάμει νωθρός, αὐτὴ δὲ μᾶς κάμει προθυμότερους. Διότι,
δοσι νομίζουσι ὅτι δὲν ἔχουν κανένα καλὸν, ἐπιδεικνύουσι με-
γαλύτερον ἄλλον διὰ νὰ ἀποκτήσουσι τὰ καλὰ δοσι δὲ πάλιν
νομίζουσι ὅτι ἔχουν ἐναποθέσει πολλὴν πλοῦτην διὰ τοὺς ἑαυ-
τοῦς των, ἔκοντες θάρρος εἰς τὴν περιουσίαν ταύτην, ἔδν θά
ἐπιδείξουν μεγάλην προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσουσι περι-
πότηρον.

3. Μὴ μνημονεύθῃ τὰ κατορθώματά σου λοιπὸν, διὰ νὰ
τὰ ἐνθυμῆθῃ ὁ Θεός, διότι λέγει· «λέγε τὰς ἁμαρτίας σου
πρῶτος, ἵνα δικαιώθῃς» (Ἦο. 43, 26) και πάλιν λέγει· «Οὐ
μὴ μνησθῶ τῶν ἁνομιῶν σου, οὐ δὲ μνήσθητι» (Ἦο. 43, 25).

Ἐ Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον τόσοον γρήγορα ἐπίκουσον ὁ
Θεός τὸν Τελώνην, ἄφροε δὲ τὸν Ἰσαὰκ εἰκόσι εἶπαι νὰ πα-
ρακαλῆ και νὰ ἱκετεύῃ αὐτὸν διὰ τὴν γυναῖκα του, και τότε
μόναν εἰσέκουσεν τὰς προσευχὰς τοῦ δικαίου; Εἶναι ἀναγ-

καῖον νὰ οὐς συμπληρώσῃ τὴν χρεστέην διδασκαλίαν. Διὰ
καῖον λοιπὸν λόγον ἔγνε ταῦτα; Ὅσον ἀφορρᾷ τὰ γενόμενα
εἰς τὸν Τελώνην διὰ νὰ μᾶθῃς τὴν φιλιανθρώπιαν τοῦ Κυ-
ρίου, ὁ ὁποῖος γρήγορα ἐπέκουσεν αὐτόν· ὅσον ἀφορρᾷ τὰ γε-
νόμενα εἰς τὸν Ἰσαὰκ, διὰ νὰ μᾶθῃς τὴν ὑπομονὴν τοῦ δού-
λου ὁ ὁποῖος ἀργὰ ἔλαθεν τὰ ζητούμενα και δὲν ἀπεμακρύν-
θη ἀπὸ τὴν παράκλησιν. Διὰ νὰ μὴ ἀπελιθοῖς, ἔν εἶσαι ἀ-
μαρτωλὸς και διὰ νὰ μὴ καυχήθῃς, ἔν εἶσαι δίκαιος ³⁵⁷ **Α** Οὐ
κρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἱσχυρότες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔκοντες
(Ματθ. 9, 12). Ἦτο ἀσθενὴς ὁ τελώνης διὰ τοῦτο γρήγορα
εἰς αὐτόν ἤλπισε τὴν κείρα, ὁ δὲ Ἰσαὰκ ἦτο ἰσχυρότερος
και διὰ τοῦτο τὸν ἄφροε διὰ νὰ ἐπαύξῃ τὴν ὑπομονὴν του.
Ἄλλὰ τὰ λόγια αὐτὰ ἔχουν λεχθῆ μὲ τὸ παραπόνη.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσω διὰ ποῖον λόγον ἦτο ἡ γυναῖκα
του οἠερα, ὥστε νὰ μὴ ἀπιστήσῃς, ὅταν δὲ ἴδῃς τὴν Παρ-
θέσαν νὰ γίνεται μητέρα; Ὅταν δὲ οὐ ἐρωτήσῃ ὁ Ἰουδαῖος
πᾶς ἐγέννησεν ἡ Μαρία; Νὰ εἰπῆς εἰς αὐτόν· πᾶς ἐγέννη-
σεν ἡ Σάρρα και ἡ Ρεβέκκα και ἡ Ραχὴλ; Διότι ὅταν πρό-
κειται νὰ γίνῃ κάτι τὸ ὀρθοθαύραστον και πολύ ὑπερφυσικόν,
προηγούνται πολλὰ παραδείγματα τοῦτο. Και ὅπως ἀκριβῶς
δυν εἰσέρχεται ὁ βασιλεὺς προηγούνται στρατιώται, ὥστε νὰ
μὴ ὑποδεχθῶμε τὸν βασιλέα ἑαφνικά και ἄπροετοιμαστοι, **Β**
εἶται και ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ κάποιο παράδοξον θαῦμα, προ-
ηγούνται παραδείγματα, ὥστε ἀφου προπαρασκευασθῶμε νὰ
μὴ ἐκπλαγῶμεν ἕξφανα, ὅτε νὰ ἀπορούμε διὰ τὸ παράδο-
ξον ποῦ ἐγένετο.

Αὐτὸ συνέβη και ὡς πρὸς τὸν θάνατον. Προηγῆθ' ὁ Ἰω-
νάς και προητοίμασε τὴν σκέψιν μας. Διότι ὅπως ἀκριβῶς
ἐκείνον μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἐξέβαλε τὸ κῆτος, εἶται
και τὸ μνημα ἐπέδωσε τὸν Χριστόν, μὴ οὐρὸν εἰς αὐτόν τὴν
ἡμέραν και κατάλληλον τροφὴν, διότι προσδιάζουσα και
κατάλληλος τροφὴ τοῦ θανάτου εἶναι ἡ φύσις τῆς ἀραρίας
ἀπὸ αὐτὴν ἐγεννήθη, εἰ αὐτὴ ἐρηκόβησε και ἀπὸ αὐτὴν
ἡμῖνεται. Ὅπως λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὅταν, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω-
μεν, καταποῦμε λίθον, **Γ** τότε και ἄρχην ἐπικραεῖ νὰ τὸν
κυνέψῃ ἡ δύναμις τοῦ στομάχου· ὅταν θυμας εὐρη τὴν τρο-
φήν νὰ εἶναι ξένη δι' αὐτόν, ἀκόμη και ἔν ἐπικραεῖ νὰ πε-
ρρασιότεραν πεπτικὴν δύναμιν νὰ τὸν κενεύσῃ, ἐκείνον μὲν
δὲν καταστρέφει, κάνει δὲ τὴν ἰδικὴν του δύναμιν, και ὅτε
λοιπὸν τὴν προηγουμένην τροφὴν ἡμωρεῖ νὰ κατακράτησῃ,
ἀλλὰ ἀφου ἀτόνησῃ συνεκβάλει και ἐκείνην μετὰ αὐτόν νὰ
πολλὴν ἄλπην. Τὸ ἴδιον συνέβη και εἰς τὸν θάνατον. Κατέ-
πτε τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον και δὲν ἤδυνήθη τὸν κενεύ-
σῃ, και ἐξπροέβησεν ὅλη ἡ δύναμις αὐτοῦ· διὰ τοῦτο μὲ αὐ-

τόν και την ύπαιθρον συνεζήτησε τροφήν, την οποίαν είχε, και οὕτω συνεζήρασε και την ἀνθρώπινην φύσιν, και οὕτως θά δυνήθη νά την κατακτήσῃ διά παντός.

Δ Δι' αὐτό λοιπόν προηγήθησαν και αι στείρωσι, διά νά πιστευθῇ ἡ γέννησις τῆς παρθένου, και αι στείρωσι, διά νά πιστευθῇ ἡ γέννησις, ἀλλά ἂν ἐπακριβῶς ἐξετάσωμεν, θά εβρωμεν ὅτι εἶναι ἡ στείρωσις τύπος και αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

4 Ἀλλά προσέχετε, εἰσὶν αὐτὸ ποῦ θά λεχθῇ εἶναι λεπτόν, διότι πρόκειται νά εἰποῦμεν πᾶς ἡ στείρωσις μῆτερα τῆς Σάρρα καθοδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν πίσιν τῆς ἀνοστάσεως. Πῶς λοιπόν μάς καθοδηγεῖ, "Ὅπως αὐτῇ, ἐνῶ ἦτο νεκρὰ ἀνεζωογονήθη διά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ και ἐβλάστησε τὸ ζῶν σῶμα τοῦ Ἰσαάκ, ἔτσι και ὁ Χριστός, ἐνῶ ἀπέθανεν, ἀνεστήθη μετὰ τὴν ἰδίαν του δύναμιν. **Ε** Καὶ τὸ ὅτι δὲν εἶναι θεοσισμένον αὐτὸ ποῦ ἔχει λεχθῇ ἄκουσε τὸν ἴδιον τὸν Παῦλον λέγοντα. "Ὅταν εἴπεε διά τὸν Ἀβραάμ· "Ὅχι ἐνενόησε τὴν νεκρωσιν τῆς μητέρας Σάρρας, ἀλλ' ἐνεδυνάμωθη τῇ πίστει, δόξας δόξαν τῷ Θεῷ, και πληροσφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπιγγελλται δυνατός ἐστι και ποιῶσαι" (Ρωμ. 4, 18-21), ὅτι δηλ. ἀπὸ νεκρὰ σώματα θά κἀμῃ νά γεννηθῇ ζῶν υἱός, ἔπειτα ἀπὸ ἐκείνην εἰς αὐτὴν τὴν πίσιν ἀγγῶν μάς ἐπανεφέρε. "Ὅχι ἐγράφη δι' ἐκείνον μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ και δι' ἡμᾶς. Διὰ τῆς; "Ὅχι μέλλει λέγει ἐλογίσεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἔφηρναντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν" (Ρωμ. 4, 23-24). **6** Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει σημαίνει τοῦτο· Τὸν Ἰσαάκ ἀπὸ νεκρὰ σώματα⁸ ἔφερον εἰς τὴν ζωὴν, ἔτσι και τὸν Χριστόν, ποῦ εἶχεν ἀποθάνει, ἀνέοισσε.

Θ εἰς νά μάθησῃ ὅτι εἶναι ἡ στείρωσις συμβολισμὸς και ἄλλου πράματος; Ἐπρόκειτο ἡ Ἐκκλησία νά γεννηθῇ τὸ πλήθος τῶν πιστῶν· διὰ νά μὴ ἀπιστῆς λοιπὸν πᾶς ἐγέννησεν ἡ ἄνοσις, ἡ ἀκαρπία, ἡ στείρωσι, προηγήθη ἡ ἐκ φύσεως στείρωσι προετοιμώουσα τὴν ἐκ προαιρέσεως στείρωσιν και ἡ Σάρρα ἔγινε τύπος τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ὅπως ἐκείνη ἐνῶ ἦτο στείρωσι ἐγέννησεν εἰς θεοῦ γῆρας, ἔτσι και αὐτῇ, ἐνῶ ἦτο στείρωσι ἐγέννησεν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθῆς ἄκουσε τὸν Παῦλον ποῦ λέγει· "Ἡμεῖς δὲ τῆς ἐλευθέρας τέκνα ἐσμέν" (Γαλ. 4, 31). **Β** Ἐπειδὴ ἡ Σάρρα εἶναι προεικόσις τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἡ ἐλευθέρα, διὰ τοῦτο συνεπέρανε ὅτι «τῆς ἐλευθέρας τέκνα ἐσμέν». Καὶ πάλιν· "Ἄρα, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν" (Γαλ. 4, 28). Τί σημαίνει ἐπαγγελίας; "Ὅπως ἐκεί-

⁸ Νεκρῶν ὀνομάζει τὸ σῶμα τῆς Σάρρας ἐπειδὴ και διὰ τοῦ προκειμένου ἡμεῶς τῆς ἡλικίας και διὰ τὴν στείρωσιν δὲν ἴδοντο νά κωφορήσῃ.

νος δὲν ἐγεννήθη μετὰ φυσικὸν τρόπον, οὕτε και ἡμεῖς ἐγεννήθημεν τοιοῦτοτρόπως, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάλιν· "Ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ πύλη τῆς ἡμῶν" (Γαλ. 4, 28); αὐτὴ δὲ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Πρὸς ἀληθείαν γὰρ Σιών ἄρει λέγει, και πᾶσι Θεοῦ ζῶντος, Ἰερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ και ἐκκλησίᾳ πρωτοκόων" (Ἔβρ. 12, 22). "Ἄν λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἄνω Ἰερουσαλὴμ, ἡ δὲ Σάρρα εἶναι προεικόσις τῆς ἄνω Ἰερουσαλὴμ, καθὼς εἶπεν ὁ **Ϟ**· "Δύο εἶσι, μία μὲν εἰς δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἰσραὴλ· ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν ἡμῶν" (Γαλ. 4, 24-26) εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ Σάρρα εἶναι προεικόσις τῆς ἄνω Ἰερουσαλὴμ και κατὰ τὴν γενέσιν και κατὰ τὴν στείρωσιν.

5 Γνωρίζω ὅτι εἶναι λεπτότερα αὐτὰ ποῦ ἔχουν λεχθῇ, ἀλλὰ ἂν τὰ συλλάβωμεν δὲν θά μάς διαφορῇ τίποτε ἀπὸ τὰ λεγόμενα. Οἱ λόγοι λοιπὸν αὐτοὶ εἶναι μυστικώτεροι και δογματικώτεροι· εἰς νά θέλετε και ἠθικώτερον μαζί μ' αὐτοὺς θά σὰς δηλήσω.

Ἡ ὁ στείρωσι ἡ γυναῖκα διὰ νά μάθησῃ τὴν σωφροσύνην τοῦ ἀνδρός· διότι οὕτε ἐκείνην ἐξεδίδαξε, καίτοι κανεὶ νόμος ἔδεν τὸν ἐπιόδοις, οὕτε λαβῶν ἄλλην εἰσάγων εἰς τὸν οἶκον του ὡς δευτέραν παρὰ τὴν ἐλευθέραν, **Δ** πράγμα ποῦ πολλοὶ κάμουν μετὰ δικαιολογίαν τὴν παιδοποιῶν ἰκανοποιῶντες τὴν ἀσελείαν των, και ἄλλας μὲν ἐκδικῶσιν, ἄλλας δὲ εἰσάγουν· πολλοὶ δὲ προσλαμβάνουν και παλλακίδας και πληροῦν τὰς αἰκίας των μετὰ ἀναριθμήτους ἐκτροπῆς. "Ὅμως δὲν ἐπράξεν οὕτω ὁ δίκαιος ἐκείνος, ἀλλὰ ἐζηκολούθει μετὰ μὲν ἠθεοκρατισμῶν μετὰ τὴν γυναῖκα ποῦ τὸ εἶδος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ και παρεκάλε τὸν δεσπότην τῆς φύσεως, νά λύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς φύσεως, και δὲν κατηγορήσῃ τὴν γυναῖκα του διὰ τὴν στείρωσιν. Καὶ ἀπὸ ποῦ συμπέρασιν ὅτι δὲν τὴν κατηγορήσῃ; Ἀπὸ αὐτῆν τοῦτην τὴν Γραφήν. "Ἐάν τὴν κατηγορεῖ θά τὸ ἔλεγεν και τοῦτο ἡ Γραφή και δὲν θά τὸ ὀνειδίωσα, **Ε** διότι λέγει και τὰ καιροφώματα και τὰ ἐλαττώματα τῶν δικαίων· τὰ μὲν διὰ τὸ ἀποφωγῶμεν, τὰ δὲ διὰ νά μιμηθῶμεν.

Ἐ Ὅταν λοιπὸν ἀρῆσιν ὁ Ραχὴλ, ἡ νόμιμη αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἐγγονὸν αὐτοῦ τὸν Ἰακώβ, και ἐκείνος τὴν ἐπέπληξεν, ἄνεφεν και τὰ δύο, και δὲν τὸ ἀπέκρυψε τὴν Γραφήν, διότι διὰν εἶπε· "Δός μοι τέκνα, εἰδὲ μὴ ἀποθανῶμαι· ἢ εἶπεν ἐκείνος; "Μὴ Θεὸς ἐγώ, ὃς ὑπέσπεσε σὲ καρποῦ κούρας;" (Γεν. 30, 1-2). Δός μοι τέκνα· γυναῖκά σου ἡ παράκλησις;

¹ Γυνὴ συμβολιστὸς μετ' ἀνδρός ἔστιν γάμος.

καὶ ἀπερίσκεπτος. Εἰς τὸν ἄνδρα λέγεις «Ὅς μοι τέκνα» παραβλέπουσα τὸν Δεσπότην τῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνος μὲ περισσότερον ἐπίπληξιν ἀπεκρίθη καὶ κατέταυτε τὴν παράλογόν τῆς παράκλησιν καὶ ἐβδόξεν ἀπὸ ποίων πρέπει νὰ ζητῶμεν. **399** **Α** Ἄλλὰ δὲν συνέβη τὸ ἴδιον μὲ αὐτὸν, ὅστε αὐτὸς εἶπε τίποτε τέτοιον, ὅστε ἐκεῖνη πρὸς αὐτὸν ἐκλάουσε καὶ ἐθρήνησεν· Ἀπὸ αὐτὰ διδασκόμεθα σοφροσύνην καὶ πίστιν. Διότι μὲ τὸ νὰ παρακαλῶν τὸν Θεὸν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐκδόκησῃ τὴν γυναῖκα του μὲς φανερώσει τὴν σοφροσύνην του, μὲ τὸ νὰ μὴ κατηγορήσῃ ὅστε νὰ τὴν φέρῃ εἰς ἀπόγνωσιν μὲς φανερώσει καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν του καὶ τὴν πολλὴν ἐπεικείαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν γυναῖκα του. Διότι δὲν ἐπραξε ἔτσι ὅπως κάρουν πολλοὶ τώρα σὲ τέτοιαις περιπτώσεσι, ποὺ καταφεύγουν εἰς τὰς μαγείας καὶ τὰς γοητείας. **Β** αὐτὰ τὰ περιττὰ καὶ ἀνόητα καὶ θλαστέρα ποὺ καταστρέφουν καὶ τὴν ψυχὴν. Ἄλλὰ ἀφοῦ ἐγκατέλειπεν ὅλα αὐτὰ καὶ περιεφρόνησεν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἀνέτρεψεν εἰς τὸν Δεσπότην τῆς φύσεως ποὺ αὐτὸς μόνον δύναται νὰ θεραπεύσῃ αὐτά.

θ Ἀκούσατε αὐτὰ ἄνδρες, διδάχθητε γυναῖκες, ὡς ἡμῶν ἠσῆμε τὸν δικαῖον ὅλοι. Τίποτε νὰ μὴ εἶναι εἰς τὴν γυναῖκα πολυτιμώτερον ἢ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τίποτε εἰς τὸν ἄνδρα μὴ ποθέτῃ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του. Αὐτὸ συγκρατεῖ ὅλων ἡμῶν τὴν ζωὴν, δηλαδὴ ἡ ἀμόνητα μετὰ ἄνδρος καὶ γυναίκος· αὐτὸ συγκρατεῖ ὅλον τὸν κόσμον. Διότι ὅπως εἶπεν ὁ Θεὸς τὸ θεμέλιον καταστρέφεται ἀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα, ἔτσι καὶ εἰς τὸν βίχρονισμὸν τὰ ἀνθρώπινα ἀνατρέπεται ὅλη ἡ ζωὴ μας. **Γ** Διότι πρόσεχε, ὅτι ὁ κόσμος συνίσταται ἀπὸ τὰς πόλεις, αἱ πόλεις ἀπὸ τὰς οἰκίας, αἱ οἰκίαι ἀπὸ τοῦ ἄνδρος καὶ τὰς γυναίκας. Ἄν λοιπὸν ἐπιτελέσῃ πόλεμος μετὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν εἰς τὰς οἰκίας, εἰσῆλθεν ὁ πόλεμος εἰς τὸν πόλεμον αὐτὰ γίνεται ἀνάστασις καὶ αἱ πόλεις εἶπεν ὅταν δὲ ἐπαναστατήσῃν αἱ πόλεις κατ' ἀνάγκην θὰ ἐξῆ γεμίσει ὅλη ἡ οἰκουμένη μὲ διαμύχην καὶ ἰαπαχὴν καὶ πόλεμον.

Δ αὐτὸ ὁ Θεὸς ἐπρονόησεν πολὺ διὰ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὸ ἐκδόμηξ τὴν γυναῖκα, ἡμᾶς μόνον διὰ λόγους πορνείας. Τί λοιπὸν νὰ κῆμα, λέγει, ἂν εἶναι κακολόγος, σπάτολος καὶ πολυδύνατος, καὶ ἐξη ἀναριθμητὰ ἔλλα ἐλαττώματα. **Δ** Νὰ τὸ ὑποβῆς ὅλα μὲ μεγαλοφυκίαν καὶ νὰ μὴ τὴν ἐκδόμηξ εἰς αἰτίας τῶν ἐλαττωμάτων. Ἄλλο νὰ διορθώσῃ τὸ ἐλαττωματῶν. Διὰ τοῦτο ἐλέησε θεὸς κεφαλὴν, διὰ νὰ γνωρίσῃς νὰ θεραπεύσῃς τὸ σῶμα· καθόσον εἰς τὸ σῶμα μας, καὶ ἂν ἐξη ἀναριθμητὰ τραύματα, δὲν ἀποκόπουμεν τὴν

κεφαλὴν. Μὴ ἀποκόψῃς λοιπὸν ὅτε τὴν γυναῖκα σου, διότι ἐπέκει θεὸς οὐματὸς μας ἡ γυναῖκα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγεν· «Οἱ ἄνδρες ὅπως ἀρελοῦσιν ἀγαπᾶν τὰς γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα» (Ἐφεσ. 5, 28). Καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ὁ ἴδιος νόμος ἰσχύει· νὰ ἀγαπᾶς τὸν ἄνδρα σου γυναῖκα, ὅπως τὸ ἴδιόν σου κεφάλι, καὶ εἶν τὸ πρῶς, ἔτσι νὰ πρῶξ τὸν ἄνδρα σου, διότι δὲν κἀνόμενον ἀποκόπεις αὐτὸν τὸν λόγον διὰ τὸ πρᾶγμα τοῦτο. **Ε** Γνωρίξω πῶσον ὀγαθὸν εἶναι αἴτιον τὸ νὰ μὴ διαρῶνῃ ἡ γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα· γνωρίξω πῶσον κακὸν εἶναι ὅπως εἶπεν αὐτὸ μετὰ τῶν διαφωσθῶν. Διότι τότε ὅτε ὁ πλοῦτος, ὅτε ἡ εὐτεκνία, ὅτε ἡ πολυτεκνία, ὅτε ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δυναστεία, ὅτε ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, ὅτε ἡ τροφὴ καὶ ἡ πολιτέλεια, ὅτε καρμὶ ἄλλη εὐτυχία θὰ δυναθῇ νὰ εὐχοριώσῃ ποτὲ τὴν γυναῖκα ἢ τὸν ἄνδρα εἰταν μετὰ τὴν μὴ εὐρίσκωνται εἰς διαμάχην.

7 Αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιδοκῶμεν μετὰ ζήλου περισσότερον ἢ τὰ ἄλλα. Ἐκεῖ ἡ γυναῖκα ἐλαττώματα; **300** **Α** κἀμε ὅτι ἐκαμε καὶ ὁ Ἰσακ νὰ παρακαλῶν τὸν Θεόν. Διότι ἂν αὐτὸς διὰ τῆς καρτερίας τῆς προσευχῆς ἀπληγάς ἀπὸ τὴν ἀναπλησίαν τῆς φύσεως, πολὺ περισσότερον θὰ ἡμῶν ὁμοίωμεν ἐμεῖς νὰ διορθώσωμεν τὰ ἡθελήμενα ἐλαττώματα διὰ τῆς συνεχούς παρακλήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἄν σὲ ἴδῃ ὁ Θεὸς νὰ ὑπερήμνη καρτερικῶς καὶ νὰ ὑποφέρῃς μὲ μεγαλοφυκίαν τὰ ἁμαρτήματα τῆς γυναίκας, θὰ συμβολίσῃ τὴν ὑπομονὴν σου καὶ θὰ σὲ ἀμείψῃ δι' αὐτὴν. «Τί γὰρ ἰδοὺς λέγει ἄνθρωπος εἰς τὴν γυναῖκα σώσεις; ἢ τί οἶδας γένοι. εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις;» (Α' Κορ. 7, 16).

Νὰ μὴ ἀποκόμῃς, λέγει, ὅτε νὰ ἀπελυθῆς διότι μαρτυρὴ καὶ νὰ σῶσθαι αὐτὴ. Ἄν πάλιν μετὰ ἀδιόρθωτος, ὅσο δὲν ἔκτισες τὴν ἀμοιβὴν τῆς ὑπομονῆς. Ἐάν τὴν ἐκδόκησῃ πρῶτον μὲν ἁμαρτάνεις παραβῆναι τὸν νόμον, καὶ κρίνεισαι ὡς γυναῖκα ἀπὸ τὸν Θεόν διότι λέγει· **Β** «Ὅς γὰρ ἂν ἐκδόλῃ τὴν γυναῖκα αὐτὸς, παρεκτός λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοικεύθῃν» (Ματθ. 5, 32); πολλὰκις δὲ πάλιν ἀφοῦ λάθῃς ἄλλην χειροτέρην ἀπὸ ἐκείνην, ἀφ' ἑνὸς μὲν διέπραξες τὴν ἁμαρτίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ἐβόξῃς ἡσυχίαν. Ἄν ὅμως λάθῃς καὶ καλυτέραν, δὲν θὰ σὲ ἀρήσῃ νὰ εἶναι πλήρης ἡ ἡδονὴ ποῖ προέκρεται ἐκ τῆς δευτέρας γυναικός, ἡ σκέψις ἐστὶ ἐγκατέλειπες τὴν πρῶτην, ποῖ σοὺ καταλογίζεται ὡς μοικεῖα, δεῖσι εἶναι μοικεῖα τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν πρῶτην γυναῖκα. Ὅταν λοιπὸν θὰ ἴδῃς νὰ συμπῆν κάποια δυσκολία ἢ εἰς τὸν γάμον ἢ εἰς ἄλλαν περίστασιν ἢ ἄν πραγμάτων, νὰ παρκαλῆς τὸν Θεόν, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀρίστη λύσις

διὰ τὸ δεινὰ πῶς συμβαίνουν εἰς ἡμᾶς καθόσον εἶναι μέγαρα τὸ ὄπιον τῆς προσευχῆς. **Κ** Αὐτὸ καὶ πολλὰς φορὰς τὸ εἶπα, καὶ τώρα τὸ λέγω καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὸ λέγω καὶ ἂν εἶσαι ἁμαρτωλῶς βλέπε τὸν Τελώνην ὃ ὁποῖος δὲν ἀπέφυκε εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ, καὶ ἀπέφυκεν τόσα ἁμαρτήματα.

Θέλεις νὰ μάθῃς πόση δύναμιν ἔχει ἡ προσευχή; Δὲν μᾶς ὠφελεῖ τόσον ἡ φιλία μὲ τὸν Θεόν, ὅσον ἡ προσευχή. Καὶ τὰ λόγια αὐτὰ δὲν εἶναι ἰσοῦ καὶ μου, διότι δὲν θὰ ἐταλμοῦσα νὰ ἀποφανθῶ τέτοιον πρᾶγμα μόνος μου. Ἔκκουσε ὅπῃ τὰς Γραφὰς πῶς ὠφέλησεν ἡ προσευχή, ὅσον δὲν ὠφέλησεν ἡ φιλία. «Τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν» λέγει, «ὃς ἔχει φίλον, καὶ ἔλθων εἰπῆ αὐτῷ. Ἐταίρε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους· καὶ κείνος ἀποκριθεὶς εἶπε αὐτῷ. **Δ** ἢ θύρα κέκλεισται, τὸ παιδίον ἐπὶ τῆς κλίνης ἐστὶ· μὴ μοι κόπους πάρεκε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, εἰ καὶ διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ μὴ δώσει αὐτῷ, διὰ δὲ τὴν ἀνάθειαν αὐτοῦ δώσει αὐτῷ ὅσων ἂν χρήζη» (Λουκ. 11, 5-8). Βλέπεις πῶς, ὅ,τι δὲν κατέρωθον ἡ φιλία τὸ κατέρωθον ἢ ἐπιμονὴς παράκλησις; Διότι ἐπειδὴ ἦτο φίλος ὁ αἰτῶν, διὰ νὰ μὴ νομιεῖς ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦτου ὠφελήθη εἶπεν· «Ἔϊ καὶ διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ μὴ δώσει αὐτῷ, διὰ δὲ τὴν ἀνάθειαν αὐτοῦ δώσει αὐτῷ» ἂν καὶ ἡ φιλία δὲν θὰ κατορθώσῃ τοῦτο, λέγει, θὰ κατορθώσῃ ὁμοῦ ἢ ἐπιμονὴς παράκλησις, ὅ,τι δὲν κατέρωθον ἡ φιλία. Καὶ πῶς συνέβη τοῦτο; Εἰς τὸν Τελώνην. Διότι οὔτε ἦτο ὁ Τελώνης φίλος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἔγινε φίλος. **Ε** ὥστε καὶ ἂν εἶσαι ἐχθρὸς διὰ τῆς ἐπιμονῆς σου θὰ γίνῃς φίλος τοῦ. Βλέπε καὶ τὴν Συροφοίνισσαν καὶ ἄκουσε τί λέγει πρὸς αὐτήν· «Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄριον τῶν τέκνων καὶ δοῦναι τοῖς Κυναρίοις» (Ματθ. 15, 26). Καὶ πῶς ἔκαμε τοῦτο, ἂν δὲν εἶναι καλόν; Διὰ τῆς ἐπιμονῆς τῆς ἔκαμεν ἢ γυναῖκα αὐτὸ τὸ καλόν, διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι δι' ἐκεῖνα πῶς δὲν εἴμεθα ἄξιοι γινόμεθα ἄξιοι διὰ τῆς ἐπιμονῆς μας.

8. 361 **Α** Αὐτὰ τὰ εἶπα διὰ νὰ μὴ λέγης ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός, ὅτι δὲν ἔχω παρησίαν, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ προσευχηθῶ. Ἐκεῖνος ἔχει παρησίαν πῶς νομίζει ὅτι δὲν ἔχει· αὐτὸς πῶς νομίζει ὅτι ἔχει παρησίαν τὴν ἔχει· κάσι, ὅπως ὁ Φαρισαῖος· αὐτὸς δὲ πῶς θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καταφρονημένου καὶ ἀπαρησιάζοντος, αὐτὸς πολὺ περισσότερον θὰ εἰσακουσθῆ καθὼς ὁ Τελώνης. Βλέπε πόσα παραδείγματα ἔχεις τὴν Συροφοίνισσαν, τὸν Τελώνην, τὸν Ληστὴν, τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τὸν φίλον εἰς τὴν παραβολὴν πῶς ἔζητε τοὺς τρεῖς ἄρτους καὶ πῶς ἐπέτυχεν τὸ ζητούμενον, ὅτι ἕνεκα τῆς φιλίας. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμονῆς του. Κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοῦς, ἂν ἔλεγεν ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός καὶ κατεντροπισμασμένος καὶ δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ προσέλθω, δὲν θὰ κατέρωθον τίποτε. **Β**

Ἄλλ' ἐπειδὴ κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοῦς δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων του, ἀλλ' ἔκριν ἄθροος καὶ τόλμην προσέβλεπεν εἰς τὸν πᾶσιον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνῷ ἦτο ἁμαρτωλὸς ἔζητε περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔξεκε, κατέρωθον νὰ ἐπιτύχῃ κάθε ἕνας ἐκεῖνα πῶς ἠθέλησε.

Αὐτὰ λοιπὸν εἰπα νὰ τὰ ἐνθυμούμεθα καὶ νὰ τὰ φυλάσσωμεν καὶ νὰ προσευκάμεθα συνεχῶς μὲ νηφαλιότητα, μὲ θάρρος, μὲ ἀγαθὴ ἐλπίδα, μὲ πολλὴν ἔλπιν. Μὲ ὁσὴν προθυμίαν ἄλλοι προσεύκονται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, μὲ τὴσιν προθυμίαν ἔμεῖς νὰ προσευκάμεθα καὶ διὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μας, **Κ** καὶ ὁπωσδήποτε θὰ ἐπιτύχωμεν εἰς ὅσα μᾶς συμφέρουν. Διότι εἶναι φιλάνθρωπος ὁ Θεὸς καὶ δὲν ἐσθθυμούμεν τῶσον ἔμεῖς νὰ λάβωμεν, ὅσον ἐσθθυμεῖ ἐκεῖνος νὰ δώσῃ.

Γνωρίζοντες λοιπὸν εἰπα αὐτὰ, καὶ ἂν ἀκόμη φθάσωμεν εἰς ἐσχάτην κακίαν, οὔτε τότε νὰ ἀπελπισθῶμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ νὰ προσέλθωμεν μὲ ἀγαθὴν ἐλπίδα, πεπεισμένοι ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ λάβωμεν ἐκεῖνα πῶς ζητοῦμεν, ἂν τὰ ζητοῦμεν σύμφωνα μὲ τοὺς ἐπὶ αὐτοῦ τεθέντας νόμους. «Τῷ δυναμένῳ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἕκ περισσοῦ ἂν αἰτήμεθα ἢ νοηθῶμεν» (Ἐφεσ. 3, 20). Εἰς τὸν Χριστὸν τὸν περὶ βασιλέα Θεὸν ἡμῶν ὀνῆκει κάθε δόξα, τιμὴ καὶ προσκόννησις καὶ εἰς τὸν ἀναρχον πατέρα καὶ εἰς τὸ πανάγον καὶ ζωοποιόν Πνεῦμα, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΚΘΕΙΣΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

1. Είναι μικρά μὲν ἡ παρούσα συγκέντρωσις, **B** ὅμως ὁ πόθος σας εἶναι μέγας· δι' αὐτὸ δὲν εἶναι μικρά ἡ συγκέντρωσις. Διότι δὲν ἐπιζητοῦμεν πλήθος σωμάτων, ἀλλὰ διόθεον προηγουσμένην, σκέψην ὑψηλόφρονος, ἀκροατὴν ποῦ γίνεται ἑνώτερος ἀπὸ ὅλας τὰς θωπικὰς φροντίδας. Καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχη ἕνας μόνον τέτοιος, εἶναι ἀρκετὸς διὰ τὸν ὁμιλοῦντα· καὶ ἡ Σαμαρείτις ἦτο γυναῖκα καὶ μάλιστα πτωχὴ, ἔνοχος καὶ ἀλλόφυλος, καὶ ὅμως ἐθεωρήθη ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῆς Οἰκουμένης ὅτι εἶναι ὄξεια διὰ τὴν ἀκοήσιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου λόγου· καὶ ἐνῶι πολλάκις δὲν ἔδωκε πολλὴν σημασίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἄλλοτε μὲ πὼ καὶ μὴ σκεπτῆ μὲ αὐτοὺς καὶ ἄλλοτε ὁμίλων συγκαταλιμνωσας, μὲ τὴν γυναῖκα ὅμως τὴν Βάρθαραν, ἡ ὅσια εἶχε πέντε ἀνδρας καὶ συνέζη παρανόμως μὲ τὸν ἕκτον, **C** συνέζητι, ἂν καὶ ἦτο μόνη, ἄφου εἶχε στείλει τοὺς μαθητὰς ἐπιπέδους εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τὴν μὴ τρομάξῃ τὸ θήραμα.

Τόσον μεγάλην πρόνοιον καὶ φροντίδα θὰ εὕρη ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῆς οἰκουμένης, ἔσως καὶ μίᾳ ψυχῇ, ἂν ἐπαδείξη διόθεον καὶ προθυμίαν μόνον, εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν λόγων, ὅπως καὶ ἐκείνη τότε εὗρεν. Ἀπὸ πύρην ἔγινεν εὐαγγελίστρια μετὰ τοὺς ἐλέγχους ἐκείνου τοῦ ὁσίου καὶ λέγουσα· «Δεῦτε ἴθετε ἄνθρωπον, δε εἶπὲ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα, μή τι οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός;» (Ἰω. 4, 29).

Διεπόμεισε τὴν ζωὴν τῆς καὶ ἐγνωστοποίησε τὰ ἁμαρτήματά της λέγων· **D** εἶπέντε γὰρ ἀνδρας ὄσους, καὶ νῦν ὄν ἔχεις οὐκ ἐστὶ σου ἀνὴρ· ὅμως δὲν τὴν ἐπλήρωσεν ὁ ἐλεγκτής, ἀλλὰ περισσότερο τὴν ἔφερε πρὸς μεγαλοῦτεράν ἐξοικειώσιν, διότι ἔτσι κάμουν αἱ ἀνδραγαθίαι ψυχῆς, ἀπὸ ἐκείνας ποῦ ἄλλοι σκανδαλίζονται ἀπὸ αὐτὰ ἐκείναι διορθοῦνται. Ἄν ἦτο κάποια ἄλλη καρπὸς σύνεσις, θὰ εἶχε πληγῇ ἀπὸ τοῦ ἐλεγκτοῦ, θὰ εἶκεν ἀποσκαρυνθῆ καὶ θὰ εἶκεν ὀργισθῆ καὶ ἀγανακτήσει αὐτὴ ὅμως μετὰ τὴν κατηγορίαν ἔρχεται πὼ κοντὰ εἰς τὸν διδασκαλὸν καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν διὰ περισσότερας διδασκαλίας, διότι εἶπεν ὅτι· «θεωρῶ ὅτι προσφίτης εἶ σὺ» (Ἰω.

4, 19), καὶ ἀντιληφθεῖσα αὐτὸν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐγνώριζε τὰ ἁμαρτήματά της θαυμάζει πὼ πολύ καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ περισσότερα.

Ἐ Αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τὴν ψυχὴν ποῦ θέλει νὰ φιλοσοφῇ. Διότι δὲν ἐρωτᾷ διὰ θωπικὰ πράγματα, οὔτε διὰ χρήματα, οὔτε διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος, οὔτε διὰ τὴν ἀπολαγῆν ἀπὸ τὴν πτωχείαν. Καίτοι ἔζη εἰς πολλὴν μεγάλην πτωχείαν, ἀλλὰ ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἱερῶν νόμων, καὶ περὶ τῆς ζωῆς τῶν προγόνων, καὶ περὶ τῆς λατρείας τῶν πατέρων τῆς λέγουσα· «Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῇ βρει τοῦτο προσεκόνθησαν, καὶ τὴς ἡμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ἔνθα κρῆ προσκυνεῖν;» (Ἰω. 4, 20). Καὶ ἀπὸ τῆν ἀρχὴν τὸ ἴδιον πρῶται λέγουσα· 357 Α «Πῶς οὐ αἰτεῖς παρ' ἐμοῦ μὲν ὅσους γυναῖκας Σαμαρείτιδος;» (Ἰω. 4, 9). Τόσον δραστηρίαν ψυχὴν εἶχε καὶ κατάλληλον διὰ τὴν οὐσθῆ.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐτὸς ποῦ γνωρίζει τὰ ἀπόρητο τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴ εὗρεν ἔδαφος εὐφορον, διὰ τῆς κειρῆς του ἄφρονος ἔσπειρε τὰ σπέρματα τοῦ λόγου καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔφερεν αὐτὴν ὑψηλότερα. Αὐτὰ ὅλα ἔχουν λεχθῆ διὰ τὴν μῦθετε ὅτι δὲν εἶναι μικρὴ ἡ συγκέντρωσις σας. Διότι ἐάν ἐκεῖ ποῦ ἦτο μόνον μίᾳ γυναῖκα ἦτο ἀρκετὸν διὰ τὴν γίνῃ σκεπτικῆς, πολλὸ περισσότερο ἡμεῖς ποῦ βλέπομεν τόσους ἀνδρας καὶ τόσους γυναῖκας νὰ παρακολουθοῦν μὲ μεγάλην προθυμίαν, δὲν θὰ ἀκνησώμεν, ἀλλὰ θὰ ὁμιλοῦμεν μὲ συνήθως. Ἐάν ὁ Δεσπότης τῶν ἀγγέλων, τὸν ὁσίου φρίτουν τὰ Χερουβίμ, **B** δὲν ἐγκατέλειπε, ἀλλὰ ὁμίλησε μὲ γυναῖκα πόρνην, ἂν καὶ ἦτο μόνη, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔξει ἐγὼ καὶ ποῖαν συγκαρῆσιν, ἐγκαταλείπω τὸσον μεγάλην συγκέντρωσιν; Ἐμπρὸς λοιπὸν δε ἐτοιμάσας δι' ἑσῆς τὴν πρῶτην καὶ δε στήσας τὸν κρητήρα· καὶ δε κύμα ἐντὸς αὐτοῦ τὸν ἀκαρπὸν αἶνον διὰ τὴν κάμμεν πνευματικὸν συμπόσιον.

Αὐτὰ τὰ κρῆτα δὲν διαρρηγνύουν τὴν γαστέρα, ἀλλὰ προστατεύουν τὸν νοστὸν ὁσίου αὐτοῦ δὲν κάμει παράφρονος τὸν ἀκροατὴν, ἀνιθῆτος δε καὶ αὐτὸν ποῦ μεθεῖσι τὸν κάμει οὐσφρονα. Τέτοια εἶναι ἡ φύσις τῆς πρῶτης αὐτῆς, ἡ ὁσίου εἶναι ἀσκετὴ καὶ ἀντὶ πανωπλίας χρειάζομεθα καὶ ὄπλα, ἐπειδὴ καθημερινῶς εὐδυσκόμοθα εἰς ἐπιτόλεμον κατόστασιν, δε ὅμως μὲ ἀνθρώπους ὁμογενεῖς, ἀλλὰ μὲ τὰς ἀσφόδους δινώμεις, **C** μὲ τὰς ἀλάγγας τῶν δαιμόνων ποῦ εἶναι θαρραλώτατοι ἀπὸ μυρίους ἐκθροῦς, μὲ τύραννον ἀδιόλλακτον ὁ ὁσίου μᾶς πολέμει ἑπουλα καρπὸς νὰ προαγγελῆ τὸν κρῆνον τοῦ παλέμου, καρπὸς νὰ φαίνεται, ἀλλὰ ποῦ κτυπᾷ ἐκ τοῦ ὁσίου.

5. Αἰστον ἀγγεῖον εἰς τὸ ὁσίου ἀνεμαγῆστο ὁσίου μετὰ τοῦ ὁσίου.

Αὐτὸν τὸν πόλεμον λοιπὸν ὑπογράφων καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ὁ στρατηγὸς τῆς οἰκουμένης, ἐβόα λέγων· «Τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ, καὶ ἐν τῇ κράτει τῆς ἰουδαίας αὐτοῦ» (Ἐφεσ. 6, 10). Καὶ ἄλλοὺ πόλιν· «Ὁὐ γὰρ ἐστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς ἄνθρωπον, ἀλλὰ πρὸς τὸς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰθῆρος τούτου» (Ἐφεσ. 6, 12).

2. Εἶδες πῶς προετοιμάζει τὰ φρονήματα τῶν στρατιωτῶν; Πῶς διεγείρει τὸν νοῦν; **Δ** Πῶς ἐξοπλίζει τὸν στρατιώτην ὡς ἑνὸς μὲν μὲ τὸ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν δειλίαν, ὡς ἑτέρου δὲ μὲ τὸ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν ἀκηρίαν; Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ δύο κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς πολέμους προδίδουν τοὺς στρατιώτας, δηλαδή καὶ τὸ ὅτι διὰ τῆς δειλίας προδίδουν τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ ὅτι ἀφάνουν τὴν ραθυμίαν μὲ τὴν ἀκηρίαν καὶ ἐμπρέπουν εἰς τοὺς ἐκθρόους νὰ τοὺς ἐπιτίθενται, καθ' ὅν κρῶνον εἶναι ἀφύλακτοι διότι οὐτὸ αἰετὸς ποὺ φοβᾶται ὑπερβολικὰ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ κρήνη εἰς τὸν πόλεμον, καθῶσον γίνεται εὐλόγητος εἰς τὸ πάθος, οὕτε πάλιν ὁ ἀππλλαγμένος παντελῶς ἀπὸ τὸν φόδον ἡμπορεῖ νὰ ὑπεροκῆσθῃ τῶν ἐκθρόων, καθῶσον ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου θάρρους ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀφοσίαν τῆς ψυχῆς ἀναίει εἰς τὴν προετοιμασίαν. Ἐ Ὅμως καὶ τὰ δύο αὐτὰ διορθῶναι ὁ Παῦλος οὐκ ἀγαρῶν τὴν φάλαγγα τῶν ἐκθρόων, καὶ μὴ κόμει ἐντροπίας διὰ νὰ μὴ ραθυμοῖται, μὰς προετοιμάζει νὰ ἔχωμεν θάρρος διὰ νὰ μὴ λητῶμεν, καὶ ἀναφέρει εἰς τοὺς τοιαύτους πολέμους τὴν δύναμιν τοῦ στρατηγούντος Χριστοῦ.

Ἀπὸ τοῦτο λοιπὸν ὡς ἄριστος στρατηγὸς συγκροτεῖ τὴν φάλαγγα, ἐκώσων ἀπὸ τὴν δύνανσιν τῶν ποικῶν τὰ πάθη ποὺ καταστρέφουν τὴν ἀνδρείαν ἐκινῶν δὲ τὴν ἀγάπην του καὶ αὐτοὺς ποὺ ἀπέκουν παλὺ ἀπ' αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν ἀκρίθειαν τῆς ἡθικῆς ζωῆς τοὺς ἐνάμει μὲ τὸ ὄνομα τῆς συγγενείας· διότι λέγει· «Τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου» (Ἐφ. 6, 10). Διότι αὐτὸς ἐπιδεικνύει πρὸς ἑαυτὸς πολὺ μεγαλύτεραν φιλοστοργίαν ³²⁴ Ἀπὸ ἐκεῖνην ποὺ μὴς δεῖκνουν οἱ κατὰ σάρκα ἀδελφοί μας, καὶ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του εἶχε τὴν οἰκουμένην. Τῶσον μεγάλο ἦτο τὸ πλάτος τῆς ἀγάπης του. Καὶ ὅτι μόνον κατὰ τὸν καιρὸν ποὺ ἦτο ἀσφαλῆς, ἀλλὰ καὶ ὅταν εὐρίσκειτο εἰς κινδύνον. Διότι ὅταν εὐρίσκειτο εἰς τὰς φυλακάς καὶ ἀνέμενε τὸν θάνατον καὶ ἐκινῶνενε μέχρι θανάτου, ἐφρόντιζε διὰ τοὺς παθητάς του, καὶ πηλλὰς ἔγραψε τὰς ἐπιστολάς ἀπὸ τὰς φυλακάς μὲ χεῖρι περιβεβλημένον ἀπὸ ἀλύσεις, μὲ δεμένην τὴν δεξιὰν χεῖρα. Καὶ ὅταν εὐρίσκειτο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐπρόκειτο νὰ δικασθῆ καὶ νὰ ἀδηγήσῃ εἰς θάνατον, κατὰ τὴν κρίσιν θεαίλων τῶν δικαστῶν, ἄλα ἐκείνα

τὰ ἐλησμονοῦσε, δηλαδή τὸν φόδον, τὸν κινδύνον, τὰς ἀπειλάς, τοὺς θανάτους, τὰς τιμωρίας, τὰς κολάσεις, τοὺς ὀρθμούς, τὴν μανίαν τῶν ἀρχόντων **Β** τὰ ἐπινοήματα αὐτῶν ποὺ τὸν ἐπεβουλεύοντο, τὰς μίστινας καὶ ἐνεθνεμῆτα τῶς παύσης ἀκόμη καὶ εἰς σὺτήν τὴν ἔραν. Ἔτσι ἦτο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀπληλαμένη ἀπὸ τοὺς δεσμούς μὲ τὸ σῶμα, ἔτσι ἄν καὶ ἦτο δεμένη μὲ τὴν σάρκα ἔπαυε τὴν σφάραξιν ἀφῆρα καὶ ὄσον νὰ εἶκεν ἀρᾶζει ἐκεῖ ἔτσι ἔπραττεν ὄλα καὶ ὅταν εὐρίσκειτο εἰς τὴν γῆν.

Καὶ διὰ νὰ μάθετε διὸ δὲν εἶναι ὑπερβολικὰ αὐτὰ τὰ λόγια οὕτε κολακευτικὰ, ἄκουσον τὸν Ἰωάνν ποὺ λέγει τὰ ἐξῆς· «Καθὼς δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν περὶ ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν» (Φιλιπ. 1, 7). Ὅμως δὲν εἶναι καὶ τόσον μεγάλο αὐτὸ ποὺ ἐλέκθη ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὸ ποὺ θὰ λέκθῃ. Εἶναι μὲν μεγάλο καὶ αὐτὸ, ὅμως αὐτὸ ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι μεγαλύτερον· εἶπεν μὲν «διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν» συνεπέρανε ὅμως· «Ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μοι, καὶ ἀπολογία καὶ θεσπάζουσι τοῦ Εὐαγγελίου. **Β** Βλέπειτε λοιπὸν διὸ δὲν τοὺς ἐκεῖ βγάλετε ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀκρίην του; Ἐὰν τὰ δεσμὰ καὶ τὰ δικαστήρια καὶ οἱ ἀλύσεις δὲν κατέστρεφαν τὴν ἐνθουσιαστικὴν πολλῶν μᾶλλον οἱ καιροὶ τῆς ἀνάστασης. «διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν» λέγει. Βλέπειτε πῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀφάνεται ὁ λόγος; Εἶναι μὲν μεγάλο πρᾶγμα τὸ νὰ τοὺς ἐκῆ εἰς τὴν καρδίαν του, ὅμως μεγαλύτερον τὸ νὰ τοὺς ἐνθουσιαστικῶν καὶ ὅταν ἦτο ἀλυσοδεμένος. Εἶναι δὲ πολὺ ποὺ μεγάλο τὸ νὰ τοὺς ἐκῆ καὶ ὡς ἀπολογία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς ποιοποιητικὸν τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ἐδίδαξεν.

Ἐδῶ μοῦ φαίνεται ὑπενθυρίζε τὸν κρῶνον κατὰ τὸν ὀνομαστικὸν ἀνὸπιον τῶν δικαστῶν καὶ ὑπέμενε τὸν κινδύνον τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκεῖ ἰσχυμένως λέγει δὲν ἐσκεπτόμην αὐτὸ, πῶς δηλαδή νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τοὺς ἐπεκρομένους κινδύνους, οὕτε πῶς νὰ ἀποκροῶμαι τὰς συκοφαντίας. **Δ** Ἄλλὰ εὐρισκὰ ἀπόλαυσιν εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ συναμῆσθαι μὲ ἑαυτὸν, ἔν καὶ ὁπωσδήποτε. Καὶ οὕτε ἡ μεγάλη ἀπόστασις οὕτε ὁ φόδος τῶν φροντιστῶν, οὕτε τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων, οὕτε ὁ φόδος τῶν ἀρχόντων, οὕτε ἡ ἐπανάστασις τοῦ πληθῶς, οὕτε ὁ θάνατος ποὺ ἐφαίνετο καθῶρος, οὕτε τὰ γυνῆν εἶρη, οὕτε τὸ πλῆθος τῶν δημίων, οὕτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ οὐκ ἀπεμάρτυρον ἀπὸ τὴν μνήμην μου. Διότι τίποτε δὲν εἶναι τυραννικότερον ἀπὸ τὴν ἀγάπην, τίποτε δὲν εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ αὐτήν. Πιεταί ποὺ ὑψηλὰ ἀπὸ ὄλα τὰ θέλη αὐτὰ, καὶ εἶναι ὑψηλοτέρα ἀπὸ τοὺς καλῶρους τοῦ διαβόλου, παρακλουθοῦσα ὄλα ἀπὸ τὴν καρτυρήν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὅπως ἡ τοιαύτη ὀρητὸ τοῦ ἀνέρου ποὺ ἐπέρχεται ἀποδύκειται τὴν ἐνο-

κλῶσαν σκόνιν, Ε ἴτοι καὶ ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης, συνήθεια καὶ ἀποδοκίμη τὴν προσβολὴν ὄλων τῶν ποθῶν.

Τούτο καὶ εἰς τὸν Παύλον συνέβαινε· διότι εἶκεν ἀπορικτὴ παρηγορίαν εἰς ἄσας τὰς παρατάξεις τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνοσημένων, καὶ τὴν θύμωσιν, Π δὲ σημαίνει «Βεβαίωσεαι τοῦ Εὐαγγελίου», «Ἄν καὶ εἶναι μὴ λέξῃς, ὅμως ἔχει πλήθος λογίων, καὶ δὴ προσπαθῶν νὰ ἀναπτύξῃ τὴν λέξιν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἐξετάσῃ ἀπὸ ἄσας τὰς ἀπόψεις, Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι μαργαριτὰρ ποῦ διαλάμπει παντοῦ, καὶ ἔμπερικεῖ μεγάλην δύναμιν ὅχι μόνον εἰς τὰ πολλὰ λόγια, ἀλλὰ ὀκμήν καὶ εἰς τὰ ὀλίγα. Ἄλλὰ προσέχετε καὶ ἴδετε πόσον μεγάλον θησαυρὸν ἡ δύναμις αὐτῆς τῆς λέξεως μὲς ἀποκαλύπτει.

3. Τί σημαίνει λοιπὸν βεβαίωσις τοῦ Εὐαγγελίου; 399 Α καὶ ποῖον βεβαίωσιν Εὐαγγελίου καλεῖ, καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐνθυμεῖται τὴν λέξιν αὐτὴν, ἐνῷ ἔχει μνημονεῖσαι τὸ δικαστήρια τὰς φυλακάς καὶ τὰς ἀλύσεις;

Ὅταν διεδόθη τὸ κήρυγμα (εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὸ κέρμη πὰρ σαφῆ τὴν διδασκαλίαν) ὅλα ἦσαν γεμῆτα ἀπὸ θόρυβου καὶ πληθῆ παρακίης. Ἐπειδὴ, ἂν καὶ ἦσαν ἑνδεκα, ἐτάσσοντο ἀντίθετα πρὸς τὴν οἰκουμένην ὄλην, ἀναμοκλεῦντες παλαιὰν συνήθειαν, ἀναιρέτωντες μωκροκρόνον πλάνην, διατρέποντες καὶ κρημνίζοντες τὰ παροπαράδοτα ἔθνη τῶν πόλεων, καὶ ὁμιλοῦντες εἰς ἄσας, εἰς φιλοσόφους, εἰς ρήτορας, εἰς ἄρχοντας, εἰς δικαστάς, εἰς τιράννους, εἰς πλῆθος κόσμου, Β εἰς δούλους, εἰς ἐλευθέρους, εἰς καλλιεργητάς τῆς γῆς, εἰς ναύτας, ἠνάπητο πόλεμος σακίρως καὶ, ὅμως εἴπα προσηγομένως, ὅλα ἦσαν γεμῆτα ἀπὸ θόρυβου. Παντοῦ ἦσαν κρημνί, παντοῦ σκόπελοι, καὶ δὲν παύσασται τόσον ἡ μανισμένη θάλασσα ποῦ δέρνεται ἀπὸ ἀνιπθῆτος ἀνέμου, ὅσον ἐταράχθη τότε ἡ οἰκουμένη, ἐπειδὴ ἐξερραζόντο ὅλα τὰ παλαιὰ ἔθνη τὸ ὅποια εἶχον ἐκκλῆθῆ ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων. Τούτο δὲ συνέβαινον ὅχι μόνον εἰς μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς πόλεις, ἀλλὰ εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, καθῶςον εἰσῆγαντο νέαι διδασκαλίαι, τὰς ὁποίας οὐδέποτε οὐδε μὲ προσηγομένως εἶκεν ἀκούσαι.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ὑπῆρχεν ἀκήρυκτος πόλεμος πρὸς ἄσας αὐτοῦς, C διότι ἐχώρικον οἰκονεῖας καὶ συγγενεῖς διότι ἡ φύσις τοῦ κηρύγματος, προκαραθοσα διαρκῶς καὶ προσελκιδουσα πολλούς, ἐπέφερον πολέμους εἰς αὐτοὺς ποῦ δὲν ἐδέχοντο τὴν λόγον τῆς εὐσεβείας, καὶ ὁ πατήρ ἠνεκλήρυττε τὸν υἱόν, καὶ περιεφρόνει ὁ ἀνδρὰς τὴν γυναῖκα, καὶ κατεδίωκον οἱ κύριοι τοὺς δούλους, καὶ οἱ ἄρχοντες τοὺς ἀρχομένους, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐμφύλιον πόλεμον ὁ πόλεμος

αὐτὸς ἦτο σκληρότερος. Ἄν δὲ πρῆται νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὸν πόλεμον, δὲν ὑπάρκει τίποτε ἄλλο κερρότερον ἐπὶ αὐτόν. Διδότι εἰς μὲν τοὺς πολέμους καθ' ὅμοιον τρόπον παρατίθενται καὶ μάχονται τὰ δύο στρατοπέδια· τότε ὅμως δὲν συνέβαινον τὸ ἴδιον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐπολέμει μετ' ἡν δύναμιν τῆς ἐξουσίας, οἱ δὲ ἐπολεμούντο μόνον, D καὶ δὲν ἐκραιάετο νὰ κτυποῦν ὅστε νὰ ἀμυνονται ἐναντι αὐτῶν ποῦ τὸν ἐπεβουλεύοντο, διότι ἔτσι διάτασεν ὁ στρατηγὸς τῆς παρατάξεως λογίων· Ἐπιστάλλω ὑμᾶς ὡσπερ πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς οἱ περισσεῖαι (Ματθ. 10, 16).

Καὶ συνέστηρον ὅχι μόνον νὰ μὴ ἐπιτρέψαι ἐναντίον αὐτῶν ποῦ τοὺς ἐπαβουλεύονται· ἀλλ' ἀνιπθῆσαι νὰ ἐδρίσκουν ἀπόλαυσιν εἰς τὰς τιμαρίας ποῦ ἐδέχοντο, διότι μετ' ὃ νὰ λέγη καὶ στρέφῃς τὴν δεξιὴν οἰαγῶνα, καὶ ὅτι στέλλει τὰ πρόβατα ἐν μέσῳ τῶν λύκων, τίποτε ἄλλο δὲν ἐνοιεῖ παρά τὸ ὅτι συνεκλήρωσεν εἰς αὐτοὺς τὰ ποθήματα διὰ τὸ γίνῃ τὸ τρόπον λαμπρότερον. Πῶς; διότι ὑπερίσκεισαν ὄλης τῆς οἰκουμένης ἐνῷ ἦσαν ἑνδεκα, ἐνῷ ὑφίσταντο κακὰ καὶ δὲν τὰ ἀνταπέδιδον, ἐνῷ ἐκτύπουν καὶ δὲν ἐκτύπουν, Ε ἐνῷ δουκροφαντοῦντο καὶ δὲν ἐσοκροφάντο, ἐνῷ ἐπαστιγμόντο δὲν ἐπαστιγμόντο καὶ δὲν ἐσοκροφάντο, ἐνῷ ἐπασιγμόντο καὶ οὐδένα κατεδίωκον, ἐνῷ ἐδιώκοντο καὶ οὐδένα ἐδίωκον, ἐνῷ ἐφρονεῦοντο καὶ δὲν ἐφρονεῦον κανένα καὶ ἰσὶ ἐνῷ ὠφιστοῦντο εἰς τὴν σωτηρίαν, ὅπως τὰ πρόβατα ποῦ ἐραίνονται νὰ σωθοῦν, ὄλους τοὺς λύκους τοὺς μετῃστρεφον πρὸς τὴν ἡμερότητα τῶν προβάτων, αὐτοὺς ἠλαθῆ ποῦ ἐραίνονται, ποῦ ἦσαν ἐτεμιοὶ καὶ φονεῖται, ποῦ γίνοντο ἀγριώτεροι τῶν θηρίων.

Καθ' ὃν χρόνον λοιπὸν διεδίδετο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπελερωτο ἡ εὐσεβεία, ἀπὸ παντοῦ ἠγάπτοντο φουεῖς καὶ μίση καὶ πόλεμοι, καὶ ὅχι μόνον εἰς τοὺς διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν. Διότι ἀμέως μόλις ἐδέχετο κανεῖς τὸν λόγον, καὶ γίνετο κοινὸς ἐκθροῦν ὄλων, 300 Α καὶ ἐξεδιώκετο ἀπὸ τὴν πατρίδα του, καὶ ὠφιστοῦντο εἰς τὴν ἐξορίαν, καὶ ἔβαινε τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐξανδύνευεν διὰ τὴν ἐλευθερίαν του, μᾶλλον δὲ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Καὶ εἰς τίποτε δὲν ἴσχυον τότε ὁ ἴσχυρος δεσπότης τῆς φυσικῆς συγγενείας ἀλλὰ ὅπως καὶ προσηγομένως εἴπα, περισφρονεῖντο καὶ τὰ παιδιὰ καὶ οἱ ὀδελφοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς ἦσαν εἰς ἐπιόλεμον κατάστασιν, καὶ μαζὶ μετ' ὁ τοὺς διδασκάλους ἐπάστανον καὶ οἱ μαθητὰι ἀφορήματα πράγματα.

Καὶ διὰ τὸ ὁληθῶν αὐτὰ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Ἐναντινήσεσθε γὰρ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἠλαθὴν ὑπερέβαινε πειθήματων, τοῦτο μὲν νειδεισμοῖς καὶ

θλίψαι θεατριζόμενοι, ταῦτο δὲ κοινῶν τῶν οὕτως ἀνοστρεφόμενων γενηθέντες. **Β** Καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς συνεπαθήσατε καὶ τὴν ἀσχημὴν τῶν ὑπαρχόντων ὡπὸν μετὰ χαρᾶς προσέδεσθε, γινώσκοντες ἕκει ὕψι κρέονα διαρῆιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν. (Ἔβρ. 10, 32—34). Καὶ εἰς τοὺς Θεσσαλονικεῖς πάλιν στέλλων ἐπιστολὴν ἔλεγεν· Ὑμεῖς γὰρ ζηῆται ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὁσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὅτι καὶ ὕψι τὰ αὐτὰ ἐπέθετε ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν καθήτερ καὶ ἐκείνοι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων, καὶ ἡμεῖς ἐκβιαζάντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίον. (Α΄ Θεοσ. 2, 14—15). Γράφων δὲ πάλιν πρὸς τοὺς Γαλάτας ἔλεγεν· Ὑποτάξτε εἰς, εἰ γὰρ καὶ εἰς (Γαλ. 3, 4). **Γ** Διηγούμενος δὲ τὰ ἰδικὰ του παθήματα ἔλεγε· Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν στενοκαρδίᾳ, ἐν φυλακαῖς, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν λιμῇ, ἐν δίψει καὶ γυμνότητι. (Β΄ Κορ. 6, 4—5 καὶ 11, 27). Καὶ πάλιν· Ἐσσαράζοντα παρὰ μίαν ἔλαθον, τρεῖς ἐραβδίστην, ἅπαξ ἐλαθίσθην, νυκτιμερὸν ἐν τῇ θυτῷ πεποίηκα, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους λιπῶν, κινδύνους ἐκ γένουσι, κινδύνους ἐν ἐρημίαις. (Α΄ Κορ. 11, 24—26). Καὶ πάλιν· Ἡ ἐπιστολάς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πᾶσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ πάλιν· Ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφορᾷ τὴν Δαμοσηνῶν πάλιν πασαι με θέλων καὶ διὰ θυρῶς ἐν σαργνῇ ἐκαλόσθην διὰ τοῦ τοίχου καὶ ἐξέστην τὰς χεῖρας αὐτοῦ. (Β΄ Κορ. 11, 28 καὶ 32—33). Καὶ πάλιν ἄλλοις· **Δ** Ἐλογίσθημεν ὡς πρόσβατα σφαγῆς. Καὶ ἄλλοις πάλιν· Ὡς ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρῳ ὅτι, ὅτι τὴν ἄλυσιν μου οὐκ ἐπακούσθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ρώμῃ σπουδιώτερον ἐζήτησέ με καὶ εἶρε. (Ρωμ. 8, 36· Β΄ Τιμ. 1, 16—17).

4. Πι νὰ εἶπῃ κανεὶς διὰ τὰ κακὰ ποδ ὕψιστατο ἀπὸ τοῦ ψευδοδελφούς ἀπὸ τοῦ ψευδοπροσταλάου, ἀπὸ τοῦ μυρίου καὶ παντοειδῆς ἐκθροῦς; Ἐκωνοῦντο ἐναντίον του οὐκ ἰμόνον τιμωρία καὶ αὶ κολάσεις, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἰκανότητες τῶν ρητόρων, καὶ τὰ σοφίσματα τῶν φιλοσόφων· καὶ οὐκ ἰμόνον ἀπὸ ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀνοήτων τῆς ἀγορῆς ἔγενερον πολλὰ τεχνάσματα πονηρὰ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια καὶ ὑποδηλῶν ἔλεγεν· Ἀλλ' ἐκείνους ὁ κολικὸς πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ὅν καὶ σὺ φυλάττω· λίαν γὰρ ἀνέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις. (Β΄ Τιμ. 4, 14—15).

Ε. Ὅπως ἡ θέλασσα δὲν εἶναι ποτὲ χωρὶς κύματα ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Παύλου ἦτο πλήρως περασμῶν καὶ καθημερινῶν κινδύνων, ποδ προήρχοντο ἀπὸ μέσα ἀπ' ἐξω, ἀπὸ λόγων· ἀπὸ πράγματα, ἀπὸ κρήματα, ἀπὸ δόλους. Καὶ κανεὶς λόγος δὲν ἤμπορεῖ νὰ περιγρήψῃ τὰ νέφη τῶν βελῶν ἐκεῖ-

νων, τὸ πλῆθος τῶν κυμάτων. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ πράγματα εἰρρίκοντο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν οὐκ εἰς αὐτὴν ποῦ ἐλέκη μόνον ἀλλ' εἰς πολλὴ χειρότερον, καὶ οὐκ ἰμόνον οὐ διδάσκαλοι ἀλλὰ καὶ οὐ μαθηταὶ ἐκινδύνευον, καὶ οὐκ ἰμόνον οὐ μαθηταὶ, ἀλλὰ καὶ οὐ διδασκαλοὶ (διότι ἂν ἦ οὐ μὲν ἦ οὐ δὲ ἐβρίσκοντο εἰς δύσκολον κατάστασιν οὐ δὲ ἄλλοι εἰς ἀσφάλειαν, 309 Α' τότε ἐπρόκειτο οὐ μὲν νὰ παρηγορηθῶν τοὺς δὲ πύρα βημα; καὶ οὐ δύο καὶ οὐ διδασκαλοὶ καὶ οὐ μαθηταὶ ἐπολεμοῦντο καὶ ἐκινδύνεον). Ἐπειδὴ ἔβλεπον αὐτὰ πολλοὶ ἀπὸ τοῦς ἀλιγοψύχους ἀπεθαρρῶντο, παρέλυνον, καὶ ἦσαν ἀπηλπισμένοι, διότι ἔβλεπον ἀπ' ἐνὸς μὲν ὅτι τὰ ἀγαθὰ ποδ ἐκπύρουντο ἦσαν ἐλπίς μόνον, δηλαδὴ ἡ αἰώνιος βασιλεία ὡς ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφάρροια, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὰ θλιβερὰ τὰ ὕψιστατο ἐδῶ καὶ τὰ ὑπέμενον δηλαδὴ τὰ τηγνία, τὰς κηρίους, τὰς θεωρητήρια, τὰς διδάξεις, τὰς ἐκθροῦς, τὰς ἀπεκθείας, τὸς θανάτους, τοὺς κινδύνους, καὶ τοὺς διδασκαλοὺς αὐτῶν ἔλλοιτε πὲρ εἰς τὰς φυλακὰς, ἔλλοιτε δὲ νὰ ἀρπάζονται νὰ ὀρίζονται καὶ νὰ κακοποιούνται.

Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ παντοῦ ὄπῃρκον νέφη κακῶν καὶ εἶκον πύρα πολλοὺς πειρασμοὺς **Β** ποδ τοὺς κατεῖκον ἄλλους καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ φοβούνται πολλὴ καὶ νὰ εἶναι παραγμένοι, ἔλεπε πὸς εὐφρανῆναι τὸ φρόνημα αὐτῶν διὰ μίαν λέξωσι μόνον· Αὐτὸ τὸ πράττει καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλην ἐπιστολὴν λέγων· Ἐδιὸ τὰς παρεμύνας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνυα ἀνυρῶσαστε. (Ἔβρ. 12, 1)· καὶ ἄν τὸ λέγει αὐτὸ διὰ γόνυα καὶ χεῖρας, ἀλλὰ διὰ τοὺς λογισμοὺς ποῦ κυλαῖοντες καὶ παραλύοντες ἐξ αἰτίας τοῦ πλῆθους τῶν πειρασμῶν. Ἐπειτα ἄφωσι τοὺς συνεδούλευσον εἰλόγει ποῦ μεγάλην παρηγορίαν λέγων· Ἐπι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον ἡ ἐρχομὴς ἦξει, καὶ οὐ κρυνοῖται. (Ἔβρ. 10, 37). Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ ἦτο πάλιν ἀντικείμενον ἐλπίδος τοὺς προτρέπει πάλιν μὲ ἄλλον τρόπον καὶ τοὺς κάμει εὐθυμότερους, οὐκ διὰ τῶν παρεμύνας ἀλλ' ἐκ παροδειγμάτων γνωστῶν, διὰ τοῦ λέγει· Ἄναμνησθητε τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθήσατε πολλὴν ἐβλαῖην ὑπεμείνατε παθημάτων. (Ἔβρ. 10, 32). **Γ** Τοὺς ἐσπυτοῖς σας νὰ ἐντραπήτε καὶ τὰ ἰδικὰ σας καθαρῶματα, καὶ νὰ μὴ δεῖξετε τέλος ἀνάσιν τῆς ἀρχῆς, ἀπὸ τοῦς ἑαυτοῦς σας νὰ ἀνιλήτε παρηγορίαν.

Ἀφοῦ τοὺς παρηγόρησε λοιπὸν καὶ μὲ αὐτὸν καὶ μὲ ἐκεῖνων τὸν τρόπον, τοὺς παρηγορεῖ καὶ διὰ τῆς λέξεως αὐτῆς.

6. Τὸ τηγνὸν ἐπιρημοποιεῖτο ὡς ἐκαστατικὸν ἔργον. Φαντασεῖτε οὐκ ἴσταν ἐλαμεισθὲν μὲ τὰ ἴσταν ἐν συνεχῆς ἐξελίξωσιν τῶν ἐκαστατικῶν. Ἄπὸ τοῦ ἀσφαλῆς προέρχεται καὶ ἡ σημερινὴ ἐκπύρα· οὐκ οὐκ τηγνίον· ἡ οὐκ οὐκ τηγνίον.

Πῶς και με ποῖον τρόπον; Μὲ τὸ νὰ καλῆ τὰ δεσμὰ και τὴν ἄλυσιν δεσβαίων τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι, λέγει, οὐκ ἔστιν ὅταν οἱ νεκροὶ ἑνίσταται, οὔτε μόνον ὅταν καθαρίζονται οἱ λεπροὶ ἢ ἐκδιώκονται οἱ δοῦλονες, ἀλλὰ και ὅταν ἀκόμη και ἐμεῖς εἰμεθα εἰς τὰ δεσμὰ, δεσαιομεν τὸ Εὐαγγέλιον. Πῆς μου, πῶς και με ποῖον τρόπον; Διότι εἶναι καινούργια αὐτὰ ποὺ ἔχουν λεχθῆ, καὶ φαίνονται ὅτι εἶναι τὰ περισσό- τερα αἰνιγματικά. Λοιπὸν ἄκουε πῶς δεσαιοῦμεν τὸ Εὐαγγέ- λιον. Ἐάν ἀπόθως ἐκπρόττεμεν χωρὶς νὰ πάθωμεν τίποτε τὸ ἄσχημον και κακόν, θὰ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἵπποτον τὸ κή- ρυγμα εἰς πολλοὺς ποὺ θέλουν νὰ μῆς διαβάλουν. **Δ** Τώρα ὅμως ἐπειδὴ ὀδηγοῦμεθα ἐδῶ και ἐκεῖ και ἐκδιώκομεθα και ιερνόμεθα και καιόμεθα και κατακρημνιζόμεθα, και ὑποφέ- ρομεν πάρα πολλά, χωρὶς νὰ ὑποχωροῦμεν, ἀλλὰ γινόμεθα προθυρότεροι ἐξ αἰτίας τούτων, ἀκόμη και εἰς ἐκεῖνους ποὺ θέλουν νὰ εἶναι πολλὸ ἀναίδεις, παρέχομεν μεγάλην ἀπόδει- ξιν ὅτι εἴμεθα κήρυκες τῆς ἀληθείας, και ὅτι ὑπάρκει θεία δύναμις ἐντὸς ἡμῶν, ἣ ὅποια κάνει εὐχάριστα ὅλα τὰ λυπη- ρὰ και δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸ πλῆθος τῶν πειρασμῶν νὰ κατα- νικῆσῃ τοὺς κηρύσσοντας, ἀλλ' ἐνῆρ εἶναι τόσοι ὄλγοι νὰ ὑπεργικήσουν τόσα πολλά ἐπιβόδια.

Ἐάν λοιπὸν κάποιος θέλῃ νὰ λάθῃ σαφῆ ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐντὸς ἡμῶν ἔνοικει θεία δύναμις, ἄς λάθῃ ὑπ' ὅσπιν τοὺς κινδύνους. **Ε** τὰς ἀλύσεις, τὰ δεσμοτήρια. Διότι δὲν εἶναι ἴδιον τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως νὰ ὑπερικήσῃ ἐν μέσῳ τό- σων κρημνῶν, νὰ πλεῖσθῃ ἐν μέσῳ τόσοι κημάτων, νὰ προ- κληθῆ ἐν μέσῳ τόσοι βέλων, ἀλλ' αὐτὰ εἶναι γνωρισματα τῆς θείας και ἁμάκτου δυνάμεως.

Ἵστε εἶναι δεσβαῖος τοῦ Εὐαγγελίου ἡ ἄλυσος οὐα μόνον εἰς ἐκεῖνους, ἀλλὰ και εἰς ἡμᾶς ποὺ ὑποφέρομεν, διότι μῆς κάμει ποὺ ἰσχυροὺς και ῆς κάμει νὰ καταφρονοῦμεν τοὺς ἐπιβόλους. Διὰ τοῦτο λοιπὸν και ἔλεγεν· Ἐἦ θλίψις ὑπομονὴν καταργεῖται ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμῆν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασκόνη» (Ρωμ. 5, 3-5).

Β Βλέπετε πῶς ἡ θλίψις ἀποτελεῖ δεσβαῖον τοῦ Εὐαγγ- ελίου; **379** **Α** Διὰ τοῦτο λοιπὸν και ἄλλοῦ δὲν ἐζητοῦσεν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, και προσήθε πολλάκις δι' αὐτὸ ἦκουεν ἀπὸ τὸν Θεόν· Ἐἶρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ὀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. 12, 9). Ὀνομαζέει ὀσθενεῖαν ἐδῶ τοὺς διωγμούς, τοὺς πειρασμούς, τοὺς κινδύνους, τοὺς ἐπιβόλους, τὰς κακο- μεταχειρίσεις. Αὐτὸ ποὺ λέγει σημαίνει ὅτι ἐξῆς· Ἡμιοροῦ- σα, λέγει, νὰ ἔρποδίσω νὰ συμβῶσι αὐτά, και νὰ καθουκίωσῶ τὸν πόλεμον και νὰ κατοστειλίω τὰ κύματα, ὅμως δὲν τὸ ἐκα-

πο διὰ τὴν δευτέραν ἢ δυνάμει μου μεγαλύτερα. Διότι δὲν θὰ ἐφαίνετο ἡ δύναμις αὐτοῦ τόσοι ἔάν δὲν συνέβαινον αὐτά, ὅσον ἔάν ἐγίνοντο, δὲν ἠμποροῦσαν ὅμως νὰ ὑπερικήσουν. **Β** Διότι και κυβερνήτην ἄριστον ὀνομαζομεν ἐκεῖνον ποὺ δό- νεται ὅχι μόνον εἰς ἥμερον βάλασαν νὰ διευθῆνι τὸ σκάφος, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποὺ εἰσαφέρει τοὺς πλεόντας μεταξὺ σκοπέλων και κυμάτων και τρικυμῶν· και ἰσχυρὸν ἄριστον, ἐκεῖνον ποὺ θεραπεύει τὸν ὀσθενῆ ποὺ ἔχει προσδοχήσῃ ἀπὸ πολλὰ νο- σήματα· και ἄριστον στρατηγόν, ἐκεῖνον ποὺ δύνεται νὰ στή- σῃ τὸν τρόπονον ἀκόμη και ὅταν ἐπιτίθεται οἱ ἐκπρόοι και βάλ- λεται ἀπὸ αὐτοὺς ἀπὸ ἄλλοι τὰς καταυθύνσεις· και ποιμένα ἄ- ριστον, ἐκεῖνον ποὺ διατηρεῖ τὴν ἀγέλην τοῦ ἀσφαλί ἔν και φυλάττειται εἰς αὐτὴν πολλοὶ ὄλγοι και ἄλλοι ἐκπρόοι.

Ἴστοι λοιπὸν και τότε αὐτὸ ἦταν ποὺ ἐδημοῦργει τὸ θαῦ- μα, ὅτι ὀρθοῆ ἐν και ὑπέφερον πάρα πολλὰ ἄντικτον και ὑπερῆσκον αὐτῶν ποὺ τοὺς τὰ ἐπρασέουν. **Γ** Ὅταν λοιπὸν τὸν Πέτρον και τὸν Ἰωάννην τὸν υἱὸν τῆς θροντῆς και τὸ θε- μέλιον τῆς πίστεως τοὺς ἐνέκλεισαν εἰς τὴν φυλακὴν πρό- κειτῃ πῶς ἀφοῦ ἀπελύθησαν ἀποροῦν πῶς νὰ τοὺς συμπερι- φερθῆν. Ἀφοῦ τοὺς ἔφεραν λοιπὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ δικα- στηρίου λέγουν· ἘΤι ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις;» **Πράξ. 4, 1-6**). Οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ ἀνετρέψασαν με τὰ αἵματα ἰῶν προφητῶν, λαδὲς μυνιῶδης και λυσωῶδης, ποὺ κατέσκα- ψε τὰ θεοπιστήρια, ποὺ ἐφόνευσε τοὺς προφήτας, ποὺ εἶχεν ἔκδικησῃ με τοὺς φόνους, ποὺ ἦτο ποὺ ἄγριος ἀπὸ τὰ θη- μιά, αὐτὸς ὁ λαὸς ποὺ ἐσταξεν ἀκόμη ἀπὸ τὸ αἵμα τοῦ Δεσπό- του ποὺ ἐσταύρωσεν, αὐτὸς λοιπὸν ὁ λαὸς, ὄσοι συνέλαθε δὲα ἀλιεῖς ἀγναμμάτους, ἰβώτας ὀσμήους, ἀφαντότερος ἰκθίων ἐκ τῶν ὀσπίων ὁ ἔνας, ὅσοι εἰς τὴν μηδορμὴν ἀπει- λῆν τοῦ θυρωροῦ ἄντεξεν. **Δ** αὐτοὶ λοιπὸν ἀφοῦ τοὺς συνέ- λυθαι και τοὺς εἶχαι δεμμένους εἰς τὸ μέσον, και γυμνοὺς, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν δύναντι τῶν κρημάτων, χωρὶς σωματοκῆν ἰόντων και ἰκανότητα λόγων, χωρὶς δύναντι ρητορικῆν, χω- ρὶς νὰ ἔχουν εὐγενῆ καταγωγήν και μεγάλην πατρίδα, ἀλιεῖς ἔξ ἄλιων, πάρα πολλὸ πτωχοὶ, αὐτοὺς λοιπὸν ἀποροῦν πῶς νὰ τοὺς μεταχειρισθῶν και λέγουν· ἘΤι ποιήσωμεν τοῖς ἀν- θρώποις τούτοις;». Βλέπετε πόσον μεγάλο πρῆγμα εἶναι ἡ ἀ- περῆ; Πῶς εἶναι οἱ πειρασμοὶ δεσβαῖος τοῦ Εὐαγγελίου; Και λέγουν πρὸς αὐτούς· Ὅχι παραγγελία παραγγελαμεν ὑμῖν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτου; **Ε** Και θαύλασε ἐπαναγαγεῖν ἡμᾶς τὸ αἵμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου» (**Πράξ. 5, 28**).

Ἐν λοιπὸν ὁ Χριστὸς εἶναι μηδισμὸς ἀνθρώπος διὰ τὸ φοβελοῦς; Ἐν πάλιν εἶναι Θεὸς διὰ ποῖον λόγον δὲν τὸν προ- σκυνεῖς; Δὲν ἐκράβυατες προηγουμένως λέγουν· Ἐτὸ αἵμα αὐ- τοῦ ἐπ' ἡμᾶς και ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.» (**Ματθ. 27, 25**). Διότι

φοβῶσαι τὸ αἷμα, διατι σοῦ ἐκόλυσε τὸν νοῦν; Δὲν τὸν ἐδε-
 σες; Δὲν τὸν ἐμασῆγυσες; Δὲν τὸν ἐσταύρωσες. Δὲν τὸν εἶ-
 δες τὸν νεκρὸν νὰ τὸν καταβῶδῃαι ἀπὸ τὸν σταυρὸν; Δὲν
 τὸν εἶδες νὰ τὸν θάπτουν καὶ νὰ τὸν κρῖπτουν εἰς τὴν γῆν; Δὲν
 ἐποίησθήσῃς σφραγίδας ἐπὶ τοῦ τόφου; Δὲν ἐξηγῶρασες
 τοὺς στρατιώτας; Δὲν διέσπειρες τὴν ψῆμην ὅτι ἐκλεψαν
 αὐτὸν αἱ μαθηταί; Διατί φοβῶσαι τώρα; Διατί τρέμεις ἀπὸ τὸ
 αἷμα αὐτοῦ; Βλέπεις πῶς λάμπει ἡ ἀλήθεια δι' ἄλων τούτων;

371 **A** Ἐπειδὴ ἀντελήφθησαν μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκε-
 νῆν νὰ λαμπρύνεται τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ λαμπρὰ
 καὶ πὸ φωτεινὴ ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ νὰ φαίνεται ὅτι ἀπὸ τὴν
 ἀρχὴν ἀκόμη διὰ μιᾶς θᾶ καταλάβῃ ἄληθ τὴν αἰκουμένην, καὶ
 θᾶ παραμερίσῃ τὴν πλάνην, καὶ δὲν θᾶ δυνήσθουν νὰ ὑποφέ-
 ρουν τὴν ἀνέκφραστον αὐτοῦ ὀρμὴν καὶ δύναμιν, ἔχουν φα-
 θηθῆ καὶ τρέμουν τοὺς φυλακισμένους, τοὺς καταδίκους, τοὺς
 μαστιγωθέντας, τοὺς ἐπιβουλεύθεντας, τοὺς δού, τοὺς ἀσπί-
 μους.

Δι' ἄλα αὐτὰ ὁ Παῦλος ὀνομάζει τοὺς πειρασμούς θε-
 βαίωσιν τοῦ Ἐὐαγγελίου, διὰ τοῦτο καὶ ἄλλοῦ λέγει ἐπιγί-
 νασκιν δὲ ἡμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὸ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς
 προκοπὴν τοῦ Ἐὐαγγελίου ἐλήλυθεν· **B** ὥστε τοὺς πλείονας
 τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς θεομοῖς μου περισ-
 σότερας τοιμὰν ἀφ' ὧν τὸν λόγον λαλεῖν (Φίλιπ. I, 12 -
 14). Ποῖος εἶπε, ποῖος ἤκουσε, ὅτι αἱ φυλακίσεις παρέχουν
 θάρρος καὶ αἱ ἄλλοις παρέχουν παρηγορίαν, ὅχι μόνον εἰς
 αὐτὸν ποῦ ὑφίσταται τὸ θεομ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς
 σου; Ὅμως τότε συνέβαινον αὐτὰ καὶ διὰ τῶν ἐκθρῶν διε-
 δίδετο τὸ κήρυγμα, καὶ αἱ μαθηταί, ὅταν ὁ διδάσκαλος ἐπαλε-
 μείτο καὶ ἐσυκοφαντεῖτο καὶ ἐφυλακίζετο, περισσότερον ἐνε-
 θαρρύνοντο, περισσότερον ἐχαίρωντο, περισσότερον ἐπιδεί-
 σον ἀπὸ χαρῶν.

Ἐπεδοκίμασσε αὐτὰ πᾶν ἐλέεθησαν; Ἀοιτὸν ἀε μιμη-
 θομὴν τῆν ἀνδρείαν, ἀε ἐπιβόλων μετὰ ζήλου τὴν ἀρετὴν,
 καὶ ἀε μὴ μᾶς ποτὶ τίποτε καὶ οὐτε νὰ μᾶς θουρῆθῃ κανεὶς ἀπὸ
 τοὺς πειρασμούς, **C** διότι αὐτὰ εἶναι ἐνωικτικὰ τῆς εὐσε-
 βείας, εἶναι περὶ τῆς φιλοσοφίας, αὐτὰ μᾶς κάμουν ἰσχυ-
 ροὺς καὶ ἀκαταβλήτους, αὐτὰ μᾶς δίδουν περισσοτέραν παρη-
 γορίαν πρὸς τὸν Θεόν, ἐπιφέρουν μεγαλυτέραν εὐνοίαν, καὶ
 κάμουν νὰ ἐπέλθῃ πολὺ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐφ' ἡμᾶς. Διὸ νὰ
 ἀπολαύωμεν λοιπὸν ἄλα αὐτὰ ὡς παρακαλῶ πρέπει νὰ
 ὑποφέρωμεν ἄλα ὅσα μᾶς συμβαίνουν καὶ νὰ δοξάζωμεν τὸν
 Θεόν δι' ἄλα διότι εἰς αὐτὸν ἀρραεὶ δόξα, τιμὴ, δόναμις, συγ-
 χροῖνός θε καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ εἰς τὸ Ἄ-
 γιον Πνεῦμα, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
 Ἀμήν.

ὍΜΟΙΟΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Η ΟΠΟΙΑ ΕΔΕΧΘΗ ΕΙΣ ΤΟΝ
 ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΑΦ' ΕΝΟΣ ΜΕΝ ΔΙΑ ΤΟΝ
 ΖΗΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΡΑΓΥΜΙΑΝ ΤΩΝ
 ΑΠΟΝΤΩΝ, ΑΦ' ΕΤΕΡΟΥ ΔΕ ΔΙΑ ΤΗΝ ΦΑΛΜΑΓΔΙΑΝ,
 ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΝΑΙ ΕΜΠΟΔΙΟΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΓΥ-
 ΝΑΙΚΑΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ. Η ΓΥΝΑΙ-
 ΚΕΙΑ ΦΥΣΙΣ

1. Πῶσον εὐχάριστη εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν Γραφῶν· εἶ-
 ναι πὸ εὐχάριστη καὶ ἀπὸ καταπράσιον λειβόδι καὶ πὸ τερ-
 πνὴ ἀπὸ κήπον, καὶ μάλιστα ὅταν συνακολουθῇ τὴν ἀνάγνω-
 σιν καὶ ἡ γνώσις αὐτῶν. Ἐ τὸ λειβόδι καὶ ἡ ὑψαιότης τῶν ἄν-
 θρώπων καὶ οἱ κλάδοι τῶν δένδρων καὶ τὸ ῥόσον καὶ ὁ κισσός
 καὶ ἡ μνήμη τέρπουν πρὸς στιγμὴν τὴν ὄραση, ὅμως μόλις
 παρελθούσιν ὀλίγα ἡμέραι μαραινόνται ἡ γνώσις ὅμως τῶν
 Γραφῶν περιφρορεῖ τὴν σκῆψιν, καθαρκεῖ τὴν συνείδησιν
 ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰ δουλικὰ πάθη, φντισθε τὴν ἀρετὴν, ἐ-
 λυθῶναι τὸν λογισμὸν, δὲν ἐπιτρέπει νὰ θυθοσθῶμεν εἰς ἀ-
 νενιτρέπιους σκέψεις, μᾶς καθιστᾷ ἀδιδοβλήτους ἀπὸ τὰ θέ-
 λη τοῦ πονηροῦ, μᾶς μεταφέρει νὰ κατοικήσωμεν εἰς τὸν οὐ-
 ρανόν, ἀπαλάσσει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ ἀνεδέσμου πρὸς τὸ
 ἡμᾶς, κάμνει ἐλαφρὰ τὰ περὰ 346 **A** καὶ κάθε ἀγαθὸν ποῦ
 ἡμῶρες, νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς θέτει μᾶς εἰς τὴν σκῆψιν τῶν
 ἀρετιῶν. Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς ὀπνόντας δὲν παύει νὰ τοὺς ἐλεει-
 νολογῶ καὶ τοὺς περειακομένους νὰ μακαρίζω, διότι συλ-
 λέγει τῆσραρὸν ἀφθαρτον καὶ πλοῦτον ὁ ὀπίσος δὲν δαπα-
 νῶται, καὶ περισσίαν ποῦ δὲν προκαλεῖ φθόνον, καὶ ἀφοῦ
 ἀμιληθῆθε καρὰς ἀνακαρτεῖ εἰς τοὺς οἴκους σας. Διότι τί-
 ποτε δὲν ἔβναι νὰ προκαλεῖται ὅσπην εὐχαριστίαν, δσην ἡ
 καθαρὰ συνείδησις. Γίνεται δὲ καθαρὰ ἡ συνείδησις, ὅταν ὁ
 πολυρῆθῃ συνεχῶς τὴν ἀκράσιον τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ, ἀκό-
 μη καὶ ἂν εἶναι θεδαρημένη μετ' ἀναρῆθῃ ἀμαρτήματα· κα-
 θῶσαν οὐτε προσθέτει τίποτε εἰς τὰ προηγούμενα ἀμαρτήματα·
 ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ποῦ ὑφίστανται τὰ ἐξαφανίζε καὶ καθι-
 σθᾷ τὴν ψυχὴν πὸ ὀκνηρὰν εἰς τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ κάμη
 πάλιν τὰ ἴδια πράγματα.

B Διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας, αὐτὰ συνεχῶς

νά τὰ λέγετε εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας καὶ σύντομα νὰ ἐπιναφέρετε αὐτοὺς εἰς τὴν κοινὴν μητέρα καὶ νὰ τοὺς κάμειτε μετόχους τῶν πνευματικῶν κερδῶν, ὅστις ἡ συμμετοχὴ εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν ἐπιφέρει οὐδέμιαν ζημίαν, ἀλλὰ κέρδος. Ἄλλ' ὡς τῆς τυραννικῆς ἐξουσίας τῶν κλημάτων, ἡ ἀσπίς τοὺς περισσότερούς ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μας ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ ποτήριον! Διότι τίποτε ἄλλο δὲν τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ ἐδῶ παρὰ ἢ θορακὴ αὐτῆ ἀσθένειας, καὶ ἡ κήρυξις ποὺ δημιουργεῖται εἰς τὴν ψυχὴν καὶ δὲν σβέννει κατό. Αὐτὴ ἡ ἀσπὶς ποὺ εἶναι βαρβαριότερα ἀπὸ κάθε βαρβαρον καὶ σκληροτέρα θηρίου C καὶ ἀγριωτέρα δαιμόνων, ἀφοῦ παραλάβῃ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς τοῦ περιάγει τῶρα εἰς τὴν ἀγορὴν διατάσσουσα εἰς αὐτοὺς φοβερὰ πράγματα, καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει οὔτε νὰ ἀναπνεύσουν δι' ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ἀλεθρίους πόνους.

Ἄλλὰ τί θὰ κάμουν ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ φοβερὰ ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας, ἡ ἐκλογὴ ἢ ἀμερόληπτος καὶ ὁ κριτὴς ὁ ἀδέκαστος; Ὅταν θὰ κατεθῶν τὰ παραπτώματα τῶν ὑβρονῶν καὶ θὰ κατέλθῃ τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων μαζί με τὸν δικαστήν; Ὅταν θὰ φανοῦν ὅλα γυμνά καὶ καθαρὰ;

Τότε οὔτε ἡ ἰκανότης τῶν ρητόρων, οὔτε αἱ κρηματικὴ περιουσίαι, οὔτε τίποτε ἄλλο, θὰ δυναθῇ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ δίκαιον. D Διότι ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ ἡμερόληπτος κριτὴς καὶ αὐτοὺς ποὺ γνωρίζει ὅλα τὰ ἀμαρτήματα πλῆρως, καθόσον φέρονται αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶ ὤσων νὰ εἶναι σημετωμένα εἰς κάποια εἰκόνα, τότε οὔτε βασιλεὺς οὔτε ἰσχυρὸς φαίνεται, οὔτε πτωχὸς οὔτε πλούσιος, οὔτε σοφὸς καὶ ἀμαθής, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ τὰ προσώπειο πέπτονται καὶ ἀπὸ τῆς παιδείας τῶν πράξεων ταῦ ὁ καθένας γίνεται φανερός. Δὲν θὰ ἴδῃς τότε νὰ φορῇ βασιλικὸν στέμμα, οὔτε νὰ ἐνδύεται πορφυροῦν ἐνδυμα, δὲν θὰ φέρεται τότε ἐπὶ βασιλικῶν ἀμαζῶν καὶ δὲν θὰ ἔχῃ πλῆθος ραβδοκόμων ποὺ ἔρχοντο εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ θὰ παραμερισθοῦν καὶ θὰ εἰσέλθῃ ἕκαστος γυμνός, ἔκων τὸ ἀποτέλεσμα ἢ τῆς καταδίκης ἢ τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὰς πράξεις του, διότι ἀναλόγως μετὸ τὸ πῶς ἔχει πράξῃ κάθε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ, θὰ ὀφθῇ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως. E

Ἔχετε μεγάλην ὑπέλειαν, διότι μετὸς τὴν μεγάλην προθυμίαν ἀκούετε τὰ λόγια αὐτὰ. Ὁ ἀνοστενγυμῶς, ἐνὸς ἐκάστου καὶ τὸ κτίσμα τῶν μετώπων ἀποδεικνύει εἰς ἐμὲ τὸν καρπὸν τῶν σπερμάτων τούτων. Διὰ τοῦτο ἐλεεινολογῶ αὐτοὺς ποὺ ἀπουσιάζουν, διότι ἐνῶς δύνανται νὰ ἴδουν ἰσχυρὰ καὶ ἀνάγκη φροντίδος ἐπιπέτρουν εἰς τὰς πληγὰς καὶ τὰ καθημερινὰ τραύματα καὶ βλάβαις δὲν γνωρίζουν ὅτι εἶναι ἀσθε-

νεῖς αὐτοὺς λοιπὸν εἶναι δύσκολον καὶ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ κανεὶς.

Ποῖος θὰ τοὺς ἐμιλήσῃ δι' αὐτὰ; Αἱ γυναῖκες ποὺ ζῶνιν μαζί τους; Ὅμως μία μέριμνα ὑπάρχει εἰς αὐτὰς νὰ ἐνοχλοῦν τοὺς συνοικοῦντας, καὶ εἶναι αὐτῆ, ἡ μέριμνα διὰ τὰ κρησὶ σταλῆσα, διὰ τὸ ἐνδύματα, διὰ τὴν πολιτέλειαν καὶ διὰ τὸ τοῦ οἴκου. Μήπως οἱ δούλοι; 349 A Πῶς ὅμως ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἀποκτήσει κάποιον ὄφρος, καὶ ἔχουν μίαν μόνον φροντίδα νὰ ἐκτελοῦν τὴν ὑπηρεσίαν; Μήπως οἱ δασκαταί; Ὅμως δὲν ὑπάρχει οὐδέμια σέως εἰς ἐκεῖνους παρὰ μόνον ἢ φροντίς διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς πολιτείας. Μήπως οἱ βασιλεῖς καὶ αὐτοὶ ποὺ φέρουν τὰ βασιλικὰ στέμματα; Καὶ εἰς ἐκεῖνους πάλιν ὁλόος ὁ κόπος καὶ ὅλα ἡ φροντίς εἶναι διὰ τὴν διοίκησιν, τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ κρήματα. Μήπως οἱ ἴδιοι εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των; Πῶς ὅμως θὰ δυναθῶν νὰ πράξουν τοῦτο αὐτοὶ ποὺ δὲν ἔχουν μόνον νὰ ἀναπνεύσουν ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν διαφόρων πραγμάτων καὶ νόκτα καὶ ἡμεραν κάνουν τὸν καιρὸν τοὺς εἰς αὐτὰ; Ἀπὸ ποῖον δὲν θὰ εἶναι τὸ δεικακατέκρητοι αὐτοὶ ποὺ ἐνῶς ἔχουν ἀναριθμητὰ ἰσχύματα, B δὲν ἔρχονται ἐδῶ, ὅπου θὰ δυναθῶν νὰ μάθων δι, καὶ ἂν ἄκομη ἔχουν τραύματα, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ γίνων ὑγιεῖς. Πότε λοιπὸν θὰ φροντίσουν διὰ τὴν ψυχὴν των; Εἶναι εὐκόμητον αὐτοὶ ποὺ ἔρχονται συνεχῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν καὶ τυγχάνουν τόσον μεγάλῃ φροντίδος νὰ ἠμπορέσουν νὰ ὑπερσχύουν καὶ νὰ θαυμάσουν τὰς ποιητὰς ἐπιθυμίας καὶ νὰ ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προκοπὴν των εἰς τὴν διάπραξιν τῆς ἀρετῆς.

2. Ἄλλ' ὅμως διὰ νὰ μὴ σὸς στερήσωμεν ἀπὸ τὸ συνήθη μετὸ νὰ καταγγέλωμεν συνεχῶς ἐκεῖνους, ὅς παρορθώσωμεν πάλιν τὴν συνήθη τράπεζαν εἰς ἐσὸς C καὶ ἐς ἐμιλήσωμεν διὰ τὸ κέρδος ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ψαλμοσίαν. Διότι νὰ ἴδῃς ὁ Ψαλμὸς ποὺ ἤρκειεν συνεδῶσαν τὰς διαφόρους φαίνε καὶ ἔκαμεν νὰ ἀνυψωθῇ ἓνα παναγρόνιον ὄσκα, καὶ νόσσι καὶ γέροντες, πλοῦσιοι καὶ πτωχοὶ, γυναικες καὶ ἄνδρες, δούλοι καὶ ἐλεύθεροι μίαν μελωδίαν ἐψάλλωμεν ὄσκα. Ἐνὸς ὁ κτηνηρὸς τὰς διαφόρους κορδὰς διὰ τῆς ὁρθῆς ἐκτελέσεως τῆς συνδυαίει καὶ τὰς πολλὰς τὰς κάμει μίαν, ἓνα καὶ παραμένειν πολλοὶ, τί τὸ παράδοσον ὑπάρχει ἐν ἡ δόνασι τοῦ ψαλμοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ θαματος πράξῃ ἀκριβοῦς τὸ ἴδιον; Ὅχι μόνον εὐδὰς τοὺς παρόντος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποὺ ὀφθαῖον τὸν ἀνήμει μετὸς τῶν ζώντων, καθόσον καὶ ἐκεῖνος ὁ μακάριος προφήτης ἐψάλλεν μετ' ἡμῶν. D Βεβαίως τοῦτο δὲν συμβαίνει εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς, ἀλλὰ κἀκεῖται μεν αὐτὰς

πού φορεῖ τὸ βασιλικὸν στέμμα, παρστανταὶ δὲ ἔλοι σιωπη-
λοὶ ἔκδημη καὶ οἱ κατέκοντες ὑψηλὰ ἄκμήματα. Ἐδῶ ὅμως δὲν
συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὁμιλεῖ ὁ προφήτης καὶ ἔλοι ἀποκρι-
νόμεθα, ἔλοι συμπέλλουσαι δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ἡ διάκρισις
δοῦλου καὶ ἐλευθέρου, οὔτε πλουσίου καὶ πτωχοῦ, οὔτε ἀρ-
χοντος καὶ ἰσῆτου, ἀλλὰ ἔχει ἀπομακρυνθῆ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀ-
νώμαλος κατάστασις τῆς ζωῆς καὶ ἔχει συγκροτηθῆ ἕνας
ἄμιλος ἀπὸ ἔλους καὶ ὑπάρχει ἴση ἐλευθερία λόγου καὶ ἡ γῆ
μμεῖται τὸν οὐρανόν.

Τόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐγένεια τῆς ἐκκλησίας. Ἐ Διότι
δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῶμε ὅτι ὁ Κύριος ψάλλει μὲ
παρρησίαν φημίνεταί δὲ ὁ δούλος· οὔτε πάλιν ὅτι ὁ πλούσιος
κινεῖ τὴν γλῶσσαν ὁ δὲ πτωχὸς καταδικάζεται εἰς ὄφρων·
οὔτε πάλιν ὅτι ὁ ἄνδρας ὁμιλεῖ μετὰ θάρρους ἡ δὲ γυνὴ ἰστα-
ται ὄφρων, ἀλλὰ ἔλοι ἀπολαμβάνομεν τῆς ἰσῆας τῆς καὶ
προσφέρομεν κοινῶν τὴν ὕσιν καὶ κοινῶν τὴν προσφορὰν.
Οὔτε πάλιν ἔχει κἀπὶ περισσώτερον αὐτὸς ἀπὸ ἐκείνου καὶ
ἐκεῖνος ἀπὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἔλοι ἀπολαμβάνομεν τῆς ἰσῆας τι-
μῆς καὶ μὴ φωνῆ ἀπὸ πολλὰς γλῶσσας ἀναπέμπεται εἰς τὸν
Δημιουργόν τῆς Οἰκουμένης. Ἡ διαφορά δὲ δὲν ἔγκειται εἰς
τὴν διάκρισιν δούλου καὶ ἐλευθέρου, 350 Ἀ πλουσίου καὶ πτω-
χοῦ, γυναικὸς καὶ ἄνδρος, ἀλλὰ ἔγκειται εἰς τὴν πρόθεσιν,
εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀντησίαν, εἰς τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀ-
ρετήν.

Ἔτσι ἡμπερὶ νὰ ὀνομάσω ἐγὼ καὶ τὸν πτωχὸν πλοῦ-
σιον καὶ τὸν πλούσιον πτωχόν, καὶ τὸν ἄνδρα γυναῖκα καὶ
τὴν γυναῖκα ἄνδρα, τὸν σοφὸν ἄμωθῆ καὶ τὸν ἄμωθῆ σοφόν,
καὶ τὸ κῆρυ αὐτὸ χωρὶς νὰ συγχέω τὴν φύσιν τῶν πραγ-
μάτων, ἀλλὰ εἰσάγων τὸν ἄριστον κανόνα, ὁ ὁποῖος διαρθῆ
τὰ πάντα. Καὶ πῶς θὰ γίνῃ, λέγει, ὁ ἄνδρας γυναῖκα καὶ ἡ
γυναῖκα ἄνδρας; Δὲν μεταβάλλεται ἡ φύσις, ἀλλὰ ἡ προαιρέ-
σις, διότι ἔταν ἴσω ἔσαν ἄνδρα νὰ ἐνδύεται χρυσοῦ, νὰ καλλυ-
νέται, νὰ περιποιεῖται τὴν κόμην, νὰ ἐπιωδύει ἀπὸ ἀρώμα-
τα, νὰ φέρεται θηλυρικῶς διὰ τῆς ἀπαλῆς περιβολῆς τῶν
ἐνδύματων καὶ τοῦ τρόπου βασιλείας, νὰ εἶναι προσηλω-
μένος εἰς τὴν πολυτέλειαν, Β πῶς θὰ ἡμπερῶσα νὰ ὀνο-
μάσω αὐτὸν ἄνδρα πού ἔχει προῦσει τὴν εὐγένειαν τῆς
φύσεως καὶ προσοριζέται πρὸς τὸ θῆλυ; Διότι ἂν ὁ Παῦλος
δὲν γράφῃ ἄνδρα νὰ συγκαταρθῆ μετὰ τῶν ζώντων τὴν
γυναῖκα πού πράττει αὐτὴ, ἀλλὰ τὴν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν
ἄμιλον τῶν ζώντων καὶ τὴν συγκαταρθῆ μὲ τὸς νεκρούς,
λέγων· Ἐ ἡ δὲ σπατάλωσα ζωῶν τέθνηκε» (Α' Τιμ 5, 6),
πῶς ὁ ἄνδρας πού πράττει αὐτὴ, τὰ ὁποῖα πράττουσιν ἡ γυνὴ

ἔχει ἀπολέσει καὶ τὴν ζωὴν, θὰ συγκαταρθῆ εἰς τὴν τάξιν
τῶν ἀνδρῶν;

Τὸν ἄνδρα ἡμπερὶ τὸν δειξῆν ἀπὸ τὸν μωδόν οὔτε
ἀπὸ τὴν ζώνην, οὔτε ἀπὸ τοῦ ὅτι ἐξουσιάζει εἰς τὴν οἰκογέ-
νεάν του, οὔτε ἀπὸ τῆς φοβῆρας καὶ τῆς ἀπειλῆς, ἀλλὰ ἀπὸ
τὴν σύνεσιν τῶν σκέψεων, τότε κατ' ἔξοκην εἶναι ἄνδρας ὁ-
ταν ἐξουσιάζῃ τῆς δικίας του τῆς ἐσωτερικῆς, ὀπλοθῆ τῆς ψυ-
χῆς, C καὶ δὲν παρσούρεται ὑπὸ παραλόγων σκέψεων. Ὅταν
ὅμως μεθῆ καὶ εἶναι προσκεκολλημένος εἰς τὰς διασεδά-
σεις καὶ περὶ τὴν ἡμέραν του εἰς γλενοκοπήματα καὶ πα-
ρεκτροπῆς καὶ γίνεται ὑπὸ τοῦ πάθους πὸ μαλακὸς καὶ ἀπὸ
τὸν κηρόν, πῶς θὰ ἡμπερῶσα τὸν τοῦσιν νὰ τὸν ὀνομάσω
ἄνδρα, αὐτὸν πού ἐνθῆ εἶναι ἐλευθέρου εἶναι αἰχμάλωτος, ἀ-
γορασιμένος δούλος, πού ὑποκαρεῖ εἰς ἔλα τὰ πάθη του, τὸν
ἐκτεθλημένον, αὐτὸν πού συντρίβεται, πού νικαῖται ἀπὸ ὀ-
λους, πού δὲν ἡμπερῶσι νὰ σαθῆ εἰς τὴν παράτασιν τῆς μά-
χης; Ἡ μήπως δὲν γνωρίζετε ὅτι ἡ παράτασις καὶ ὁ πόλεμος
δὲν γίνεται πρὸς ἀνθρώπους ὁμοίους μὲ ἡμᾶς, D ἀλλὰ πρὸς
τὰς ὀρατάους δυνάμεις, πρὸς τὰς φάλαγγας τῶν δαιμόνων κα-
τὰ τὸν μακάριον Παῦλον «Ὅχι ἔστι ἡ πῆλη πρὸς αἶμα καὶ
σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας;» (Ἐφεσ.
6, 12).

3. Αὐτὸ εἶναι κατ' ἔξοκην ἴδιον τοῦ ἀνδρός. Αὐτὸς λοιπὸν
πὸς στολίζεται, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν δόνημα νέου, αὐτὸς πού
καλλυνέται, ἀλλὰ δὲν σκληραγωγεῖται, πῶς θὰ σταθῆ εἰς τὴν
παράτασιν τῆς μάχης; Ἡ πῶς θὰ ὀνομασθῆ ἄνδρας, αὐτὸς
πὸς εἶναι μαλθακώτερος ἀπὸ κάθε γυναῖκα; Κατὰ τὸν ἴδιον
τρόπον ὅπως αὐτὸν δὲν θὰ τὸν ἀνώμαζα ἄνδρα, ἀλλὰ μαλθα-
κώτερον ἀπὸ γυναῖκα, ἔτσι καὶ τὴν γυναῖκα πού σκληραγω-
γεῖται θὰ ἀνώμαζα ἰσχυροτέρην ἀπὸ κάθε ἄνδρα, Ἐ δὲν ἀρῶ-
νη τὰ ὅλα τὰ πνευματικὰ καὶ ἐνδύει τὸν θάρσκα τῆς δικαιο-
σύνης καὶ θέσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ κράτους τοῦ σωτηρίου καὶ
προβάλλῃ τὴν ἀσπίδα τῆς πίστεως καὶ ζωοθῆ τὴν ζώνην τῆς
ἀληθείας καὶ λάθῃ τὴν μάχιραν τοῦ πνεύματος καὶ σταθῆ
εἰς τὴν παράτασιν τῆς μάχης, λάμπος ἀπὸ τὰ ὅλα, καὶ γί-
νῃ πῶς ὀψηλῆ καὶ ἀπὸ τοῦς οὐρανοῦς, ἔνεκα τοῦ θάρρους τῆς,
καὶ διαλύθῃ τὰς φάλαγγας τῶν δαιμόνων καὶ καθαρθῆ τὴν τυ-
ραννικὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου καταρτυθῶσα τὰ πάθη καὶ
καταρπίπτουσα πῶματα πὸ πικρὰ ἀπ' εἰς εἰς τοῦς πολέμους,
πῶματα ὅμως διὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ παραλόγων λογισμῶν.
Διότι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα ὡς πρὸς τὰς σωματικὰς μὲν ἐρ-
γασίας εἶναι χωρισμένοι, καὶ εἰς μὲν τὴν γυναῖκα ἔχει καθο-
ρισθῆ ὁ ἀργαλειός, ἡ ρόκκα, τὸ καλθάδα, ἡ παραμὸνῃ εἰς
τὸν ἄκρον, ἡ διαμὸνῃ ἐντὸς τῶν διαρτυθῶν καὶ ἡ ἀνατροπῆ

τῶν τέκνων· **311** Α εἰς τὸν ἄνδρα δὲ τὰ δικαστήρια, τὰ βουλευτήρια, ἢ ἀγορᾶ, οἱ πόλεις, αἱ μάχαι καὶ αἱ περὶ αὐτὰς· εἰς τοὺς ἀγῶνας ὅμοι τῆς ἐσοθείας τὸ στάδιον εἶναι κοινὸν καὶ κοινοὶ οἱ ἀγῶνες. Καὶ αἱ γυναῖκες συμμετέχουσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ δὲν ἐξουθενῶνται ἀπὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προβάσσονται καὶ στεφανοῦνται ἀπὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρωτόστανται καὶ λαμβάνουσιν ἔπαθλα καὶ θράσεια καὶ στεφάνους καὶ τρόπαια ἐνδοξα ὑπάρχουσιν εἰς ἐκεῖνας καὶ συνεχῶς καὶ διαδοχικαὶ νικάει.

Καὶ διὰ τὸ μὴ νομίσατε ὅτι ἀποτελοῦν κομματιῶν τὰ λόγια αὐτὰ καὶ προκαλοῦν ἀπλῶς θόρυβον, ἀλλὰ διὰ τὸ γνωρίζετε σαφῶς ὅτι οὐκ ἴσους τὸν ἄνδρα εἶναι ἀνδρείωτεροι αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν, ἠμποροῦσιν νὰ εἰποῦμεν, τὴν ἀπάθειαν τῶν ἀγγέλων, κατὰ τὸ δυνατόν, πλησιάζουσιν, **B** ὃς φέρουσιν εἰς τὸ μέσον αὐτὴν τοῦ ἵτο μίαν γυναῖκα ὡς πρὸς τὴν φύσιν, ἤγγισον ὁμοῦ τοὺς οὐρανοὺς διὰ τῆς δυνάμεως τῆς φιλοσοφίας, τὴν μητέρα τῶν Μακκαβαίων,⁷ ἢ ἀποία δέκα τέσσαρας φορές ἐστεφανώθη με στεφάνους, καὶ ὁμοίον ἄριστον στρατιώτην θέλει πολεμικάτατον, ἀνδρείωτατον, μεγαλοφυκότατον, φέρει εἰς τὸ μέσον διὰ τοῦ λόγου καὶ θά ἴσῃ τὴν γυναῖκα τόσον ὑψηλοτέραν, ὅσον ἴστανται αἱ ὁψότες τῶν οὐρανῶν καὶ τὸν σύνιστον ἐξ αὐτοῦ θάνατον μόνον. Αὐτὴ ὁμοῦ ἴσται ὡς ὅμοι τοῦ σκώπεται διὰ μεταλλεῖμα καὶ ὑπερμεν βαρύτερας θλίψεως εἰς τὴν ψυχὴν δι' ἕνα ἕκαστον τέκνον, ἕνα καὶ τῶν θούσων τὰ ὅποια ἐκείνοι ἐδέχοντο ἐκ τῶν πλευρᾶς τῶν, καθόσον ἵτο μητέρα καὶ πτέρω καὶ εἴκε φθάσει εἰς θεοὺ γήρας· γνωρίζετε δὲ αὐτὰ ὅσοι ἐγένετε πατέρες· **C** καὶ οὐκ ἀλευθερωθήκατε ἀπὸ τῶς ἀδίκων τοῦ κακοῦ ὅτι αὐτὰ εἶναι σκληρότερα ἀπὸ κάθε κέντησιμα, καὶ κανένα αἰκμηρὸν βέλος δὲν ἐπαφέρει εἰς τοὺς τραυματιζομένους τόσον δυνατὸν πόνον, ὅσον κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἐκέντα τὴν ψυχὴν τῆς. Διότι σκόλυοί ποῦν μεγάλος ἵτο ὁ πόνος, νὰ βλεπῆι κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ποιεῖα τῆς νὰ τοῦ κομματιάζουσιν τὸ σῶμα διὰ αἰσθησὶν καὶ πύρεθ καὶ νὰ εὐλκώσῃ ὅτι εἶναι ἀτέλειμα τὰ θναισταντήρια. Πᾶς βλεπῆι σκόλυον, πᾶς ἐδέχεται τὴν κνίσσον⁸ τοῦ προήκετο ἀπὸ τὰ σῶματα ἐκείνων, πᾶς βλεπεν ἀναριθμήτους τρόπους θανάτου εἰς κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ παιδία τῆς. Ὅμοιος αὐτὴ ἴσται ὁμοῦ νὰ πέτρα ἀκνήτος, ὁμοῦ ὁ σίδηνος, ὁμοῦ τὸ διαμάντι, χωρὶς νὰ κλονίζεται ὑπὸ τῶν κυμάτων, **D** θαλάσσης τὰ κύματα εἰς

7. ^{Δ'} Μακκαβαίων 16, 1-24.

8. Ὁ λιπαρὸς ἄνωγος ἢ ἐλκῶν· καὶ ἡ δρασθὶ ἀποκαθάρσιμος κρέματος.

ἀφροῦς· πᾶλλον δὲ ὅτι καὶ νὰ εἴπω δὲν ἠμπορῶ νὰ προσθέσω χαρακτηρισμὸν εἶον διὰ τὴν καρτερικότητα τῆς γυναῖκος. Αὐτὴ λοιπὸν θὰ τὴν ὀνομάσωμεν γυναικα ἢ ἄνδρα; Μήπως δὲν θὰ τὴν ὀνομάσωμεν κατὰ νόον ἄνωτέραν ἀπὸ κάθε ἄνδρα;

Τὴ λοιπὸν, ὅταν ἴσῃ ἄλλην εἰς νεαρὸν ἡλικίαν με σῶμα τρυφερόν, νὰ περὶνὴ νόκος ἐν ἀγρυπνίᾳ, ἡμέρας δίκοις τροφήν, νὰ καταπνίγη τὴν ἐπιθυμίαν τῆς γαστρός, νὰ ἀειφορῇ διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ κρήματα, νὰ νεκρώσῃ τὸ σῶμα, νὰ σταυρώσῃ τὴν σάρκα, νὰ μὴν θεωρῆ τὰ παρόντα σπουδαία, νὰ βάδῃ κατὰ εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ἐγγίῃ τὰς ἀψίδας τοῦ οὐρανοῦ, **E** νὰ περαιοῦσθαι τὴν δυναστείαν, νὰ καταγελατῆ τὴν δόξαν, ἀπὸ λεπτοῦ ἐνδύματος νὰ ἐνδύεται τρεῖσιν ἐνδυμα, νὰ ταλαπωρεῖται, νὰ στρώσῃ στάκτην, νὰ κρησιμοποῖ ὡς κλίνην τὸ ἐδοξα, καὶ νὰ μὴν ζητῆ τίποτε ἐπὶ πλεόν, νὰ εἶναι κεκλεισμένη εἰς στενὸν δωμάτιον, νὰ συναυστρέφαται με τοὺς προφήτας, νὰ διδάγῃ τὸν θιον τῆς μετὴν μελέτην τοῦ θανάτου, νὰ ἐχη νεκρωτῆ πρὸ τοῦ θανάτου, νὰ καταπονῆται ἀπὸ τὴν πείναν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν δίψαν, καὶ τὰς φαντασιοληξίας τῆς παρούσης ζωῆς νὰ περιφορεῖται περισσότερον ἀπὸ σάμα φύλλα· πῆς μου θὰ τὴν ὀνομάσῃ γυναῖκα; Δὲν θὰ τὴν ἐντάξῃ εἰς τὸν ὄμιλον τῶν ἀγγέλων, ὁμοῦ τῆν ἀπαλλάξῃ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴσιν τῶν ἀνδρῶν, **312** Α διότι ἄν καὶ ἔχη γυναικεῖον φύσιν ἐπαδεικνύεται τόσον ὑψηλὴν φιλοσοφίαν;

4. Καὶ πᾶς ἔχει ἀντίρρησην εἰς αὐτὰ; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς. Ἄκουσε πᾶς ἵσων αἱ γυναῖκες καὶ κατὰ τὴν ἔποχην τῶν ἐπιστολῶν. Ἄκουσε τὸν Παῦλον ποῦ λέγει εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς Ρωμαίους, «ἐστίνισται δὲ ὑμῖν φοῖθην τὴν εὐδελφίην ἡμῶν, διακονοῦν σάμα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κερκαίας, ἵτις προστάσις πολλῶν ἐγεννήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ» (Ρωμ. 16, 1). Ὡ Παῦλε, τί λέγεις; Μία γυναῖκα ἔγινε προστάσις σου καὶ δὲν ἐντρέψωσαι καὶ δὲν κοκικνεῖς νὰ τὸ λέγῃς; Ὅκα μόνον δὲν ἐντρέπωμαι, ἀλλὰ καὶ καυχώμαι ἐπὶ πλεόν. Καὶ ὁ Δεοσότης ὁ ἰδικός μου δὲν ἐντρέπεται νὰ ἐχη ὡς μητέρα γυναῖκα. Μοῦ ἔγινε προστάσις **B** ἕχι ἀπίως ἐπικεθὴ ἵτο γυναῖκα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔχη τὸν κατὰ Χριστὸν θιον καὶ ἐκοσμεῖτο διὰ τῆς εὐλαβείας.

Καὶ πᾶς ἔγινε προστάσις τοῦ Παύλου; Ἀπὸ ποῖον πράγμα εἶκεν ἀνάγκην ὁ Παῦλος, αὐτὸς ποῦ περιήλαθεν ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, αὐτὸς ποῦ δὲν ἐφρόντιζε τὸ σῶμα του, αὐτὸς ποῦ κατενίκησε τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως, αὐτὸς ποῦ ἐβέβηκε τὰ δαιμόνια, αὐτὸς ποῦ ἐδερᾶναι τὰς ἀσθενείας διὰ τῶν ἐνδυμάτων του, αὐτὸς τοῦ ὁποῖου τὴν φωνὴν καὶ τὴν

σκιάν ἰσχυρῆ ἔτρεμεν ὁ διάβολος, αὐτὸς ποῦ ὡς ἄγγελος ἐπαρῆτο ὑπὸ τῶν πιστῶν, αὐτὸν ποῦ ἐσεβάσθησαν τὰ θηρία, αὐτὸς ποῦ τὸν σεβάσθη τὸ πέλαγος καὶ ποῦ τὸν ἐκράτησεν ἐπὶ μίαν νύκτα καὶ μίαν ἡμέραν καὶ δὲν τὸν ἐπιτίθει, αὐτὸς ποῦ ἦτο πολίτης τοῦ παραδείσου, αὐτὸς ποῦ ἀνηργάγη μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, αὐτὸς ποῦ συμμετείχεν εἰς τὰ ἀπόρρητα τοῦ Θεοῦ, C αὐτὸς ποῦ ἐκοιτάσεν περισσότερο ἀπὸ ἑλίου τοῦ ἑσπέρου, ὁ σκευὸς τῆς ἐκλογῆς, ὁ νυμφαγωγὸς τῆς ἐκκλησίας, ὁ κηρὸς τῶν Ἑθνῶν, αὐτὸς ποῦ παριετίθειεν ὄλην τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔστησε παντὸς τρόμακα τῆς ἀνδρείας του, αὐτὸς ποῦ ἐπάλειε συνεκτὰς μὲ τὴν πειναν καὶ τὴν δίψαν, αὐτὸς ποῦ ἠγωνίζετο πρὸς τὴν γυναικίαν καὶ τὸν παγετὸν καὶ ἔλεγεν ἐμέχρι τῆς ἁρπ ἄρας καὶ πενθῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν (A' Κορ. 4, 11), αὐτὸς ποῦ εἶπε νεκρωθῆ ὡς πρὸς τὸν κόσμον, αὐτὸς ποῦ ἔθεώρει ὡς νεκρὸν τὸν κόσμον, ὁ πολίτης τῶν οὐρανῶν, ὁ μονιώδης ἑραστής τοῦ Χριστοῦ, ὁ θερμότερος τοῦ πυρός, ὁ δυνατώτερος οὐδέρου, ὁ στερεώτερος ἀδάμαντος, αὐτὸς λοιπὸν δὲν ἐντρέπεται διὰν λέγῃ διὰ τὴν γυναῖκα ὅτι εἰπροστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ αὐτοῦ ἑστού;»

Καὶ δὲν τὸ λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ γράφει καὶ δὲν τὸ γράφει μόνον ἀπλῶς, D ἀλλὰ ἀπηύθυνε ταῦτα καὶ εἰς τόσον μεγάλη πλῆθος Ρωμαίων, οἱ ὅποια ὑπερφρονεούτου καὶ ἐμεγαλοφρόνου διὰ τὰ ἑξωτερικὰ ἀξιώματα. Καὶ δὲν τὴν ἐπέλεξε μόνον εἰς ἐκεῖνον, ἀλλὰ ἤθελε νὰ γίνῃ γνωστὸν καὶ εἰς τὰς ἐπικρομένους γενεάς, διότι ἐὰν δὲν ἤθελε δὲν θὰ ἐσπρωπιωνεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐπιστολὴν; πᾶρα ὅμως ἐπειδὴ ἤθελε νὰ παραδοθῆ τὸ πρῆγμα εἰς τὴν αἰκίαν ἐνθύμιον ὡς ἕνος μὲν συνιστᾷ τὴν γυναῖκα καὶ ἐπεγείρει τὴν προσοχὴν ὄλην πρὸς τὴν φροντίδα ποῦ ἐπέδειξεν ἐκεῖνη, ὡς ἔτερον τὴν ἀνομάζει προστάτην τοῦ κοπιᾶ καὶ ἐντρέπεται καὶ νὰ ἐρυθρᾷ. Τὸσον σπουδαῖον πρῆγμα εἶναι καὶ εἰς τὸ γυναικεῖον σῶμα ἡ ψυχὴ ποῦ (ἢ κατὰ Χριστόν).

Αὐτὰ δὲ τὰ λέγω διὰ νὰ μὴ προσφάσεται ἡ γυναῖκα καὶ λέγῃ ὅτι ἐπειδὴ εἶμαι γυναῖκα δὲν ἐθῶσα εἰς μεγάλον θαθμὸν εὐλοβείας. Διότι ἰσοῦ αὐτὰ εἶναι γυναῖκα, καὶ ἡ γυναικεία φύσις δὲν ἔγινε ἐμπόδιον, E ἀλλὰ κατηζῶσθὲ νὰ γίνῃ προστάτις τοῦ Παύλου καὶ νὰ διακριθῆσθὲ τοῦτο εἰς ὄλην τὴν ἀκουμένην. Πῶς ὅμως ἔγινεν προστάτις του; "Ἰωως ἐπειδὴ τὸν ἐγλύτωσεν ἀπὸ τοῦ κινδύνου; Ἐνθ' ἦτο δεμένος παρεκάθησεν πλησίον του, ἐνθ' ἦτο ἀλυσοδεμένος τὸν ἐπαρηγόρει φροντικῶν διὰ τὰς καθημερινὰς του ἀνάγκας, αὐτοῦς ποῦ τὸν ἐπεβουλεύοντο τοὺς ἀπειράκτους, παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τῆς εἰς θάνατον ὥστε νὰ γλυτώσῃ ὁ Ἅγιος ἐκεῖνος ἀπὸ τὰς ἐ-

περκομένους κακὰς περιπτώσεις.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐγκαλιόμῃτε καὶ τοὺς περ' αὐτὴν ἐβρισκομένους λέγων· Ἐπιτάσσεται Πρόσκλιαν καὶ Ἀκύλαν· (Ρωμ. 16, 3). "Ἰδε λοιπὸν καὶ ἐδῶ λήμψουσιν τὴν γυναῖκα. Διότι θν καὶ μία εἶναι ἡ ἑνωσις; ὅμως ἔχει προταχῆ ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα, 18 A διότι δὲν εἶπεν Ἐκύλαν καὶ Πρόσκλιαν; ἀλλὰ εἰρήσεκκλαν καὶ Ἀκύλαν. Ποιοὶ ὅμως ἴσαν αὐτοί;

Σκηνοποιοὶ ὡς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἐργαζόμενοι εἰς ἐργαστήριον ὅμως οὐτε τὸ ἐπάγγελμα οὐτε ἡ πτωχεία ἔγινεν εἰς αὐτοὺς ἐμπόδιον, ἀλλὰ ὤφρησεν ὄλην τὴν πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ ἦλθεν εἰς αὐτὸ τὸ ἐργαστήριον. Χάριν τίνος καὶ διὰ ποῖον λόγον; "Ὅσα ἐπειδὴ εἶχε κίονας, οὐτε ἐπειδὴ τὸ δάπεδον ἦτο στολισμένον μὲ πλάκας καὶ ψηφιδωτὰ, οὐτε ἐπειδὴ εἶχε χρυσοῦν ὄφρον, οὐτε ἐπειδὴ εἶχε πλῆθος δούλων, οὐτε ἐπειδὴ θὰ εἶχε τὴν περποισίαν τῶν εὐνοῦχων, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦτο τὸ δωμάτιον τοῦτο ἀππλλαγμένον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ; διότι ἡ γυναῖκα καὶ ὁ ἄνδρας συνεκέντρωσαν τὰ αγαθὰ μὲ τὴν τῆσαν ἐργασίαν των B καὶ ἔκαμαν τὴν αἰκίαν των ἐκκλησίαν ὅχι μὲ τὸ νὰ ἀρπάξουν καὶ νὰ πλεονεκτήουν, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦντες τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ σώματος, Δ' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος ἐθέλωσσε κατὰλληλον τὸ σκεῆμα αὐτὸ διὰ νὰ παραμείνῃ καὶ διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ἔμενον ἐκεῖ ἐπειδὴ ἀπεδέκχε τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς των, ἔκουσε αὐτὰ ποῦ λέγει· Ὅτινιες ὑπερ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέσθηκαν οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐκαριστῶ, ἀλλὰ καὶ ἴσοι αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Ἑθνῶν.

Εἶδες ὅτι οὐτε ἡ γυναικεία φύσις, οὐτε τὸ ἐπάγγελμα οὐτε ἡ πτωχεία δὲν ἀποτελοῦν ἐμπόδιον διὰ τὸν ὄρθον τῆς ψυχῆς; Εἶδες γυναῖκα καὶ ἄνδρα νὰ δέκωνται ἔξωτον ὅχι μόνον εἰς τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ νὰ δέκωνται τὸν ἀπόστολον καὶ διὰ τοῦ αἵματός των; C Tῆ καὶ θν δὲν ἐσφάγγουν; Ὅμως αὐτοὶ τὸ σῶμα των παρέδωσαν καὶ ζῶντες ἔγιναν μάρτυρες καὶ πολλὰς φορές μάρτυρες, πάνποτε προτίσσοντες τὰ σώματα των διὰ νὰ σφασγῶν ἀντὶ τοῦ Παύλου. Διότι δὲν εἶπε αὐτοὶ ποῦ ἐξώθευσαν κρήματα, αὐτοὶ ποῦ ἤνοιξαν τὴν αἰκίαν των, ἀλλ' ἀνέφρην ἐκεῖνον ποῦ ἦτο μεγαλῶτερον ὄλην, τὸν φόνον, φέρει τὴν σφαιγὴν εἰς τὸ μέσον, διὰ νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπροτίμησαν καὶ νὰ ἀποκοπῶν αἱ κεφαλαὶ των χάριν ἔμοι.

9. Ἄραα σὺρβανον ὑπὸ δῶα ἴσαν. Ἐδῶ εἶναι τὸν ὄρθον τοῦ γέμου.

10. Σακκῶν ἡμιμοτα πάντα λεπτῶν, πεντάλεπτον συνεπιτοχικὰ σηματοῦται τὸ ἐλεεινὸν χρηματικὸν ποσόν, πᾶσα τὴ ποῦ ἔχει ἐλεεινὸν ἄξιον, πρῆγμα ἀσημαντόν.

"Ας τὰ ἀκούσουν αὐτὰ οἱ νεόφυτοι ποῦ μετὰ δυσκολίας δίδουν ὀβολόν¹¹ εἰς τοὺς ἁγίους· ἐκεῖνοι τὸ αἷμα τῶν ἑδικακῶν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν διέθεσαν διὰ τὴν διασώσασιν καὶ περισταιώσασιν τῶν ἁγίων. Ὡς οἱ παρόντες ἕως οὗτε τὸ ἐλάχιστον μέρος ἀπὸ τῆν περισσίαν τῶν δέν θά ἐδέχοντο νὰ δώσουν μὲ εὐχαρίστησιν εἰς αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀνάγκη· ἕως ἢ Πρόσκαιλα καὶ ὁ Ἀκύλας καὶ τὰ κρήματα καὶ τὰ σώματα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν ἑδικακῶν. Βλέπετε τί ἀξίζει ἡ γυναῖκα ποῦ ἔστι κατὰ Χριστόν; Πόσον ἀξίζει ὁ ἄνδρας ποῦ ἔστι εἰς τὴν πτωχεῖαν καὶ διὰ τοῦ ἀπαγγέλλεσθαι;

Αὐτοὺς λοιπὸν ἄς μακαρίσωμεν, αὐτοὺς νὰ μνησθῶμεν, καὶ ἀφοῦ παραβλέψωμεν τὸ παρόντα, ἄς τὸ δάσωμεν ὅλα κάρων τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ ἀγαθῶμεν καὶ τῶν μελλόντων αγαθῶν διὰ τῆς κἀριτας καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγκρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει ἡ δόξα, ὧν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ, Δ' ΑΦΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΣ ΑΝΕΓΝΩΣΑΝ ΓΟΤΘΟΙ, ΚΑΙ ΟΜΙΛΗΣΑΝ ΠΡΟ ΑΥΤΟΥ ΓΟΤΘΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ.

1. Ἦθελα νὰ παρευρίσκωνται σήμερον οἱ Ἑθνικοὶ διὰ τὸ ἀκούσουν αὐτὰ ποῦ ἔχουν ἀναγνωσθῆ καὶ νὰ μάθουν πόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τοῦ σταυρωθέντος, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τοῦ σταυροῦ, πόση εἶναι ἡ εὐγένεια τῆς Ἐκκλησίας, πόση ἡ δυναμικότης τῆς πίστεως, πόση ἡ αἰσχύνη τῆς πλόνης, πόση ἡ γελοιοποίησις τῶν θαυμάτων. Διότι αἱ μὲν διδασκαλίαι τῶν φιλοσόφων καὶ εἰς τοὺς ἁπογλώσσους τῶν ἀκόρη ἔχουν ἀφανισθῆ, αἱ δὲ ἱδικαὶ μας καὶ εἰς τοὺς ἑτερογλώσσους ἀκόμα ἔχουν πολλὴν δύναμιν. Καὶ ἐκεῖναι μὲν ἔχουν διασπασθῆ εὐκολώτερα καὶ ἀπὸ τὴν ἀράκην. Ἐ αἱ ἱδικαὶ μας ἕως ἔχουν γίνεαι πῶ στερεαὶ καὶ ἀπὸ ἀδάμαντα.

Ποῦ εἶναι αἱ διδασκαλίαι τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Πυθαγόρου καὶ τῶν ἄλλων σοφῶν τῶν Ἀθηναίων; ἔχουν οὐσίαν, ποῦ εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν ἁλιέων καὶ τῶν σκηνοποιῶν; Ὅσα μόνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Βαρβαρίων, καθὼς ἠκούσατε σήμερον, διαλάμπει φωτεινότερα τοῦ ἡλίου. Καὶ Σκύθαι καὶ Θράκες καὶ Σαυρομάται¹¹ καὶ Μήτροι καὶ Ἰνδοὶ καὶ αὐτοὶ ποῦ κατοκοῦν εἰς τὰ πλεόν ἠπομακροσμένα μέρη τῆς Οἰκουμένης, ἀφοῦ μετέφρασαν τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὴν ἰδίαν τῶν γλώσσαν τὸ μελετοῦν, πρῶγμα ποῦ οὗτε εἰς τὸν ὄπνον τους οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ποῦ ἄφρασαν πάντοια¹² Α καὶ ἐσπεύριζαν μὲ τὸ ραδί τῶν ὄσους συναντιοῦσαν εἰς τὴν ἠγοράν καὶ ἔκουνοῦσαν τῆς μιούκλεις τῶν μαλλίων τους καὶ ἐπεδείκνυον λεόντων μάλλον παρὰ ἀνθρώπου ὄφιν. Τὰ ἱδικαὶ μας ἕως δέν εἶναι ἔπι καὶ ἡ φιλοσοφία δέν κρίνεται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν ἀλλ' ἀπὸ τὴν αἰσχροσύνην. Διότι ἡ μὲν πόρνη ἐπειδὴ δέν ἔχει καὶ κάλλος φυσικόν μὲ φαισσίδια καὶ θαφὰς ὀφθαλμῶν καὶ μὲ λευκὰ ἐνδόματα καὶ μὲ ἄλλα τέτοια τεχνάσματα προσέτεται εἰς τὸν ἐστυόν τῆς κἀρισίας ἀραιότητα τεκνητὴν καὶ συγκα-

11. Σαυρομάται ἢ Σαρμάται· οἱ κάτοικοι τῆς Σαρματίας.

Λύσσει την άσκησίαν της. Ἡ κοπέλλα όμως ποῦ ἔχει φυσική φρασιότητα και εἶναι χαριτωμένη και εὐγενής ἀφήνει γυμνὸν τῆς φύσεως τὸ ὄψων νὰ ἀγωνίζεται, χωρὶς νὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὰ τὰ βοηθήματα, ἀλλὰ τὰ ἀπορρίπτει. Ἔστω νὰ μὴν ἐπινοήσῃ τὴν φυσικὴν φρασιότητα μὲ τὰ τεχνητὰ αὐτὰ στολίδια. Αὐτὸ ἤμποροῦμε νὰ τὸ ἐφαρμόσωμεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ἔκείνη δὲν ἔχουν φυσικὴν φρασιότητα και δὲν ἠμποροῦν νὰ στολίζονται διὰ τῆς εὐσεβείας, στολίζουν τὰ ἴδικά τους διὰ τῆς εὐφραδείας, διὰ τῶν καλῶν λόγων, διὰ τῶν διαφόρων ρητορικῶν σχημάτων, διὰ τῶν κομμάτων και τῶν φθοροτήτων και δι' ἄλλων τοιοῦτων πραγμάτων. Εἰς τοὺς ἰδικούς μας διδασκάλους δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπορρίπτουν και ἐπομακρύνουν τὰ ἐπιπλοισια στολίδια και ἐπιδεικνύουν τὴν φυσικὴν φρασιότητα χωρὶς νὰ δέχονται τὴν γλῶσσαν των, και χωρὶς νὰ ἐπιδώσων ἐγκώμια, ἀλλὰ φιλοσοφοῦν διὰ τῆς δύναμεις τῶν ἰδεῶν και διὰ τῆς ἐπιδειξεως τῶν ἔργων και τοῦ ὁρθοῦ θίου C διακρίπτουν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ποῦ ἔνοκεῖ εἰς αὐτοὺς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν ἐσαγγέλευσαν μόνον τὴν αἰκουμένην, ἀλλὰ και τὴν ἀκατοικητον, ὅχι μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ και τὴν θάλασσαν ὅχι μόνον τὰς πόλεις, ἀλλὰ και τὰ ὄρη και τοὺς λόφους και τὰς θαλάσσιους κοιλιάδας ὅχι μόνον τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ και τὰς θαρραλικὰς χώρας ὅχι μόνον αὐτοὺς ποὺ κατέκων ἀζώματα, ἀλλὰ και αὐτοὺς ποὺ εὐρισκονται εἰς μεγάλην πλοικίαν ὅχι μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ και γυναῖκες ὅχι μόνον τοὺς γέροντας, ἀλλὰ και τοὺς νέους. Δὲν ἐφθάσαν δὲ μόνον μέχρις ἐκεῖ, ἀλλὰ και ἀπέστη πὸ πέτρα και μὴ ἀρκεσθέντες μόνον εἰς τὴν ἰσκήν μας ἠπειροὺς ἐξεπέρασον τὸν Ὀκεανὸν D και συνέλαβον ἐνὶς τῶν δικτύων των και τὰς θαρραλικὰς χώρας και τὰς Βρεταννικὰς νήσους, καὶ οἰουθήποτε και ἂν ἐφθασαν, θὰ ἴδωσ νὰ περιφερῶνται τὰ ὄνομα τῶν ἀλιέων εἰς τὰ στόματα ἄλλων και ἐπισηθὶ ὡς ἀλιεῖς εἰχον δύναμιν, ἀλλὰ διότι ἡ δύναμις τοῦ σταυρωθέντος ἔκαμιν αὐτοὺς νὰ προκόπτουν παντοῦ, και ἀπεδείκνυν τοὺς ἰδιώτας σωτηρέτους ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους και τοὺς ἀγρογμάτωνους, καὶ ἄνωτονέτους ἰσθῶων, πὸ νευροδεις ἀπὸ τοὺς ρήτορας, τοὺς λογογράφους¹⁹ και τοὺς σοφιστάς.

Ἄς μὴ νομίσῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι ἀποτελεῖ ἀσκήνην τῆς Ἐκκλησίας τὸ ὅτι συνετέλεσαμεν ὅσπερ νὰ θοῦν εἰς τὸ μέσον οἱ θάρραροι και νὰ ὀμλήσων, διότι αὐτὸ εἶναι κόσμημα διὰ

τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι καλλώπισμα, εἶναι ἀπέδειξις τῆς δυνάμεις τῆς πίστεως· αὐτὸ ἔλεγεν και ὁ προφήτης, προφητεύων ἐκ τῶν ἄνω Ε «Οὐκ εἶσι λαοὶ αὐδὲ λόγοι, ἂν οὐκ ἀκούσων αἱ φωναὶ αὐτῶν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αἰῶν και εἰς τὰ πέρατα τῆς αἰκουμένην τὰ ρήματα αὐτῶν» (Ψαλμ. 18, 4-5). Τοῦτο και ὁ Ἰωάννης καθιστῶν γνωστὸν ἡμῖν μὲ ἄλλα λόγια ὑπανίστατο λέγων Ἄλωκα και ἄνθρωποι ἡμᾶ βοσκθήσονται, και παράδειξις συναναπαύσεσσι ἐρίφω, και λέων ὡς βοὸς φάγεται ἄχυρα» (Ἰω. 65, 25). Δὲν τὸ ἔλεγεν αὐτὸ ἔνοσον λέοντας και ἀρνία και λεοπαράδειξις και ἐρίφους, ἀλλὰ προέλεγεν εἰς ἥρας και ἐδεικνυεν ὅτι και οἱ θηριώδεις ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους θὰ ἡμερωθῶν ἴσων διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ κηρύγματος, ὅσπερ νὰ συγκρατῶνται μὲ τοὺς ἡμερωτέτους και πραιοτέτους ἀνθρώπους. 279 Α Καὶ αὐτὸ τὸ ἔχετε ἰδεῖ σήμερον οἱ πλέον θάρραροι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νὰ εὐρισκωνται μαζί μὲ τὰ πρόβατα τῆς Ἐκκλησίας, και νὰ εἶναι κοινὴ ἡ τροφή και μία ἡ μάντρα και μία τράπεζα κοινὴ νὰ ἰσάρη ἐμπροσθεν ὄλων.

2. Ἄς ἐντρέπωνται οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ὀνοῖοι ἀναγιγνώσκων μὴν τῆς Γραφῆς ἀγνωστοὺς ἄνθρωποις τὰ νομῆματα αὐτῶν. Ἄς σκεπθῶνται τὰ πρόσωπα των οἱ ἔθνικαι ποὺ λατρεύων τοὺς ἀλῆεις και κυνηγῶν τὸ σκότος, ἐλέπτοντες λαμβύσων τὴν ἀλήθειαν φωτεινότερον ἀπὸ τὴν ἄκτινα τοῦ ἡλίου. Ἄς καλλωπίζεσσι ἡ Ἐκκλησία ἡ ὀνοῖοι λάμει και σκαρτᾷ ἀπὸ καρᾶν δι' ὄλων τούτων. Ὅσπερ εἶναι κοινὸς ὁ ἥλιος και ἡ γῆ και ἡ θάλασσα και ὁ ἀέρας, ἔτσι ποὺδὲ περισσότερο ἔνινεν κοινὸς ὁ λόγος τοῦ κηρύγματος διὰ τοῦτο και ὁ Παῦλος ἔλεγε· Β «Ἴνα ἴνα καρπὸν σπῶ και ἐν ἡμῖν, καθὼς και ἐν τοῖς λαοῖσι· ἔθενον. Ἐλλήγοι τε και θαρράροι, σοφοῖς τε και ἀνασφῶν· ἀπειλέτης εἰμὶ· οὗτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον και ἡμῖν τοῖς ἂν ἡμῖν εὐαγγελισσοῦσσι» (Ρωμ. 1, 13-15).

Και διὰ τὴν θαυμάσιον ἂν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην γίνεται τὸ ἴδιον ποὺ γίνεται και εἰς τὴν Παλαιάν· Δοτὸ ὁ πρώτος ποὺ ἔνινεν πρόνομος και τῆς Ἐκκλησίας και τῆς Συναγωγῆς, ἐθνικῶν μὲν — τῶν Ἰουδαίων — κατὰ σάρκα, ἡμῶν δὲ — τῶν Χριστιανῶν — κατὰ πνεῦμα, ἦτο θάρραρος και ἀσηγήθη ἀπὸ τὰ δόθη τῆς Περίσσι²⁰ — διὰ τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ λέγων — και ὅσπερ ἐδιδάχθη γράμματα, ὅσπερ μετέβιν εἰς τὰς προφητείας· ἂν εἶχεν διδασκαλον, δὲν ἐγνωρίζεν τὴν ἱστορίαν ὅσπερ δὲν εἶχεν γεννηθῆ ἀκομῆ ὁ Μωϋσῆς· C δὲν εἶχε πάσει τῆσπερ διὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ὅσπερ ἐδιδάχθη δοσ θὰ συνέβαιων μετὰ ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ ἐνφ' ἐγεννήθη και ἀνετράφη εἰς τὰ

19. Ὀνομαζόντο οὕτω ἔκείνη ποὺ συνέτασσον δικαντικὸς λόγους γέροντι ἄλλων.

20. Περίς τῶν Ἀβραάμ ἦτο ἡ Ὄσρ τῆς Μεσοποταμίας.

βάθι της Περιοίας τόνον πολύ ἐπιλοδοφῆσεν ὥστε ἐπρόλαβε πολλὰς ἐντολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἐπραγματοποίησεν αὐτάς ἐμπρόκτως. Διότι ὅταν διατάξῃ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ οὐδὲν καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἔβρον κώρην, δὲν ὑπέστη τίποτε τὸ ἀνθρώπινον, οὐτε καταλείψῃ ἀπὸ συμμάθησιν, οὐτε ἐσκέφθη μόνος του διὰ νὰ εἰσιῖ θὰ ἄρῃσιν τὸ σίγουρον καὶ θὰ πορευθῆ εἰς τὰ ἀόρατα καὶ ἀφανῆ: "Ἐκὼν ὅμως τὴν πίστιν ὡς ὀδηγὸν καὶ κρατῶν τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ ἀντὶ βαστηρίας, αὐτὰ ποὺ εἶκον εἰς τὰς κείρας του **Δ** τὰ ἐγκατέλειπε καὶ ἔπαυε αὐτὰ ποὺ ἦσαν μὲν ἐλπίς, "Ἄλλωστε καὶ κατὰ τούτο εἶναι πρόγονος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ συμμάθησιν καὶ παραβλέπουμεν τὰ θεωτικὰ πράγματα καὶ οὐτὰ ποὺ φαίνονται καὶ νὰ ἀποβλέπουμεν ἐπὶ τῆς ἐλπίδος πρὸς ἐκεῖνα ποὺ δὲν φαίνονται, καὶ νὰ ἐμμεθα σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν ποὺ εἶναι ἡ ἀγκυρα τῆς σωτηρίας μας καὶ νὰ ἐπιδιώκουμεν ἐκεῖνα. Διὰ τούτου καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν: «Τὴ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. Ἐλπίς δὲ βλεπόμενη οὐκ ἔστιν ἐλπίς» (Ρωμ. 8, 24) καὶ πάλιν «Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρους δόξης κατεργάζεται ἡμῶν μὴ σκοποῦνται ἡμῶν τὸ θλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα» (Β' Κορ. 4, 17-18).

Ὅταν ἐβῆθεν ἀπὸ τὴν πατρίδα του ὁ μακάριος Ἀβραὰμ **Ε** καὶ ἔστησε καλῶσαν εἰς τὴν Ἔβρον κώρην, ἀποστολικὰ προσητάγματα διὰ τῶν ἔργων του ἐφανέρωσεν. Διότι ἀφοῦ ἔστησε τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο τρῖσπον καὶ κατέγαγε τὴν παράδοξον ἐκείνην νύκην, καὶ ὑπερσικυσε τῶν βαρβάρων, δεῖ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος του, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως καὶ παρεκαλεῖτο ἀπὸ τοῦ σωθέντος νὰ ἀρραφθῆ διὰ τοῦς κότους ἐκείνου καὶ τὰς ταλαπυργίας, καὶ ὅταν ὁ βαρβάρου τοῦ ἔλεγε εἰλάβε σὺ τὸν ἵσπον, καὶ δὸς ἡμῖν τοὺς ἀνδράς: τί λέγει; «Ἐκτενῶν τὴν χεῖρά μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ὕψιστον, εἰ λήψωμαι παρὰ σοῦ σπαρτίον ἕως σφαιρωτήρος ὑποδήματος (Γεν. 14, 21-23). Εἶδος πῶς ἐκεπήρσεν τὴν Εὐαγγελικὴν ἐκείνην ἐντολὴν ποὺ λέγει **174** **Α** «ἄνωρὰν ἐλάβετε, δωρεὰν ὄστες;» (Ματθ. 10, 8).

Καὶ ὁ Μωϋσῆς πάλιν καὶ αὐτὸς εἰς βαρβαρικὴν οὐκίαν καὶ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ὅμως τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν τὸν ἐβλαψεν καθόλου: ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπλοδοφῆσεν ὡς ἀνεγνόμενον ἀπὸ τὸν Πατριάρχην, μὲ τὸ νὰ ἐμπαῖθῃ τὴν Συβαρτικὴν τράπεζαν¹⁴ καὶ νὰ ἀρθῆ πάνω ἀπὸ τὴν τριφυρλὴν ζωὴν ἐκείνων.

14 Ἡ Συβαρὶς ἦτο πόλις τῆς κάτω Ἰταλίας μετὰ τὸν καταμῆν ὑβάρους καὶ Κρότωνος. Ἰσχυροῦς ἦτο Ἀχαιοῦ δὲ ἑλπίδος καὶ Ἰωνῶν ἐκ

καὶ νὰ ἀτιμῶσῃ τὸν πλοῦτον, τὴν βασιλείαν καὶ τὰ σκήπτρα τῆς Αἰγύπτου καὶ νὰ προκηρῆσθαι ἀκείσεθλῶς εἰς τοὺς ὄμοιους τοῦ ποῦ ἰσκολοῦντο μὲ τὸν πλῆθον καὶ τὴν πλινθησιόνην. Καὶ διὰ τούτου θαυμάζων αὐτὸν ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Μεῖζονα πλοῦτον ἡγεμόμενος τῶν Αἰγύπτου ἠθησυχρῶν τὸν ἀνειδίπτον τοῦ Χριστοῦ» (Ἐβρ. 11, 28) καὶ ἔπειτα δεσκνύων τὸν διδάσκαλον τῶν ἀγαθῶν τούτων προέθετε: **Β** «Τὸν γὰρ ὁμοματον ὡς ὁρῶν ἐκατέρησεν» πρῶτα μὴ ἦτο ἀποδέκτας μεγίστης πίστεως. Λοιπὸν ὅς μὴ νομίζουμεν δεῖ εἶναι ἐντροπὴ τὸ νὰ ὑπάρκουν βάρβαροι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν: ἀντιθέτως τούτο ἀποτελεῖ κόσμημα δι' αὐτὴν, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον πρῶτος τοὺς βαρβάρους ἐκάλεσε, διότι ὅταν ἐγεννήθη καὶ ἐτέθη εἰς τὴν φάτιν, ἦλθον αἱ μάγοι ἀπὸ τῆν Περσίαν καὶ προσκύνησαν αὐτόν.

Ἐ τῶν παραδόξων καὶ καινῶν πραγμάτων! Ὅταν πρόκειται νὰ εἰσιέλῃ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν τὸν ὑποδέκονται ἴλοι μὲ σφίτσας καὶ λαμπάδας, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ δυνασταὶ τὸν προῖπαντοῦν βλοῖ με κορούμενην ὄφιν, ἐπίσης μὲ ὑβόλους καὶ φλογέρας καὶ καθάρους καὶ μὲ κάθε μουσικὸν εἶδος, καὶ μὲ ἐνδύματα λαμπρά, **Γ** καὶ μὲ κοσμήματα καὶ μὲ μεγάλην τιμὴν. Ὅταν ὅμως ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν συνέβη, ἀλλὰ τὰ ἀντίθετα τούτων τῶν προῖπαντίων, δηλαδὴ καλὸς καὶ ἁγνὸς καὶ φάτις, καὶ μητέρα ποὺ ἐφαίνεται νὰ εἶναι ὄμοιος, καὶ πτωκεῖα καὶ μάλιστα πολὺ μεγάλη. Καὶ θεοσίαις ἐάν ἤθελεν, ἠμποροῦσε, δεῖν ἦλθε, νὰ κινήσῃ τὸν οὐρανόν, νὰ κινήσῃ νὰ σείεται ἡ γῆ καὶ νὰ ἀποστείλῃ ὄστρακας. Διὰ τὴν ἄναφῆν αὐτὰς: Ἐάν ἐφανέρωνεν μόνον γυνήν μόνην τὴν Θεοδίτη, τούτο ἀπὸ ποσῆν λαμπρότητα καὶ φαιδρότητα ἦεν δὲ ἦτο μεγαλύτερον; Ὅμως δὲν ἔσκωεν ἔτι, διότι δὲν ἤθελεν νὰ καταστρέψῃ, ἀλλὰ νὰ σώσῃ, οὐτε νὰ ἐκπλήξῃ, ἀλλὰ νὰ διαρθώσῃ, καὶ ἤθελεν εἶ ἀρχῆς νὰ καταστείλῃ τὴν ἐπαρσην τὴν ἀνθρωπίνην καὶ νὰ κατατείλῃ τὴν ματαιοδοκίαν. **Δ** Δι' αὐτὸν ἀνθρώπος δὲν γίνεται μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ πτωκεὶς ἄνθρωπος, καὶ ἐκλέγει τέτοιαν μητέρα, καὶ τόπον ὄσμησαν, προημῶν τὸ ἔσχατον ὄσσην τῆς πτωκεῖας ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τοῦς πόνους τοῦ τοκετοῦ ὀκόμῃ. Διότι πῶς μὴ ποῦ γυναικα καὶ ἂν ἄκομα εἶναι ἡ πτωκεῖα ἀπὸ βλοῦς τοῦς ἄν-

Ἐπιφάνης κατὰ τὸ 198 π.Χ. Ἐνεκα τῆς Ἐθιοπίας τοῦ ἐδάπτου τῆς καὶ τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς ἐν αὐτῇ κινήσεως ἦχθη εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ ἔκστη. Ἡ Ἐθιοπία ἐπλοδοῦσε μὲ εὐκαίαι, συμπόσια, θεάματα καὶ πᾶσι τοῖς αἰῶσι ἀπολόσεις, καὶ ἐν τούτοις ἀνθρωπότητος ὁ παρρησιώδης ὄρος ἀνθρωπότητος, ὁ ὁποῖος ἐκπέσει τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς ζωῆς.

θράκουσ και είναι ἐπιπλεῖς, δὲν ἔχει κλίνην διὰ τὸ τοποθετήσῃ τὸ νεογέννητον βρέφος τῆς. Αὐτὸς ὁμοίως δὲν ἐτοποθετήσῃ οὔτε εἰς κλίνην, ἀλλὰ ἐντὸς φάτης, ὅπως ἔτυχε, καὶ ἐπὶ πλῶν ὅσα μέσα εἰς οἰκίαν, ἀλλὰ ἐντὸς καλόδης. Τέτοια ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς εὐαγγελίου του εἰς τὸν κόσμον τόσον λαμπρὰ καὶ ἐνδοξοῦς. Ὅταν δὲ ἀκούσῃ ἐλευθὸν μὴ νομίσει μετὰθεσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλὰ συγκαταθέσῃ τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ.

3. Ε Διὸ καὶ ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ «Ὅταν δὲ πόλιν εἰσαγγέλλῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκονομίαν» (Ἐβρ. 1, 6) ἀναγγέλλει εἰς ἡμᾶς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν ποῦ δὴ ἠμποροῦσε νὰ ἐπέσθῃ; Ἐνώμασεν ὅπως εἶται τὴν διὰ τῆς οἰκονομίας φανερώσῃν του εἰς ἡμᾶς. Ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἦλθεν μὲ ταπεινὴν μορφήν περιφρονῶν τὴν ἀλαζονείαν, καταστέλλων τὴν ἐπαρσιν, πεθῶν ὄλους νὰ εὐμεθὰ μετρίωρονες καὶ νὰ μὴ θεωροῦμεν ἀπικνην τὴν πενίαν, οὔτε ἐξευτελιστικὴν τὴν πτωχείαν, νὰ μὴ ἐπιθυμοῦμε πολλὰ τὸν πλοῦτον, καὶ νὰ μὴ νομιζομεν ὅτι εἶναι μεγάλο πρᾶγμα ἡ φαντασμένη ἐπίδοσις, ἀλλὰ νὰ τὴν θεωροῦμεν ὡς ἀσθενεστέραν οὐκίαν, 375 Α ὡς ἀνομιώτερον ἀπὸ τὰ φύλλα, καὶ ἀπατηλοτέραν ἀπὸ τὰ ἄνθηρα.

Ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐκάλεσε θαρβέρονος καὶ οὐ μόνον ἀπλῶς θαρβέρονος, ἀλλὰ καὶ μάγιστος οἱ ὁποῖοι ἀποστελοῦν τὸ μεγαλύτερον εἶδος τῆς ἀσθεσίας. Ἐπειδὴ ἡ κατάσταση εἰς τὸν κόσμον δὲν ἦτο καλὴ καὶ ἐπεκράτει παντοῦ ἀσθεσία καὶ ἄφροῦτο παντοῦ κίνισα καὶ καπνός,¹⁵ καὶ δὲν ἴσχυεν ὁ νόμος, οὔτε αἱ προφηταὶ ἠδύνθησαν νὰ διορθώσουν τὴν κατάσταση αὐτὴν, καὶ οὔτε αἱ παρανοήσεις ὤφελισαν, οὔτε τὰ θαύματα, οὔτε ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία, καὶ ἐμολόντο ἡ γῆ διὰ τὸν ἀνθρώπινον αἰμάτων καὶ δὲν ἐλατθάνετο ὅτι ὄσαν οὔτε ἡ φυσικὴ συγγένεια «Ἐδύσαν γὰρ τοὺς υἱοὺς οὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας τοῦς δαμονίους» (Ψαλμ. 105, 37) καὶ κατασκάπτοντο τὰ θυσιαστήρια, καὶ ἀφρονοῦντο οἱ προφῆται, καὶ ὁ ναὸς τῆς εὐσεβείας ἐγένετο ἀρείσιμον Β καὶ τόπος ὅπου ἐτοποθετοῦντο εἰδωλολατρικὰ θεοῦ καὶ ὁ λαὸς ποῦ ἦλθεν διὰ τὸ διδάξῃ τοὺς ἄλλους ἐγένετο αἰτία θαλασσηρίας εἰς τοὺς ἄλλους: «Τὸ γὰρ ἄνορά μου δι' ὑμᾶς θλασσηριεῖται ἐν ταῖς ἔθνεσσι» λέγει: (Ἦσ. 52, 5) καὶ ἐπειδὴ κατεφρονοῦντο αἱ θύσιαι καὶ αἱ ἐροταὶ καὶ αἱ νεοτηνίας καὶ τὰ Σάββατα καὶ εἰκεν ἀποκληθῆν πᾶν κατάλοιπον τῆς λατρείας, καὶ παρημελεῖτο ἡ ἀρετὴ καὶ ἠκούετο ἀπὸ ἐπάνω ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ποῦ μᾶς κατηγοροῦσε, καὶ ἀπὸ κάτω ἡ φωνὴ τῶν προφητῶν ποῦ ἐβρηνόουσιν, καὶ ἠκούοντο φωναὶ ἀπὸ παντοῦ ἐξ αἰτίας τῆς

15. Ἀναφορά εἰς τὰς θύσιας εἰς τοὺς εἰδωλολατρικούς θεούς.

κακῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπειδὴ ἦτο μεγάλη ἡ δύναμις τῆς κακίας καὶ ὑπῆρχε πυκνὴ νεφέλη καὶ βαθὸ σκότος, καὶ ἐγένοντο μὲν μὲν παρρησίαν τὸ ἔργα τὸ ποιηρὰ, ἐξεδύκοντο δὲ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς C καὶ ὑπῆρχε μεγάλη ἱρκαυρία καὶ κύματα συνεχῆ καὶ πολλὰ ναυάγια, καὶ ὅλοι ἦσαν ναυαγισμένοι, καὶ δὲν εἰσπαύετο οὔτε ἡ φωνὴ τοῦ κυβερνητοῦ, οὔτε ἴσχυεν ἡ τέχνη τῶν ναυαγῶν, ἀλλ' ἐπακραυοῦσαν τὰ ποιηρὰ πνεύματα καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε οὐδέμια ἄλλης σωτηρίας καὶ δὲν ἐτολμοῦσε κανεῖς νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεόν: διότι πῶς θὰ ἐτολμοῦσεν, ἄφοδ ἄφ' ἑνὸς μὲν οἱ προφῆται κατηγοροῦν, ἄφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἄγγελοι ποῦ ἐπιτιποῦν τὸ κάθε ἔθνος χωριστὰ ἐκρῶντο ἀπὸ ἐντροπῆν; Ἐκάλεε λοιπὸν ὁ καιρὸς τῶν Δημιουργῶν τοῦ παντός, αὐτὸν τὸν πλάστην ποῦ ἐδημιούργησεν ἐξ ἀρχῆς τὸ γένος ἡμῶν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτο πολὺ δύσκολος ἡ ἀσθένεια καὶ μάλιστα ἐγεννήθη αὐτὴ ἐκ τῆς παραφροσύνης καὶ τῆς ἀλαζονείας καὶ κατεστρέφοντο καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ τέλη τῶν πραγμάτων, ἐξεπήδησεν ἀπὸ τοῦς πατρικῶς θρόνους D καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν. Ὅταν ἀκούσης πόλιν διὰ ἐξεπήδησεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν μὴ νομίζῃς ὅτι αὐτὸ σημαῖν μετὰθεσιν τομικῆν, οὔτε ἐρήμωσιν τῶν οὐρανῶν, διότι καὶ διὰν ἀκόμη εὐρίσκειτο εἰς τὴν μητρίαν τῆς Παρθένου ἦτο καὶ ἰστί μετὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ πᾶς μὴ ἐξετάξῃς, οὔτε νὰ ζῆρξς ἠγῆθῃς, διότι ὅταν ὁ Θεὸς πρότερ κᾶπ, διὰ τὴν παραδοχὴν του κρείσσεται μόνον πίστις, συγκαταθέσῃ καὶ ὁμολογία. Ὅταν ἦλθε λοιπὸν καὶ εἶδε τὸν ἀσθενῆ νὰ κεῖται ἐπὶ τῆς κλίνης; ἀπελπισμένος (ὅταν δὲ λέγω ἀσθενῆ ἐνόησὸ τὸ ἀνθρώπινον γένος ποῦ κατέκειτο ὅχι ἐπὶ κοινῆς κλίνης, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ποιηρίας) καὶ νὰ ἔχη ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ τοῦς ἡμετέρους, νὰ πολιορκητῆ ἀπὸ τὰ πᾶθη, νὰ ἔχη κατακυριευθῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, Ε νὰ κατέκειται ἀπὸ κάθε εἶδος ἀσθενείας καὶ ἔνεοκμηεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ νὰ ἔχη χάσις ὁ ἀνθρώπος τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ τὸν λαορὸν ὁ ὁποῖος τοῦ ἐδόθη διὰ τὰς πληγὰς του νὰ εἶναι κατήγορος σκληρός, ἐνόησὸ τὸν νόμον, καὶ νὰ αὐθάνουν αἱ κατηγορία, καὶ νὰ καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπον ἄξιον μεγαλύτερας τιμωρίας, καὶ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τῆς ἀσθενείας, καὶ τὴν υπερβολὴν τῶν κακῶν, ὅταν λοιπὸν εἶδεν τὸν ἀσθενῆ ποῦ δὲν ἐπεζῆκει τίποτε ἄλλο παρὰ αὐτὸν ποῦ μᾶς διεμύρωσαν ἐξ ἀρχῆς, ἔβλεπε κατ' ἀρχὴν τί πράττει ἐνδοῦται τὴν ἰδικὴν μας φύσιν ἡ ὁποία εἶκεν ἀσθενήσαι καὶ εἶκεν ἡττηθῆ, ἀπὸ τὰ πολεμικήν καὶ νὰ ἀγωνισθῆ πόλιν δι' αὐτῆς, καὶ ἀμείσιως κατ' ἀρχὴν ἐκρίζωνε τὴν ἀλαζονείαν, 376 Α καθύσων αὐτὴ ἦτο ἡ αἰτία ὕλων τῶν κακῶν. Διότι τὸν Διόθελον, ὁ ὁποῖος

δὲν ἦτο Διάβολος, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸν ἔκαμε νὰ εἶναι Διάβολος· καὶ τὸ ὑποβόησις ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ· «Μὴ νεφάρκων, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κοίμα ἡμέτερόν τοῦ διαβόλου» (Α΄ Τιμ. 3, 6). Αὐτὰ ἦταν ἡ αἰτία ὥστε νὰ ἐκδιωχθῇ ὁ Ἄδων ἐκ τοῦ παραδείσου, διότι ἤκουσε τὸ «ἴσαθε Θεοί» (Γεν. 3, 5), καὶ ἔκαπατιθείς ἀπὸ τὴν προσδοκίαν αὐτὴν ἤγγισε τὸ δένδρον καὶ κατεπάτησε τὸν νόμον καὶ παρέβη τὴν ἐντολήν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς παρεσκεύασε τὸ κατάλληλον φάρμακον διὰ τὸ τραῦμα. Διότι θύρας ἐκρύβεις καταβαίνει εἰς τὰ σώματα γὰ ἀντίθετα νοσήματα νὰ θεραπεύωνται διὰ τὸν ἀντίθετον πρὸς αὐτὰ φαρμάκων καθὼς λέγονται καὶ τὰ τέκνα τῶν Ισραηλῶν, ὅτι διπλ. καὶ τὸ ψυχραίνονμενον θερμαίνονμεν καὶ τὸ Τηρανθὲν ὑγραίνονμεν· **Β** τὸ ἴδιον λοιπὸν ἔκαμε καὶ ὁ Θεὸς εἰς τὰ πάθη τῆς ψυχῆς.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἀλαζονεία διάγειρε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἔκαμε νὰ ἔκῃ φλεγμονήν, ἔθεσεν ἐπὶ αὐτῆς φάρμακον διὰ νὰ καταστείλῃ τὴν ἔπαρσιν αὐτῆς καὶ διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὸ σῆμα. Ποῖον θύμας φάρμακον; Τὴν περιπροσύνην μὲ τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμε μόνον θνήσκειν τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε καὶ νὰ σφηταί καὶ νὰ καταστρέφεται, καὶ νὰ ἐκβάλῃ πηγὰς σκαλῶν, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τελείαν ἀποσύνθεσιν, καὶ νὰ εἶναι πλήρως δυσωδία, θέτων ἔτσι ἀπὸ νυαῖς τὰ θεμέλια τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ μὴ ἐπιτρέπων οὐδέποτε αὐτὸν ὁ ὁποῖος εἶναι ἀλαζὼν νὰ ὑψηλοφροσῇ. Διότι τὸ εἶναι δυσωδέστερον ἀπὸ τὸ ἀνθρωπίνον σῶμα· **Γ** Καὶ τὸ πὸ μηδενὸν ἀπὸ νεκρὸν σῶμα:

4. Ὅμως μὴ στενωκοιρηθῆς, ἀγαπητέ, ἀλλὰ σκέψου καὶ ἐδῶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅψ' ἐνὸς μὲν αὐτὸς ποῦ ἀποθνήσκει δὲν αἰσθάνεται αὐτὸ ποῦ συμβαίνειν εἰς τὸ σῶμα του, διὰ νὰ ὑποφέρῃ ὅψ' ἑτέρου δὲ αὐτὸς ποῦ ὄψ' μὲ ἔξωθεν αἴμα μανθάνει νὰ ἔξετίχῃ πρακτικὰ τὰ πράγματα. Διότι καὶ ἐν μυρίας φορές καυχήθη καὶ ὑπερηφανεθῆς πολύ, ἐάν ἐπισκεψθῇ τάφον καὶ αἰσθάνῃ τὴν δυσωδίαν, καὶ ἐνθυμηθῇ τὴν ῥηθισμένηντὸς μας, οὐτελλεται καὶ σαρμαζεύεται· καὶ ὀδηγεῖται ἡ σκέψις του εἰς αὐτὸν τὸν Ἄδην. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι αὐτὸ ἔγινε δι' αὐτὸν τὸν λόγον, καὶ ὅχι διὰ νὰ καταφροσῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ καλινομογήσῃ τὴν παροφροσύνην τῆς σκεψῆς καὶ διὰ νὰ διατηρῇ τὸν ἀνθρώπον εἰς συνεχῆ ταπεινοφροσύνην, **Δ** ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτὸν τὸ ἀμάρτημα ἀπὸ ἐκεῖ ἔγινεν, ἀκούσει τί λέγει ὁ προφήτης Ησαΐας· «Ὅπως ἐξέπεισεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ εὐσφορὸς ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων» (Ἡσ. 14, 12). Καὶ δὲν τὸ λέγει αὐτὸ διὰ τὸ ἄστρον. Διότι δὲν ἔπαυσε ποτὲ ὁ αἰγερικός· ἀλλὰ ἔχει στερεωθῆ καὶ θεμελιωθῆ διὰ παντὸς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ βαδίζει τὸν

ἰδικὸν τοῦ δρόμον. Τί σημαίνει λοιπὸν αὐτὸ ποῦ λέγει ὁ προφήτης· «Ὅπως ἐξέπεισεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ εὐσφορὸς ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων»; Τὸ λέγει αὐτὸ διὰ κάποιον θάρσρον βασιλέα τὸν ὀνομάζει δὲ εὐσφορὸν λόγῳ τοῦ ὅτι ἦτο ἐνδοξός, λόγῳ τοῦ βασιλικοῦ τοῦ στέμματος καὶ τοῦ πορφυροῦ ἐνδοξοῦ καὶ λόγῳ τῆς ἀκτινοβολίας τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὸν· **Ε** καὶ διὰ τὴν ἀσπρὴν ποῦ προέκτεινε ἀπὸ τὰ ὄπλα καὶ διὰ τὸν λάμποντα κρυσόν, διὰ τὰ ὄρατα τὰ ἱκονισμένα καὶ ἔκαστράσπιντα, δι' ἣλην τὴν ἄλλην ἐνδοξίαν ποῦ προκαλεῖ καὶ διὰ τὸ δει ὀδηγεῖ ἅλα τὰ ἄλλα. Ὅτι δὲ δὲν τὸ λέγει περὶ τοῦ εὐσφοροῦ, ἀλλὰ χρησιμοποιοῖ τὸ ὄνομα μεταφορικῶς, ἀφοῦ εἶπε «Ὅπως ἐξέπεισεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ εὐσφορὸς ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων;» λέγει ἐν συνεχείᾳ· «Ἐὶδὲ δὲ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναθήσομαι, ἐπάνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ» (Ἡσ. 14, 13). Ὅτι δὲ ὁ ἀσπῆρ δὲν ἔκει οὔτε διάνοιαν, οὔτε νοῦν, οὔτε λόγια, εἰς ἔλους εἶναι γνωστὸν θεολογικῶς, ἀλλὰ τὸ λέγει τοῦτο διὰ κάποιον βασιλέα βλάσφημον καὶ ἀλαζόνα καὶ καυκρητολόγον καὶ καυκῶμενον δι' αὐτὰ. Ποῖος εἶναι ὁ βασιλεὺς αὐτός; **στ** Ἄ Δύναμις νὰ σὺς τὸν δυνατάς, ὅμως διὰ νὰ μὴ τὰ πληροφροσῆ ἅλα ἐπὶ ἐμέ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι νὰ ἔρεινῶτε μὲ σύνεσιν καὶ προσοχὴν τοὺς θεοσουργοὺς τῆς θείας Ἰσραήλ· γραφῆς ἀκολουθήσατε τὸ κυριὸν τοῦ προσήτου καὶ θὰ μάθετε καὶ ποῖος εἶναι ὁ βασιλεὺς καὶ ποῖον ἔθνος βασιλεὺς ἦτο, καὶ ποτὲ ἔζησεν. Διότι λέγει· «Ἄδου σοφῶ ἀφορμὴν καὶ σοφώμερος ἔσται» (Παροιμ. 9, 9).

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς μολογῶν ἦτο λαμπρός καὶ ἐνδοξός καὶ εἶχεν μεγάλην περικουσίαν πλοῦτου καὶ ἐπευκέρηθῃ ἄλην τὴν αἰκουμένην καὶ ἐπέκτεινε τὴν βασιλείαν του, διὰ μίαν ἀνηρηπάην καὶ ἀπέστη, ἄλεπῶν τὴν μεταβολὴν αὐτὴν τῶν ἀνθρώπων ὁ προφήτης εἶπεν· «Ὅπως ἐξέπεισεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ εὐσφορὸς ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων, ὁ αἰκὼν βασιλεὺς, ὁ θεὸς τὴν οἰκουμένην ἄλην ἔρημον;· **Β** Καὶ ἀπευθυόμενος πρὸς αὐτὸν καὶ καυκῶδῶν, λέγει· «Ἐὶδὲ δὲ εἶπας, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναθήσομαι, ἐπάνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσομαι τὸν θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ· νῦν δὲ εἰς Ἄδην καταβήσῃ, ὑποκάτω σου στρώσουσι σπῆιν» καὶ τὸ κάλυμμά σου σκαλίξῃ» (Ἡσ. 14, 12).

Βλέπεις λοιπὸν ὅτι, καθὼς εἶπε, διὰ τοῦτο ἔκαμε τὸ σῶμα μου νὰ ἔκῃ τέτοιον τέλος, διὰ νὰ εἶναι φάρμακον τῆς ἀλαζονείας; Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶπε τὸν ἀνθρωπίνον ἀλαζόνα, τὸν διδάσκει μὲ αὐτὸ ποῦ συμβαίνειν μετὰ τὸν θάνατον του, ὑπεθυμῶν τὸν οὐδὲν καλῆρας, τὴν δυσωδίαν, τὴν σπῆλιν, ὥστε ἐνθυμώμενος ἐκεῖνα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν παροφροσύνην καὶ

νά μὴ σκέπτεται τὰ παρόντα καὶ φουσιῶται, ἀλλὰ νὰ σκέπτεται εἰς παῖον τέλει θὰ κατὰ τὴν. Παῖον μεταβολὴν θὰ εἶη. **С** Διὰ τοῦτο ἐλάθονεν τὸ σῶμα ἀσθενές, καὶ τόσον δυσώδες μετὰ τὸν θάνατον. Διότι ἐάν τώρα ποὺ εἶναι ἡ φύσις ἡμῶν τέτοια, πολλοὶ ἀπὸ τοῦ ἀνοήτους ἔχουν παρεκτραπῆ εἰς τόσον μεγάλην ἀπόνοιαν, ὥστε νὰ σκέπτονται ἰσοθέταν καὶ νὰ σιωποῦν τὸν οὐρανόν. Ἦν δὲν συνεκρατοῦντο ὡπὸ αὐτὸν τὸν καλῶν, εἰς παῖον μέγεθος παρουσίας δὲν θὰ εἶχαν ζευχῆ,

Δὲν ἦταν μόνον αὐτὰς ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ ἄλλος ὁ ὀποῖος ἐφανάζετο τὸ ἴδιον πρῶτον καὶ τὸν ὅποιον ἕνας ἄλλος προφήτης, ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ διακαιμωδῶν ἔλεγε: «Σὺ δὲ εἶπας Θεὸς εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος, κατοικῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς μὴ ἐν τῇ χειρὶ τῶν ἀποκτενοῦντων σε ἔρεις, ὅτι Θεὸς εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος;» (Ἰεζ., 28, 2). Ἐλέπειε ὅτι καὶ αὐτὸς ὀποδοῖσθαι ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπιεισήθη ὁ θάνατος. **В** διὰ νὰ καταστῆλῃ τὴν ἰαλαζονείαν καὶ διὰ νὰ ἐκρίνωσι ἀλοσκορῆς τὴν πονηρὰν ἀκρίνην ἐπαθυμίαν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἐνέσπειρεν ὁ διάβολος εἰς τὸν πρωτόπλαστον; Διότι δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐδημιουργήθη καὶ ἡ εἰδωλολατρεία, τὸ ἀνοκρόφαμα ὄλων τῶν κτιστῶν τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ πολλοὶ κατέληγον εἰς ἀλαζονείαν καὶ ἐπεθύμουν νὰ γίνων ἰσοθεοὶ. "Ὅλοι λοιπὸν οἱ Θεοὶ ποὺ ὑπῆρχον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Διὰ νὰ μὴ συμβῶν ἀπὸ ἐδῶθεν ὁ Θεὸς ὡς προστατευτικὸν τοῖς τὸν θάνατον ποὺ ἀποδεικνύει τὸ ἀσθενές τῆς φύσεως.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ καταστῆλῃ τὴν ὑπερηφάνειαν ἔκαμε τέτοιαν τὴν ἀρχὴν τῆς εἰσόδου του εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀρτίμους καλῶσθαι καὶ πτωχεῖαν καὶ μητέρα πτωχῆν, πείθων ὄλους ἐμπρόκτως νὰ περιφρονήσουν τὴν ἀνθρώπινην ἑπαύριον. **Ε** καὶ ὅταν ἦλθεν ἐκάλεισεν πρῶτον τοὺς βαρβάρους. Χάρην τίνος καὶ διὰ ποῖον λόγον; Ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκοντο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εἰς καλὴν κατάστασιν (πάλιν θὰ ἐπαναλάβω τὸ ἴδιον λόγια) καὶ ὄλοι εἶχαν ἀπελασθῆ διὰ τὴν σωτηρίαν των, μεταθέτει πρῶτον τὸ φρόνησον τοῦ διαβόλου καὶ τὸ ἰοχυρότατον αὐτοῦ ὄπλου, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκειται πλέον εἰς ἀπογνώσιν κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἀλλ' ὡστε τοῦτο γίνεται καὶ δι' ἐντροπήν τῶν Ἰουδαίων, διότι ἔκεινος μὲν ὄδοιτοζον νὰ προσέλθουν, αὐτοὶ ὁμως ἐπεκείρησαν μακρυνὸν ταξίδι. **378 Α** διὰ νὰ ἴδουν αὐτὸν καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν, καὶ ἄφωτο ἔφθασαν λέγουσιν: αἰτοῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» (Ματθ. 2, 8).

5. Ὡ τῶν θαυμαστῶν καὶ παραδόξων πραγμάτων! Ἀπὸ φανήν θαρδαρικὴν τὸ πρῶτον κηρύσσεται ὁ μονογενὴς υἱὸς

τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον προφῆται καὶ πατριάρχαι καὶ δίκαιοι, καὶ νόμοι, καὶ κηρύξις, καὶ διαθήκη, καὶ ναὸς καὶ θυσίαι καὶ λατρεῖαι! καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀνεγνώσαν μὲ αὐτὰ ὅτι ἀφῶτο τὸ ἔμψαν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, σιωφρονίζοντας αὐτοὶ δὲ ποὺ οὐδέποτε ἴκονταν κἀπὶ δι' αὐτὸν, γίνονται διδάσκαλοι ἐκείνων ποὺ τὰ ἐμελέτησαν. Ἐνεκα τοῦτου διακαιμωδῶν αὐτοὺς ὁ προφήτης Δαυὶδ ἔλεγει: Ἐνταῖ ἐφθάσαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;» (Ψαλμ. 2, 1).

Πῶς νὰ μὴ εἰπῆ ὅτι ἐμελέτησαν κενά? **В** ἄφωτο δὲν ἐδέκθησαν τὸν προφητευθέντα; Ὅμως δὲν συνέβη τὸ ἴδιον εἰς τοὺς μάγους, ἀλλὰ αὐτοὶ ἄφησαν τὴν πατρίδα των καὶ τὴν οἰκίαν των καὶ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ ἀνεχώρησαν διὰ πολὺ μακρυνὴν χώραν καὶ ἔθεσαν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς κίνδυνον διότι ἐφθασαν εἰς βασιλευσμένην πόλιν καὶ ἤρτων ποὺ ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς; Χωρὶς νὰ ὑπομνησθῶν ὅτι τὴν ὄργην τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἐξέγερσιν τοῦ πλῆθους, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ ἐδέκθησαν τὸ κήρυγμα γίνονται ζῶντες ἀκόμη, διὰ μᾶλλον καὶ φιλόσοφοι καὶ μάρτυρες, ὑπαμένοντες τὸν θάνατον, ἀψηφόντες τοὺς κινδύνους, περιφρονούντες τὴν παρουσίαν ζωῆς, διακρύβουσιν μὲ θάρρος ἐκεῖνα ποὺ ἔμαθον, ἀνακηρύσσοντες δημοσίᾳ ἑνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πόλεως τὸν γεννηθέντα Χριστόν. **С** Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον κρύπτεται καὶ ὁ δάστηρ, ὅστε νὰ κάσων αὐτὸν ποὺ τοὺς ὄψησθε καὶ νὰ ἀναγκασθῶν νὰ πληροφορηθῶν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, πᾶλλον δὲ, μὲ τὸ νὰ πληροφορηθῶν αὐτοὶ, νὰ ἀπὸδῶν ἐκείνους, διότι ἐμαρτυρῶν νὰ μάρτυρον μὲν διὰ τὸν τόπον, τὸ ὅτι δὲ ἐγεννήθη τὸ ἐννοήσαν προηγούμενος.

Ἀλλὰ ἔβλεπε τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον τοὺς ἐκάλεσε. Δὲν τοὺς ἐκάλεσε διὰ προφήτου διότι δὲν θὰ τὸν ἐδέκοντο, ὅτι δι' ἀποστόλου, διότι δὲν θὰ ἔβιδον προσοχὴν εἰς αὐτόν, ὅτι διὰ τῶν Γραφῶν διότι δὲν τὰς ἐγνωρίζαν, ἀλλὰ διὰ γνωστῶν καὶ συνήθων πραγμάτων ἐγείρει αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πᾶνθη των. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἦσαν μάγοι καὶ ἠσκολοῦστοι μὲ τοὺς ἀστέρας, ὅσθη φαίνεται εἰς αὐτοὺς ὄδηγῶν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν μακρυνὴν των χώραν, **В** ὄσθη δὲ ἦν ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ φαίνονται, ἀλλὰ κάποια θεῖα καὶ ἄφωτος δύναμις ποὺ ἔλασε τὴν μορφήν των ἀστέρος. Τοὺς προσελκύει δὲ ὁ ὄσθη διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν περιαιρέμον ἄσκολιαν τὸν περὶ τοὺς ἀστέρας καὶ νὰ ἐξαλλήσῃ τὴν μινίαν τῆς ἐνασκολήσεως μὲ τὴν ἀστρονομίαν.

Τὸ ἴδιον ἔκαρην καὶ ὁ Παῦλος μισοῦμενος τὸν Δεσπότην: ἐμῆρηται γὰρ μου γινεσθε», λέγει, καθὼς κἀγὼ Χρῆ-

ρεβέκοντο και ως Θεόν διά της προσφοράς του λιβάνου, και ως βασιλέα διά της προσφοράς του κρυσοῦ, και τὸν πάσκοντα και τὸν τάρων ἐβέβαιον διά της σμύρνης, **280** Α ἴσως και ἐτόφη και δι' ἄσων ὅσους ἐπαικτοῦν αὐτὰ ὑπερήλουν. Δὲν ὠφέλητο λοιπὸν τὸ συμβῆναι εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀστρονομίας, ἀλλ' εἰς τὴν δόξαν τῆς οὐρανομίας τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν εἰσήγαγεν τὴν ἀστρονομίαν αὐτὸς ποῦ ἤθελε διὰ τὴν διδασκίαν τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ κατωργεῖ αὐτὴν καθορίζων ὅτι μὲ τὴν θέλησίν του τὸ καθεῖς πράττει τὰ καλά και μὲ τὴν θέλησίν του τὰ κακά. Διὰ τοῦτο ὁρ' ἑνὸς μὲν ἠφελίστε μὲ γένναν πυρός, ὁρ' ἑτέρου δὲ ἠτοίμασε και τὴν βασίλειον. Διότι δὲν θὰ ἠτοίμαζεν εἰς ἐκείνους ποῦ κατ' ἀνάγκην εὐρίσκονται εἰς μίαν κατάστασιν, ὅτε στεφάνους νίκης, ὅτε θὰ ἀπειλοῦσε μὲ κόλασιν, διότι και τὰ δύο αὐτὰ εἶναι συνέπειαι τῆς ἐλευθέρου θελήσεως. Δὲν θὰ ἐβετε νόμους, ὅτε θὰ προέριπτε μὲ συμβουλίας, ὅτε θὰ ἐπαιττε τόσα πολλά, **B** ἂν ἦτο δεσμευμένον ἀναγκασιωτικῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος· ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐλεύθεροι και κυρίαρχοι τῆς θελήσεώς μας, γινόμεθα διὲ φοβιοὶ ἀπὸ τὴν ραθυμίαν, και ἀγροβοὶ και καλοὶ ἀπὸ τὸν ζῆλον μας, ἤθε δεμοκρυφίαν τὰ κατὰ τὴν φάρμακα ποῦ μᾶς ὄργισεν εἰς αὐτὰ, διορθῶναι τοὺς πολλοὺς μὲ τὸν φόβον τῆς γέννης και μὲ τὴν ὑπόθεσιν τῆς βασιλείας και μὲ τοὺς νόμους, ἠδύομαι ἡμᾶς νὰ ἐξετάσωμεν βαθύτερα τὰ πράγματα.

3 Ὅτι δὲ δὲν ὑπάρχει εἰραρμένη, ὅτε ἡ κίνησις τῶν ὀστέων κυβερνᾷ τὰ ἀνθρώπινα και κυρίως τὴν δοῦσαν τὸν Γροσφῶν εἶναι αὐτὸ φανερόν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Διότι ἂν ἦσαν καθωρισμένα ἀναγκασιωτικῶς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, τότε διὰ ποῖον λόγον μαστιγύνει τὸν δοῦλον ὁ ὁπίος ἐκλεμην; Διὰ ποῖον λόγον τὴν μαικευθεῖσαν γυναῖκα τὴν σύρει εἰς τὰ δικαστήρια; Διὰ ποῖον λόγον, ὅταν πράττη τὴν πονηρὰ, ἐντρέπεται; **C** Διότι δὲν κατ' ἀνάγκην γίνεται τὸ ἀμάρτημα διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀνέκειται ὅτε τὰ λόγια θιαν ὀνειδίττεται, ἀλλὰ ἂν κάποιος πὲ ὀνομήση ποικὸν ἢ πόρνον ἢ φρονεῖα θεωρεῖ τὸ πρῆγμα ὡς ὕβριν; Ἐὰν δὲν ἦσαν τὰ ἀμάρτηματα ἀποτέλεσμα τῆς ἐλευθέρου θελήσεως, δὲν θὰ ἦτο ὅτε ἐγκλημα τὸ πρᾶττονον, ὅτε ὕβρις τὸ λεγόμενον.

Τώρα ὅμως σὺ και μὲ ὅσα ἐπιρρίπτεται εἰς τοὺς ἄλλους και μὲ τὸ ὅτι δὲν συγκαρεῖς τοὺς ἀμάρτανόνους και δι' ὅσα πράττεται σὺ ἐντρέπεται και προσπαθεῖς νὰ κρυφθῆς, και θεωρεῖς ὕβριστὰς αὐτοὺς ποῦ οἱ λέγονται αὐτὰ, δι' ὅλων τούτων παραδέχεσαι ὅτι δὲν εἶναι προκαθορισμένα ἀναγκασιωτικῶς ὅλα τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ ἔχουν τιμῆθ διὰ τῆς ἐλευθέρου. **D** ἐκείνους λοιπὸν ποῦ κατ' ἀνάγκην πράττουν κατ' ἔξορον νὰ τοὺς συγκαροῦμε. Ἄν λοιπὸν κάποιος ποῦ ἔξου-

πάσεται ὑπὸ δαίμονος μᾶς κτυπήθαι και σπᾶθ τὰ ἐνδόματα μας και μᾶς πληγῆθαι, αὐτὸν οὐ μόνον δὲν τὸν τιμωροῦμεν και δὲν τὸν σύρομεν εἰς τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ ἀντιθέτως και τὸν αἰκίζομεν και τὸν συγκαροῦμεν. Διοτι λοιπὸν; Διότι οὐκ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐπιλογῆς, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τοῦ δαίμονος ἔκαμεν αὐτὰ. Ὅστε εἶναι και τὰ ἄλλα τὸ ἀμάρτηματα ἦσαν ἀποτέλεσμα τοῦ πεπρωμένου και τῆς ἀνάγκης, θὰ τὸ συγκαροῦσαμεν ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζομεν ὅτι δὲν εἴμεθα ὑποδουλημένοι εἰς τὴν ἀνάγκην, διὰ τοῦτο και δὲν συγκαροῦμεν, ὅτε οἱ δεσπῶται τοὺς δοῦλους, ὅτε οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας, ὅτε οἱ γοναῖκες τοὺς ἄνδρας, **E** ὅτε οἱ ἄρχοντες τοὺς ἀρκομένους, ὅτε οἱ νομοθέται τοὺς νομοθετουμένους, ἀλλὰ γινόμεθα σκληροὶ ἐξετασταὶ και τιμωροὶ εἰς ἐκείνους ποῦ ἐτόλμησαν νὰ μᾶς θλάσων, και τοὺς δόγχοῦμεν εἰς δικαστήρια, και τοὺς τιμωροῦμεν, και χρησιμοποιοῦμεν κατηγορίας, και πράττομεν ὅλα διὰ τὸ νὰ ἀπαλλάξομεν τὸν δοῦλον ἀπὸ τὰς κακίας και τὸν υἱὸν ἀπὸ τὰς πονηρίας. Διὰ τοῦτο τοὺς θέτομεν ὑπὸ τὴν ἐπιπέταν παιδαγωγίαν, και ἀπειλοῦντες τοὺς σιέλλομεν εἰς διδασκαλοὺς και ἐπαικζόμενους τὰς τιμωρίας. Διὰ ποῖον λόγον, πέε μου, και διὰ τὸ κἀνομεν αὐτὰ; Διότι ἂν ἦτο πεπρωμένον εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃ φοβιοσ, εἰς τὴν κρεῖζονται οἱ δοῦλκοι; Λοιπὸν εἶναι φανερόν ὅτι δὲν εἶναι δεσμευμένος ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ τὸ πᾶν εὐρίσκειται εἰς τὴν θέλησιν, **301** Α διὰ τοῦτο και προσφέρομεν διοφρούς βοθείας και ἀποκαθάρνομεν ἀπὸ τὴν ραθυμίαν και ὀργηοῦμεν πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Διὰ ποῖον λόγον διαπλέομεν τὴν θέλωση, και καλλεργοῦμεν τὴν γῆν, και οικοδομοῦμεν πόλεις, και φροντίζομεν πάρα πολὺ διὰ τὴν ὕγιαν μας, ὅταν ἀσθενοῦμεν, και διαπνοῦμεν κρήματα, και καλοῦμεν ἰατροὺς και κατασκευάζομεν φάρμακα και συγκροτοῦμεν τὴν γαστέρα μας και περιορίζομεν τὴν ἐσθυσίαν; Ἄν καθὼς οἱ ἄεσοι εἰς ἰατρῶν, εἶναι πεπρωμένον νὰ ζῆση κανεῖς και νὰ ὀπθῆνῃ εἶναι περιττὸ τὰ διαπανόμενα κρήματα, περιττὸν ἀπόσιος οἱ εἰσοδοὶ τῶν ἰατρῶν, περιττὸ ἡ φροντίδα και ἡ σπουδὴ τῶν ἀσθενούντων. Τώρα ὅμως ἐξ ὅσων ὅλοι πράττουν φανερόν ὅτι τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶναι περιττὸν **B** και ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε ποῦ νὰ ἀκαλοῦθῃ τὴν εἰραρμένην, και δὲν ἀνομόνεται τὸ συμβαίνοντα εἰς ἡμᾶς ἀπὸ καμμίαν ἀναγκασιωτικὰ, ὅλα δὲ ἔχουν τιμῆθ διὰ τῆς ἐλευθέρου τῆς θελήσεως.

Τὴ κρεῖζονται οἱ κόποι και οἱ ἰβρύκες ποῦ καταβάλλομεν διὰ τὴν ἀρετὴν; Ἄν ἦτο πεπρωμένον νὰ γίνῃ κανεῖς κολῆς και ἂν ἀσῶμα κομῆται και ἂν σακαλιζῆ πάλιν θὰ εἶναι καλός, ἢ μᾶλλον δὲ δὲν δύνασαι νὰ ὀνομάσης καλόν, αὐτὸν ὁ

ὁποῖος γίνεται ἀπὸ ἀνάγκην καλός. Τί χρειάζονται τόσο κόποι καὶ ἰδρώτες; Ἄν ἦτο περρωμένον νὰ γίνῃ κακός καὶ ἂν ἀκόμη κάποιος ταλαιπωρηθῆ πάρα πολύ, θὰ εἶναι κακός, μάλλον δὲ οὔτε τὸν τοιοῦτον θὰ εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ἠνομοιάσῃ κακόν, διότι ἀθεΐται ἀπὸ τὴν ἀνάγκην. Διότι ὅπως τὸν ἠνομοιωμένον, καὶ ἂν ἀκόμη πρὸς ἰδρίση C — πάλιν θὰ χρησιμοποίησῃ τὸ ἴδιον πορδεύειρον— δὲν θὰ τὸν ἠνομοιάσῃ ὑβριστὴν, οὔτε θὰ θεωρηθῇ ὡς ὑβρὴν τὴν κακολογίαν, διότι γίνεται τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ θαύματος, ὅτι καὶ τὸν κακόν, ἂν ᾤθῃται εἰς τὸ κακόν ἀπὸ τὸ περρωμένον καὶ τὴν ἀνάγκην δε μὴ τὸν ἠνομοιάσῃ κακόν, ὅπως δὲν ἠνομοιάσῃ τὸν καλόν. Ἄν πράττωμεν τοῦτο θὰ ὑπάρχῃ σύγκυσις καὶ ταραχὴ καὶ διασπορὰ τῶν πραγμάτων καὶ οὔτε κἀπὶ θὰ εἶναι ἀρετὴ, οὔτε κακία, οὔτε αἱ τέχναι, οὔτε οἱ νόμοι, οὔτε κανόνες ἄλλο ἀπὸ τὰ κοινὰ. Ἐλέγεις ποῦ φθάνει ἡ ἀπάτη τοῦ διαβόλου καὶ τί ἠθέλησε νὰ κάμῃ εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰς ποῖον σκοπὸν ἀποβλέπει;

Γνωρίζοντες λοιπὸν ἅλα αὐτὰ καὶ τὰ περισσότερα τούτων — διότι εἶναι δυνατόν νὰ εἰπῶ καὶ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ, B ἄλλὰ εἰς τοὺς συνεπιτέρους ἄρκουν καὶ αὐτὰ — δε ἀποφύγομεν τὴν κακίαν, καὶ δε προτιμήσομεν τὴν ἀρετὴν, ὥστε ὡρ' ἑνὸς μὲν προηγουμένως νὰ ἔκαμεν τὴν εὐνοσίαν τοῦ Θεοῦ, ὡρ' ἑτέρου δὲ ἔπειτα νὰ ἀπαλλαγῶμεν καὶ τῆς γενένης τοῦ πυρός, καὶ νὰ ἀπολαύσομεν τῶν αἰώνων ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ἔθηκε ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν πατέρα, συγχρόνως δε καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀφείκει δοῆαι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΧΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛΑΑΙΑΝ ΠΕΓΡΑΝ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ, ΕΝΩ ΕΙΧΑΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΘΗ ΟΛΙΓΟΙ ΕΞ ΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΚΑΡΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΠΡΕΒΗΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΝΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΙΣΤΟΙ, ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΑΠΕΛΠΙΖΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΤΩΝ, ΟΤΑΝ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΕΝ ΑΜΑΡΤΙΑΣ, ΑΛΛΑ ΝΑ ΕΠΙΔΕΙΚΝΟΥΝ ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ.

1. Διατί συμβαίνει τοῦτο; 228 A Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ παρευρίσκεται σήμερον ἐδῶ ἡ πόλις, δὲν ἔχει συγκεντρωθῆ οὔτε τὸ ἐλάχιστον μέρος ἀπὸ τοὺς πιστοῦς. Μήπως εἶναι αἰτία ἡ λίσση καὶ ἡ βροχὰ; Ὅχι βέβαια. Δὲν εἶναι ἡ λίσση ἀλλὰ ἡ ναυρότης καὶ ἡ ἀδικαφορία. Διατί ποῖαν συγκώρησιν θὰ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ λείπουν, ὅταν οἱ μὲν μάρτυρες περιφρόνησαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν, αὐτοὶ δὲ δὲν ἐτόλμησαν οὔτε νὰ φθῶν ἐδῶ ἐξ αἰτίας τῆς λίσσης, B Μὲ τί λόγιο νὰ ἐπαινεῖται ἑσὺ ποὺ ἦλθατε ἐδῶ; Μὲ τί λόγια πάλιν νὰ ἐλεηνολογήσῃς ἐκεῖνους ποὺ λείπουν, καὶ διὰ τὸ ὅτι λείπουν καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ποὺ ἀπουσιάζουν. Διότι εἶναι φανερόν, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι προσηλυμένοι εἰς τὰς θωπικὰς φροντίδας καὶ ἠνάσθουν περισσότερον εἰς τοὺς ἑαυτοὺς τῶν τῶν πόθων πρὸς τὰ κρήματα ποὺ ἅλα τὰ καταστρέφει, διὰ τοῦτο ἔλειψαν ἀπὸ τὴν καλὴν αὐτὴν ἐστῆν.

Ἀλλὰ ἂν καὶ δὲν παρευρίσκονται εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀμύλομεν καὶ πρὸς τοὺς ἀπόντας διότι εἶναι φανερόν ὅτι θὰ τὰ μάθουν ἀπὸ ἑσῶς ποὺ εἶσθε παρόντες. Μέχρι ποῦ θὰ κρατήσῃ ἡ λύσσα τῶν κρημάτων; Μέχρι ποῦ θὰ κάμνουν ποὺ δὲν σθῆναι C θὰ ἐπέρκεται; καὶ θὰ κατακαίῃ ἅλα; Δὲν γνωρίζετε ὅτι αὐτὴ ἡ φλόγα γεννᾷ ἐκεῖνο τὸ ἄσβεστον πῦρ; Ὅτι αὐτὸς ὁ πυρὸς γεννᾷ ἐκεῖνον τὸν φαρμακερὸν σκάλιακα; Καὶ ἂν δὲν περιφρονῆς τὴν γενένην τοῦ πυρός καὶ δὲν ταραζῶν τὴν ψυχὴν σου τὰ λόγια αὐτὰ, ἐπειδὴ δὲν ἐπιμώρησῃς ἀκόμη, δε; σὲ πείσων τοῦλάχιστον ὅσα γίνονται τώρα. Δὲν εἶδοτε ἰ μάρτυρον ἐπαρουσίασαν προηγουμένως ἡ φαλοκρηματῖα, Δὲν εἶναι ἡμῶν τῶν ὀφθαλμῶν σὺς τὸ παραδειγματῖα; δὲν εἶναι ἡμῶν τῶν ἀπόδειξις τῆς ἴσων μεγάλης καταστροφῆς; Ὅλη ἡ πόλις ἔχει γεγίσει ἀπὸ τὰ ὑπολείματα τοῦ ναυγίου ἐκεῖνου. 224 A καὶ ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς, ὅπως ἀκρι-

θός όταν καταβυθίζεται ένα μεγάλο πλοίο και άλλος μὲν τὴν σανίδα, ἄλλος τὸ κουπί, ἄλλος δὲ τὸ πανί, ἄλλος δὲ κόποιος καὶ μέρος ἀπὸ τὰ εὐκόλως μεταφερόμενα ἔχουν διασώσει καὶ περικέρον. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐπεληθόντος ἐδῶ σεισμοῦ.¹⁷ ἄλλος μὲν τὴν σκίαν, ἄλλος δὲ τοὺς ἀγρούς, ἄλλος τοὺς δούλους, ἄλλος τὰ ἀγνῶρα νοήματα, ἄλλος τὰ χρυσά, ἄρσος τὰ διεμορβισεν ἀπέδειξαν μεγάλο τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς καὶ ἔκταναν τὰ διασκορπισθῆ παντοῦ ἢ ἐνθόμους ἢ προσεκοιμένη ἐκ τοῦ κλονισμοῦ.

Καὶ ἐκείνος ποὶ παρέμενον πολλές νόκτας ἀήτους καὶ ὑπέμενον μυρίαὺς κόπους καὶ κινδύνους καὶ συνεκέντρωσεν τόσα ἁμαρτήματα ἀπὸ αὐτῆν του τὴν πλεονεξίαν, χωρὶς οἴκον, χωρὶς πόλιν ἔχεν φυγὰς εἰς ζένον τῶνον **B** καὶ στερεῖται τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, καὶ καθημερινῶς θάλλει καὶ ἐπικρέματα ἐπ' αὐτοῦ τὸ κίνδυνος τοῦ θανάτου καὶ φροντίζεται Ἐξῆ καὶ δημίους καὶ θάρσρα καὶ ζῆ ζωὴν χειροτέραν ἀπὸ ἀμετρήτους θανάτους.

Ἄλλοι δὲ ἀπολαρόνουν τὰ ἀποκτήματα ἐκείνου καὶ ἐκείνοι ποὶ τὸν ἐκολάκευαν πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ, τώρα σκέπτοιαι κακὰ ἐναντίον του. Αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὴν σωφρονίσουν καὶ τὸν πλέον ἀναίσθητον;

Ἄλλὰ μετὰ ἀπὸ τῶσον πλῆγμα, μετὰ ἀπὸ τόσην θύελλαν, μετὰ ἀπὸ τόσην καταστροφὴν, μετὰ ἀπὸ τόσην καὶ τέτοιαν ἀλλαγὴν, ποὶ εἶναι μπροστὰ εἰς τὰ μάτια μας, ποὶ ἔκει συμβεῖ πρὶν τριάκοντα ἡμέρας, πάλιν ἔχετε νομίαν με αὐτὰ; **C** Καὶ ποῖαν συγκράσην θὰ ἔχετε ἢ ποῖαν ἀπολογίαν; Καὶ δὲν ἔχετε γίνεαι νοιακοὶ μόνον, ἀλλὰ οὐτε παρευρίσκεθε ἐδῶ διὰ τὴν τὸ πληροφροῦσθε. Διότι ὁμιλᾷ πρὸς τοὺς ἀπόντας ὡσὺν τὸ εἶναι παρόντες καὶ αἰσθάνεσθαι μεγάλην στενωκώριαν διότι δὲν γίνονται καλύτεροι οὐτε μὲ τὸν φόβον τῶν μελλόντων οὐτε μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν παρόντων, ἀλλὰ ἀρπάξουν καὶ ἔχουν πλεονεξίαν, ὅπως εἰς τὴν κορινθίαν οἱ σκώληκες, εἶναι θαθὰ θαμμένοι καὶ ἀποκολλημένοι εἰς τὸν θέρσορον τῶν φροντιστῶν των, διότι οὐτε μίαν φοράν τὴν ἐθρομάδα φροντίζουν νὰ παρευρίσκωνται ἐδῶ διὰ τὴν μᾶλλον τοῦλάχιστον αὐτὸ τὸ πρῆγμα, δηλαδὴ ποῦ εὐρίσκονται.

Διὰ ὅπως αὐτοὶ ποὶ ἔχουν κυριεύθῃ ἀπὸ παραφροσύνην οἱ ἴδιοι. **D** δὲν δόνονται νὰ γνωρίσουν τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκονται καὶ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἱατροῦ ποὶ θὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὴν μανία καὶ κατῆσται αὐτῆν, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ποὶ ἔχουν κυριεύθῃ ἀπὸ τὴν φοβερὰν λύσσοσιν τῶν χρημάτων, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλους διδασκά-

17. Ἔχοντες ἀλληγορικῶς τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου.

λοις διὰ τὴν μᾶλλον εἶν εὐρίσκονται εἰς λυσοσύβη κατάστασιν. Διὰ τοῦτο ὑπερβολικῶς τοὺς παρακαλᾷ καὶ τοὺς κελεύει νὰ μὲ συναντοῦν καὶ νὰ δέχωνται τὰ φάρμακα τοῦ λόγου, Ἄν ἔχω ἐγὼ μακαίρι κοπερόν, ἀλλὰ ἔχω τὸν λόγον ποὶ εἶναι πῶ κοπερόν καὶ ἀπὸ μακαίρι μὲν ὑπάρκει φωστὸ οὕτε φάρμακον μικρόν, ἀλλὰ ὑπάρκουν λόγια θερμότερα ἀπὸ τὴν φωστὴν ποὶ κόμουν τὴν θεραπείαν ἀνθρώπων.

2 Πῆς μου διὰ ποῖον λόγον ἐφευρέκει καὶ δὲν ἐπέδεικνυσε τὴν ἴδιαν φροντίδα διὰ τὴν ψυχὴν σου **E** με ἐκείνην ποὶ ἐπίδεικνύεις διὰ τὸ σῶμα σου; Διότι διὰν ἐκείνο ὄσθενῆ, καὶ κρήματα ἐξοδέσεις καὶ ἂν ἀκόμη πρέπει νὰ δανεισθῆς ἄλλο τὰ διαβέτες καὶ τὰ σατανᾶς καὶ εἰς τοὺς ἱατροὺς, καὶ ἂν ἀκόμη θέλουν νὰ κόρουν ἐγκεφαλον καὶ νὰ τὸ κεντραϊοῦσιν, μὲ μεγάλην προθυμίαν παραδίδεις τὸ δῶμα σου διὰ τὴν κόρουν ἐκείνο ποὶ θέλουν. Διὰ τὴν ψυχὴν σου ὅμως ποὶ ἔχει πηγὰς σκωλήκων δὲν ἔρχειαι νὰ ἴσχυσης τὸν λόγον τοῦ θὰ καθαρίσῃ τὴν σφῆν, ἂν καὶ δι' αὐτὸ οὕτε χρήματα θὰ ἴσχυς; οὕτε τόσον πόνον θὰ ὑποφέρῃς σὺ ὅμως ἔχεις παραδίδοι τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν;

Καὶ πῶς νὰ συγκωρηθῶν αὐτὰ; Διότι ἂν μὲν ἔλεγο εἶμι ὁ ἡλιονέκτης, ὁ ἔρπας, ὁ πόρονος, **225 A** ὁ ροικὸς νὰ μὴν ἐμφανισθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀπόσσω καὶ ἐξέδικαιο ἄλλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, οὕτε καὶ τότε μάλιστα θὰ ὑπῆρχε κάποια δικαιολογία, διότι ἔπρεπε νὰ διαφραθῶν καὶ κατόπιν νὰ παρηγοισθῶν. Τώρα δὲ οὕτε αὐτὸ λέγω, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶσαι κόρονος, καὶ ἂν εἶσαι ροικὸς, καὶ ἂν εἶσαι ἔρπας καὶ μὴ πλεονέκτης ἔλα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν μᾶλλον νὰ μὴ κόρης πλέον τίποτι. Σῶμα καὶ ἐρεκτικὸς ἄλλοι καὶ ἔχω ἄπλοισιν παντοῦ τὰ ἴκτιρα τοῦ λόγου καὶ ἐπιθυμᾷ νὰ παρῶμαι ἐδῶ οὐ μόνον τοὺς ὄντιες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄσθενεις. Αὐτὰ ἐπιναλομαθῶν καθ' ἡμέραν. Ἐλα νὰ θεραπευθῆς μαζί με μένο, κοθῶναι καὶ ἐγὼ ποὶ θεραπεύω ἐκὼ ἀνάγκη ἀπὸ φάρμακα; διότι εἶμι ἄνθρωπος καὶ ὑπόκειμαι εἰς τὰ ἴδια με ἐσὲ πᾶσι τῆς φύσεως; **B** καὶ ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ λόγια ποὶ περιορίζουν τὴν ἔστανον ἐπιθυμίαν, καὶ οὕτε ζῶ ζωὴν ἀπυλαγμένην ἀπὸ φροντιστῶν, ἥσυχον καὶ ἡρεμον, ἀλλὰ ἐκὼ καὶ ἐγὼ θερμὸς ἐπιθυμῶ καὶ τρικυμῶς.

Καὶ διὰ τὴν νὰ ὁμιλᾷ δι' ἐμὲ καὶ τὸν οἰονόηγοτε, τὴν σπυγμένην ποὶ ὁ Παῦλος, ὁ ὅποιος ἤγγισε τοὺς οὐρανοὺς εἰκεν ἀνάγκην θεραπείας καὶ οὐσίας; Καὶ αὐτὸ πῆς τὸ ἔκαμε φανερόν, τὸ εἶναι δηλοδὴ εἰκεν ἀνάγκην καὶ οὕτε οὐσίας ἔζη ζωὴν ἀπυλαγμένην ἀπὸ φροντιστῶν, ἀλλὰ εἰκεν πολλὰς ἀνάγκας διὰ ταῦτα καὶ ἔλεγε: «Υπομάτω μου τὸ σῶμα καὶ διαλογισθῶ μήμικ; ἄλλοις κρήσας αὐτὸς ἀδόκιμος γέννηται

(Α' Κορ. θ. 27). Κατετιέζε το σώμα του που είναι νεοτάτης και υπέτασσε εκείνο που ήθελε να παρεκτινά, διά τούτο και συνεψώλευε τους άλλους λέγων: **Κ** «Ο δοκίμος εσάναι βλεπεται μη πένη» (Α' Κορ. 10. 12). Ἄφου δὲ ὁ Παῦλος δὲν εἶχε γαλήνην, ἀλλὰ ὅπως αὐτοὶ ποὺ ταξιδεύουν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐβλεπε ἀπὸ πανταῶν τὰ ὑπόφωτα πολλά κύματα, ποῖος θὰ τολμήσῃ να εἰπῇ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ διόρθωσιν καὶ θεραπείαν καὶ συνεχῆ ἐπαγγρησίν;

Ἔλα λοιπὸν διὰ τὰ θεραπευθῆς μαζί με τὸν διδασκαλὸν σου. Ἐάν δὲ εἶσαι ὑγιής καὶ πάλιν νὰ ἐλθῆς διὰ τὸ γίνῃς πιὸ ὑγιής. Διότι ὁ λόγος καὶ αὐτοὺς ποὺ εἶναι ἀσθενεῖς τοὺς θεραπεύσει ἀπὸ τὰς ἀσθενείας καὶ τοὺς ὑγιεῖς τοὺς καθιστᾷ περισσότερον ὑγιεῖς, διότι καὶ διορθώνει ἐκεῖνα ποὺ ἐγένοντο καὶ προφυλάσσει ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἀκόμη δὲν συνέβησαν. Ἐάν δὲ δὲν ἔχεις αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα, ἔχεις ὅμως κάποιον ἄλλο: Ἐἴς γὰρ καυχῆσεται ἀγνὴν ἔχειν καρδίαν; **Δ** ἢ τίς παρησιόσεται καθαρός εἶναι ἀπὸ ἁμαρτίας (Παροιμ. 20. 9).

Λοιπὸν νὰ μὴ ἐντραπῆς νὰ ἐλθῆς ἐπειδὴ ἁμάρτησες, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκρωθῶς νὰ ἐλθῆς. Διότι κανεὶς δὲν λέγει: Ἐπειδὴ ἔχω πληγὴν δὲν ἐπιζητῶ τὸν ἱατρὸν καὶ οὐτε δέχομαι φάρμακον, ἀλλὰ ἀκριθῶς δι' αὐτὸ τούτο κατ' ἐξοκὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιζητηθῶν καὶ τοὺς ἱατροὺς καὶ τὴν διὰ φαρμάκων θεραπείαν.

Γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς νὰ συγχωροῦμεν καθ' ὅσον καὶ οἱ ἴδιοι εἰμεθα υπεύθυνοι δι' ἄλλα ἁμαρτήματα. Διὰ τούτο ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἀγγέλους ὡς διδασκάλους, οὐτε τὸν Γαβριὴλ κατεβήσασεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διὰ νὰ διευθύνῃ τὰ πρόβιά του, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ποῖονον ἀφοῦ ἔλαθεν ἔκαμεν ποιμένες. **Ε** ἀπὸ τὰ ἴδια πρόβια ἔκαμε τὸν ποιμενάρχην διὰ νὰ εἶναι συγχωρητικὸς εἰς τοὺς ἀρχομένους καὶ ἀντιλαμβάνομενος τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἀδυναμίαν νὰ μὴ φέρεται ἀλαζονικῶς πρὸς τοὺς ποιμενομένους, ἀλλὰ νὰ ἐχη τὴν ἀνάγκη τῆς συνειδήσεώς του ὡς καλῶν καὶ δι' ἀφορμὴν τὴν ἰσοπεφοροσύνην.

Καὶ ὅτι δὲν εἶναι οὐκ εἶπες ἰδικὰ μου αὐτὰ ποὺ λέγω, ἀκουσε τὸν Παῦλον ποὺ γράφει καὶ ἐξετάσει βαθεύτερα αὐτά. Διότι γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους ἐτοί λέγει: Ὅπως γὰρ ἀκριτεῖς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται, ὥστε προσφέρειν ὄψωρ καὶ θυσίας, μετριοπαθεῖν συνόμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπει καὶ αὐτὸς περιεται ἀσθένεια καὶ διὰ ταύτην οφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν» (Ἔβρ. 5. 1-3).

526 **Α** Ἐἶπες πως πολλὰ καλὰ μὲς εἶπε τὴν αἰτίαν διὰ τὴν

αἰτίαν οὐτε ἀγγελοὶ οὐτε ἀρχάγγελοι, ἀλλὰ ἄνθρωποι προσήναι εἰς τὰς Ἐκκλησίας διὰ τὰ ἁμαρτοῦν νὰ συνηνοσῶν τὸν ὁμοίους ταν καὶ νὰ ἔχουν τὴν συνειδήσιν τῶν ἴδιων ἁμαρτημάτων ὡς τὴν μεγαλύτερον διδασκαλῶν ταπεινοφροσύνης; Καθὼς καὶ αὐτὸς, λέγει, ὑπόκειται εἰς ἀσθένειαν καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς οφείλει, ὅπως προσφέρειν θυσίαν διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ νὰ προσφέρει καὶ διὰ τὰς ἰδικὰς του.

Αὐτὸ λοιπὸν γίνεται καὶ τώρα, καθὼς παριστάμεθα ἐμεῖς εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν τράπεζαν καὶ προσφέρομεν τὴν φουερὰν αὐτὴν θυσίαν καὶ ὅπως παρακαλοῦμεν νὰ συγχωρηθῶν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ λαοῦ **Β** ἔτος παρακαλοῦμεν καὶ δι' ἡμῖν τὰ ἰδικὰ μας καὶ δευθεθα καὶ ἱκετεύομεν καὶ ὑπὲρ ἄλων προσφέρομεν τὴν θυσίαν.

3. Μὴ μοῦ παρουσιάσῃς τὸν πλεονέκτην καὶ τὸν καλιόκευλον καὶ αὐτὸν ποὺ ἔχει προδῶσει τὴν εὐγενῆ του καταγωγὴν εἰς τὴν πονηρίαν, ἀλλὰ αὐτὸν (τὸν Ἥλιον) καὶ τοὺς ἡμίσιαις με αὐτὸν ἀνθρώπους, αὐτοὺς ποὺ διατρήσων τὸ πρωτόκλιον καὶ δὲν ἔχουν καταστρέψει τὸν βασιλικὸν χαρακτήρη, καὶ τὸ γὰρ ὅτι γινώσκῃς τὴν εὐγενῆ καὶ ἀνθρώπος ἦν ἀνθρώπος καὶ ἐγεννήθη ἀπὸ γυναῖκα **Κ** καὶ ἀνετρέφη με γάλα, καὶ κατώκησεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνέγεννησεν ὄρα καὶ ἄλλο με, αὐτὸν ἦσαν ἴδια με ἦρας, ἴδια τὰ τῆς φύσεως.

Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἐξαιρετικὴ ἡ θέλησις του, διὰ τούτο καὶ αὐτὸς ἐξέλαμψε διὰ τῆς κάρπιος τοῦ Θεοῦ. Καίτοι δὲν ἠπῆρακον εἰς αὐτὸν οὐτε κρήματα, οὐτε εἶχεν εὐγενῆ καταγωγὴν, οὐτε μεγάλην πατριδα, οὐτε ἰκανότητα λόγου, οὐτε ἰσχυρὴν μεγάλην εἰς τὰ λόγια, οὐτε καπῆσις ζωῶν, οὐτε πλοῦθος, γινώσκων, οὐτε οἰκίαν με χρυσοῦν ὄραρον, οὐτε ἐνδομυμὴ μεταξιά, οὐτε πολυτελεῖ τράπεζαν, οὐτε καπῆσις ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φωνῶνται εἰς τοὺς πολλοὺς ὅτι εἶναι ὄρα μακαρησιν, ἀλλὰ κερίστην πτωχεῖαν διότι δὲν εἶχεν οὐτε τὴν ἀνιγκυλιαν τροφῆν, ἀλλὰ ἐπαιτούσε καὶ μάλιστα ἀπὸ χήρων γυναῖκα, **Δ** Σιδωνίαν, ἀπλώνων τὴν κείρα καὶ ζῆτῶν ὄραρον. Καὶ τὸ οἰήσασιν ἦτο εἰς αὐτὸν οἶκος, τὸ δέρμα ἐνδομυμ, ἡ γῆ τράπεζα, καὶ προγόνους εἶχεν ὄραρους καὶ ἀγνώστους, καὶ πατριδα χωρὶς ὄραρον, καὶ ἡ ζωὴ του ἦτο πρωτόγονος.

Ὅμως ἴστωτε ἀπὸ ὄρα ὅτι δὲν ἔγινεν ἐπιπόδιον εἰς τὸν ἀνθρώπων αὐτὸν διὰ νὰ διατρέψῃ, ἀλλ' ἦτο καὶ πὸν πλοῦτος; ἀπὸ θλουε τοὺς βασιλεῖς καὶ σοφώτερος ἀπὸ θλουε τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ ἐνδοξότερος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὰ βασιλικά στέματα, καὶ περισσότερον εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὰς βασιλικὰς πάλεις, ὅτι εἶχε πατριδα τὴν οἰκουμένην, μάλλον δὲ καὶ οὕτῃ ἦτο μικρὰ δι' αὐτὸν καὶ φωνῶσει ὁ Παῦλος λέγων: **Ε** «Περὶ ἡθῶν

ἐν μαλακταῖς, ἐν ἀγείοις δέρμασιν" ἄν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος (Ἔβρ. 11, 37), καθόσον ἦτο πολίτης τῆς ἄνω πόλεως τῆς ὁσίας τεχνίτης καὶ δημιουργός ἐναὶ ὁ Θεός. Δι' αὐτὸ σοὺ παρουσιάζω πτωχὸν καὶ ἄεστον καὶ διαπρέπτη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν οὐδεμίαν πρόφασιν. Διότι ἔδὸν μὲν σοὺ ἔφερα ὡς παράδειγμα πλούσιον καὶ σοφὸν θὰ ἠμπορούσες νὰ εἰπῆς, ὅτι ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀμάθεια μὲ ἠμποδοῦν νὰ γίνω τέτοιος· τώρα ὅμως δὲν ἠμπορεῖς νὰ καταφύγῃς εἰς οὐδεμίαν τέτοιαν πρόφασιν, καθόσον καὶ πτωχὸς ἦτο ἐκείνος καὶ ἀπὸ ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους πτωχότερος καὶ κατακοσμὸς εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν εἶχεν εὐγενῆ καταγωγήν, οὔτε φημισμένην πατρίδα καὶ οὔτε τίποτε ἀπὸ ἅλα τὰ ἄλλα. 32^a Ἄλλ' ὅμως ἔλαμψε περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τότε καὶ τώρα καὶ ὅσῃν γῆν ἐπιβλέπει ὁ ἥλιος τόση εἶναι ἡ δόξα αὐτοῦ, ἂν καὶ ἔχησε πρὶν ἀπὸ τῶσαν χρονικὸν διάστημα.

Δὲν ἀπέλειπε τὸ μεγάλο χρονικὸν διάστημα τὴν μυστήν αὐτοῦ, καὶ πολλὴ εὐλογία. Διότι τοιαυτὴ εἶναι ἡ ἀρετὴ, εἶναι πρῶγμα ἀθάνατον καὶ λήρμον περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἄλλ' ἐκεῖνο ποῦ εἶπα προηγουμένως (διότι δὲν πρόκειται νὰ λημονοῦσῃν τὴν ὑπόθεσιν, ἐπειδὴ ἔχομεν ἀνοικθῆ εἰς τὸ πέλαγος τῶν ἐγκωμίων τοῦ προφήτου) εἶναι ὅτι καὶ αὐτὸς ἀποδεικνύει αὐτὰ ποῦ ἔχουν λεχθῆ ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως. Διότι ἐπειδὴ ἦτο φυσικὸν νὰ ὑπερφηρανευθῆ αὐτὸς ἀπὸ τὰ κατορθώματα καὶ νὰ μὴ εἶναι εἰς τοὺς πολλούς συγκληρητικός, πρόσεξε τί πράττει ὁ Θεός· ἀφήγει αὐτὸν νὰ γυμνωθῆ ἀπὸ τὴν χάριν αὐτοῦ, **B** ὥστε νὰ ἀποδειχθῆ ἡ ἀδυναμία του, μᾶλλον δὲ προηγουμένως νὰ φανερώσωμεν πῶς δὲν ἦτο καλὴ συγκληρητικός.

"Ὅταν ἔκλεισε τοὺς οὐρανοὺς διὰ τὸ μὴ βρέχει καὶ ἔκαμπε τὴν γῆν ἄγονον, καὶ ἐπέβη πεῖνα, πεῖνα πολλὴ ὀδυνηρῆ, καὶ ἐστέρησαν αἱ πηγαὶ καὶ ἔξηρανθησαν τὰ χόρτα ὅλα καὶ ἐστῆγκωσαν οἱ ποταμοὶ καὶ ἦτο φοδερὰ ἡ θύς προδικάουσα θάνατον καὶ ἦλθεν ἡ πεῖνα καὶ κατέτριψε τὰ πάντα, ἐπιφύρουσα τὸν κερσίτων θάνατον, οὔτε τότε δὲν ἐλύγισεν, ἀλλὰ ἔφυγε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δρυοῦ ἐγκαταλείψας εἰς τὴν σκλήρην αὐτὴν καταστροφήν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων. Ἄλλ' ὁ φιλόανθρωπος Θεός καὶ ἡ ἀνεκφραστὸς ἀγαθότης **C** δὲν ἠνέχετο τὴν αὐτοπρότητα αὐτῆν, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἠθέλε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν μόνος τοῦ διὰ τὸ ἔκαλει τὸ κακὸν, ὁ δὲ Θεός πάλιν χωρὶς ἐκείνου δὲν ἠβelen νὰ κάμῃ αὐτὸ, δεῖ τί γίνεται πρῶτα τὸ ἀνακοινῶναι εἰς αὐτὸν καὶ μετὰ ὧσῃν τὴν βροχὴν. Εἰδὲς καὶ εἰς αὐτὸ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πρῶτην ποῦ ἔκαμε εἰς τὸν ἄγονον. Διότι δὲν ἀρῆκε πρὸ μπροστῶ

τὰ καλινὰ τῆς βροχῆς, ἕως δτου συνωμίλησε μὲ αὐτὸν καὶ εἶπεν ἐκεῖνο ποῦ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν νὰ ἀναγγελλῇ τὴν μελλομένην ἀσφοδίαν τῶν ἀγαθῶν.

Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ τὰ κακὰ ἐγένοντο **D** ἠθέλησεν ὁ Θεός νὰ κάμῃ αὐτὸν καὶ ἀγγελιαφόρον τῶν καλῶν καὶ ἀφοῦ τὸν κατεβίβασεν ἀπὸ τοῦ δρυοῦ τὸν ἀπέστειλε νὰ ἀναγγελλῇ εἰς ἅλην τὴν γῆν ἐκείνην τὴν πτώσιν τῶν βροχῶν καὶ τὸ τέλος τῆς πενίας. "Ὅταν βροχὴ κατήλθεν ἡ βροχὴ καὶ ἐπανήλθεν εἰς ἄλλιον χρονικὸν διάστημα ἡ ἀσφοδία, ἀφοῦ συνεκέντησε τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βασιλ τοὺς τετρακοσίους καὶ τοὺς τετρακοσίους ὀδοῦκοντα τοὺς κατέσφαξε, καὶ ἔρρευσεν κείραρος πλημάτων.

4. Λοιπὸν τί σκέων ἔχουν αὐτὰ πρὸς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν; Μὴ ἀνησυχῆς, ἀγαπητέ, διότι τώρα θὰ ἀποτελέσω αὐτὰ ποῦ ἔχω εἰπῆ. Διότι ἐπειδὴ ἔφερε κάτω ἐκείνην τὴν φωτιάν, καὶ ἐκέρρισε τὴν νύκην, καὶ ἔσπασε τὸ λημπρὸν ἡρώσιον, **E** καὶ διέπραξε τὴν σφαγὴν τῶν ἱερῶν, ἀπερακρόντη κείρων καὶ ἐκατέτιτο ὑπερφηρῶς δι' αὐτὰ ποῦ συνέστησαν Κατόπιν ἠεμῆνισε πρὸς αὐτὰν ἡ γυναῖκα τοῦ Ἰακώβ, ποῦ ἦτον πόρνη ποταπὴ καὶ περιφρονημένη, νὰ τὸ εἰποῖν. Ἐτάδε ποηροῖαν μοι οἱ Θεοί, καὶ τάδε προφθεῖσαν, ἴδὸν μὴ θῆ τὴν ψυχὴν σου σβῆρον ὡς ἐνὸς τῶν ἱερῶν τούτων. Καὶ ἐροθήθη, καὶ ἔφυγεν ὀδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα (Γ' Βασιλ. 19, 2-3).

Τι λοιπὸν; Ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἡ οὐρανομήκης, αὐτὸς ποῦ ἦταν ὑπερτερος ἅλου τοῦ κόσμου, οὗτος ποῦ περιεορόνησε τόσην πεῖναν καὶ ἐπονεστάτησεν ἐναντίον τῶσαν τυραννικῶν βασιλέων, αὐτὸς ποῦ ἔκλεισε καὶ ἦνοιξε τὸν οὐρανόν, αὐτὸς ποῦ ἔφηνεν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν τὴν μίαν φορὰν βροχὴν, τὴν ἄλλην φωτιάν, αὐτὸς ποῦ περιεφρόνησε τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως. **B** αὐτὸς ποῦ δὲν ἐροβόησε, αὐτὸς ποῦ παντοῦ εἶχε θάρμυς, αὐτὸς διὰ μῆδς, μετὰ ἀπὸ ἴσου κατορθώματα, μετὰ ὅσων θάρμυς δὲν ἀντελεγε εἰς τὴν διὰ λόγων ἀπειλὴν μῆδς πόρνης, ἀλλὰ διὰ ἐγκαταλείπει ἅλα καὶ γίνεται σφῶς καὶ ἄμωτος καὶ φεύγει κρυφὰ εἰς τὴν ἔρημον καὶ διαδίκει ὀδὸν τεσσαράκοντα ἡμερῶν. Ἀρὰ γε ποῖα ἦτο ἡ αἷτια.

Ἐγνώριωσεν αὐτὸν ὁ Θεός ἀπὸ τὴν χάριν του καὶ ἐπάνῃ ἡ ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· εἶδε τὸν προφήτην, **δεῖξτε** καὶ τὸν ἀνθρώπον, διὰ τὸ μῆδουσι ὅτι καὶ ἐκεῖνα ποῦ ἐγένοντο τότε ἦσαν ἔργον τῆς χάριτος. Τὰ ἔπραττε δὲ αὐτὸ δὲ νὸ τὴν κάμῃ ἐπειθεῖ εἰς πῶς πολλούς **B** καὶ τὸν ἐγνώσῃμην ποῦ εἶχαν ἐξ αἰτίας τῶν κατορθωμάτων νὰ λιγοστεύσῃ

[H Ἄνεκφραστα εἰς τὴν Ἰακώβ (Γ' Βασ. 19, 2-3).

καί νά σταματήσῃ. Διά τὸ ὅτι ἐσκόπετο καὶ ἐφροντάετο διὰ τὸν ἑαυτόν του μεγάλα πράγματα καὶ περιεφρόνει ἄλλους τοὺς ἄλλους, αὐτὸν τὸν ἴδιον δὲ ὡς φέριω ὡς μάρτυρα. Ὅταν ἤλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ἤρώτα τὴν αἰτίαν τῆς εἰς αὐτὸν τὸν ἴσον παραμονῆς λέγων· «Τί σοι ὦθε, Ἥλιε;» καὶ εἶπ' οὗτος ὡς· «Γ' Βασ. 19, 13) τὸν ἥρωτα ἔδει ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μάθῃ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀποκαλοῦναι εἰς ἡμᾶς τὰ κρίματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διότι καὶ τὴν Χανααναίαν ὁ Χριστὸς ὅταν ἤρώτα, τὴν ἥρωτα ἔδει διὰ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ διδάξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν ἠθοσαυρὸν τῆς πίστεως ὁ ὁποῖος ὑπῆρχεν εἰς αὐτήν.

Ἐρωτᾷ λοιπὸν αὐτὸν, διὰ ποῖον λόγον ἔχει φθάσει ἐδῶ τόσον μακριὰ **C** καὶ διαπῆ ἀγκατελέμω πολλὰς καὶ πλήθας καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἔρημον, ἔδει διὰ νὰ μάθῃ αὐτὸς (διότι νὰ ἐρωτᾷ διὰ τῆς ἀπαντήσεως ἐκείνου διὰ κρίματα τῆς ψυχῆς του καὶ αὐτὸς ποῦ γνωρίζει τὰ πάντα), ἀλλὰ διὰ νὰ διδάξῃ εἰς ἡμᾶς ὅτι εὐλόγως ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ διαταραχθῆ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ νὰ ἐμπέσῃ εἰς τὴν δειλίαν. Τὸν ἔφησε, ἔδει τὸν ὠπιοσετοῦ τὸ ἐπέτρεψε, ἔδει τὸ ἐνήγγισεν, ἀλλὰ τὸν ἐγύμνωσε μόνον καὶ ἐπανερώσῃ ἡ ἄδυναμίς του. Ὅταν τοῦ εἶπεν ὁ Θεὸς· «Τί σοι ὦθε Ἥλιε» ἔδει ἀκούσαμεν ἢ εἶπεν αὐτὸς· «Τὰ θεοσιωπήρια σου κατέκοψαν καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν» καὶ γὰρ ὑπελείφθη μόνος, καὶ ἤρωτα τὴν ψυχὴν μου» (Γ' Βασ. 19, 14). Βλέπεις διὰ ἐνόηκεν ὅτι εἶκον ἀπαλοσθῆ ἄλλοι καὶ ὅτι μόνον αὐτὸς ἔχει ἀπομείνει καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἐκείδε ἀπὸ αὐτὸν, πράγμα ποῦ ἤδυνάτο νὰ τὸν φέρῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀλασυνείαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεὸς διὰ τὸ τοῦ θγάηθ' τὴν πεπλανημένην αὐτὴν οὐκῆν λέγει· «Κατέλιπον ἔμαυτῶ ἐπικαιοκίλους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῷ Βασιλῶ» (Γ' Βασ. 19, 18).

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὅταν ἐπέφερε τὴν ἔηρασίαν, ἔδει ἐκάμφθη ἄλλ' ἐσυνέκχε τὴν τιμιότητα καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐφροντάετο μεγάλα πράγματα, ὡσὺν νὰ ἦτο μόνον αὐτὸς εἰς τὴν γῆν ὁ Θεοσεβῆς, ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἀνυλιφθῇ τὴν ἴδιαν ἄδυναμίαν πληροφρονῶν αὐτὸν περὶ τοῦ πλῆθους ποῦ εἰσώθη, καὶ διὰ τὸν δῶο τοῦτων ταπεινῶναι τὴν οὐκῆν αὐτοῦ καὶ τὸν πεθεῖν νὰ εἶναι ταπεινὸς καὶ νὰ εἶναι συγχωρητικὸς καὶ νὰ συνδυάξῃ τὸν ἔηρον του μετ' τὴν φιλανθρωπίαν. **E**

5. Ἄν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς τὴν ἴδιαν εἰς τὴν Κορινθ. Διαθήκην πάλιν θὰ προσεθῆσῃς νὰ σοῦ φέρω ὡς παράδειγμα ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Καινῇ Διαθῆκῃ ἄνδρος, τοῦ κορινθίου, τοῦ ἰσχυροῦ, τὸ φροῦσιον καὶ τοῦ πρῶτου. Ἦς ἰετούς δὲ, ὅπως διὰ τὴν Παλαιὰν χαρακτριζοῦν τὸν Μωυσῆν καὶ τὸν Ἥλιον· Ἦτι διὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην τὸν Παῦλον καὶ τὸν Πέτρον. Διότι ὅπως ἀκριβῶς κόβει ἕνας ἀπὸ αὐτοῦ, τοῦ δῶο, ὁ μὲν

ἕνας ἀπὸ ἑνα Αἰγύπτιον, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ ἀπειλὴν μὲς πόρνης ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον. Ἔτι λοιπὸν καὶ ὁ Πέτρος, ἡ δόσις, ὁ ἴημέλιος, ὁ σπύλος, μετὰ τὰς ἰσῆας ἐντολὰς, μετὰ τὰ τοῦ θάμματα, μετὰ τὴν τῶσιν φιλοσοφίαν, ἔδει ἐφοβήθη οὐτε κόποιαν βασιλισσῶν, οὐτε κόποιαν ἄνδρων, ἀλλὰ τὴν ἀπειλὴν κόρης θυμωτοῦ **229** **A** καὶ αὐτὸ ἦτο ἀπὸ τὸ προηγούμενον παλὸ χειρότερον. Διότι αὐτοὶ μὲν ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον μόνον, αὐτὸς δὲ ὑπέπεσε καὶ εἰς πορπίπματα ἄθλαστατον, πράγμα μὴ ἔδει τὸ γνωρίζουν. Διότι διὰ τὸν ἐγυμνωθῆ ἀπὸ τὴν κόριν καὶ Θεοῦ ἐφάνη καὶ ἡ ἄδυναμία αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἀγκατελείψθη ἀπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἄφρον δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς νὰ πέσῃ, διότι ἐπρόκειτο νὰ κόμῃ καὶ αὐτὸν ἄρχοντα ὄλησ' τῆς οἰκουμένης, ὡστε ἐνθυμῶμενος τὰ παραπτώματα τὰ ἰδικά του, νὰ συγκυρῆ αὐτοῦ καὶ ἁμαρτανῶν. Καὶ ὅτι ἔδει εἶναι σκεπτικὸς ἰδικὸς ποῦ αὐτὰ, ἄκουσε αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν ποῦ λέγει· «Σήμεν, Σήμεν, ποσάκις ἐξήτησεν ὁ Σατανᾶς σενδοῖσ' σε ὡς τὸν αἴτον· καὶ γὰρ ἐδεθήην περὶ σοῦ, ἴνα μὴ ἐκλίθῃς ἢ πώσις σου. **B** Καὶ πὸ ποῖτ' ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου» (Λουκ. 22, 31). Δός μου αὐτὴν τὴν ὁμοιότητα διὰ τὴν πρὸς σὲ βοηθείαν· διότι ἔδει ἔδει ἀπελῶμνας τῆς ἰδικῆς μου προνοίας, ἔδει νὰ ἤδυνάτο μόνος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐπίθεσιν ἐκείνου. Ἄφρον ἄπειν ἐννοήσῃς τὸ ἰδικὸν σου νὰ γίνῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, συγχωρητικὸς, διότι τὸ «στήριξον» αὐτὸ ἐκρηξῶς ὑποβηλαπῆ ἰδιὰ τῆς ἐπιεικείας νὰ στηρίξῃς αὐτοῦ ποῦ κλονίζονται, ἠμῶναιν τὴν κείρα σου, καὶ ἐπιεικῶν πολλὰν φιλανθρωπίαν.

Καὶ ὁ Παῦλος ποῦ ἦτο τολμωρότερος ἀπὸ λέοντα, ἡ ἄκατάβλητος ψυχὴ, τὸ ἴδιον ἔπαθε. Καὶ δὲς πᾶς δεκτικὸς συνεισῶς τὸν ἑαυτόν του νὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τὰ φάρμακα τῆς ταπεινωφροσύνης. Γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους λέγει· **C** «Ὅτι θέλω δὲ ὑμᾶς ἄγνοεσθ', ἀδελφοί, περὶ τῆς θλιψῆς ἡμῶν τῆς γνωμῆς ἡμῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὅτι καὶ ὑπερβολὴν ἐπαρτήθημεν ὑπὲρ δύναμιν· ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκρημα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἴνα μὴ πεποθήτες ὡμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἔπι τῷ Θεῷ τῷ ἐγγείροντι τοὺς νεκρούς, ὅς ἐκ ἐμικροῦτων θανάτων ἐπρόστατα ἡμῶς. Ἠλικώκαμεν δὲ ὅτι καὶ ριστοῦται» (Β' Κορ. 1, 8-11). Ἐχομεν ἀπογορηθεῖν, λέγει, ἔδει ἐπιπτομεν νὰ ἤμωμεν καὶ ἐπέκρημεν ὅτι θὰ ἀποθάνωμεν ὁμοσῆραται, ἡμῶς αὐτὸ σημαίνει τὸ «αὐτοῖς ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκρημα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν». Αὐτὸ μὲς ἀπήντησεν τὰ πράγματα, ὅτι θὰ καταπραθοῦμεν ὁμοσῆραται. Διὰ ποῖον λόγον ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς νὰ φθάσωμεν εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους; Αἴ· νὰ μὴ ἔκομεν βεβαιότητα εἰς τοὺς ἑαυτοῦς μας λέγει.

Δ ἄλλὰ εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς. Αὐτὸ ποῦ λέγει ἔχει αὐτὴν τὴν ἔννοιαν διὰ τὴν μὴ καυχήσεσθαι διὰ τὴν μὴ ὑπερηφανευόμεθα ἀλλοθιτικῶς διὰ τὴν κατορθώματά μας αὐτὸ ποῦ τὸ λέγει σαφέστερον καθὼς συνεχίζει, γράφει οὕτως ἐπειδὴ λοιπὸν ἀνεφέρει τὴν ἀπαγγελίαν εἰς τὸν οὐρανὸν, τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν παράδεισον, τὴν συμμετακίνησιν εἰς τὰ ἀπόρητα ἐκεῖνα λόγια συνεπέρανεν· «Καὶ τῆ ὑπερβολῆ τῶν ἀποκαλύψεων ἴνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλον τῆ σαρκί, ἄγγελος Σατανῶν. ἴνα μὴ κολορίζῃ» (Β' Κορ. 12, 7). ἔννοει ἐδῶ αὐτοὺς ποῦ τὸν ἔβλητον καὶ τὸν παρηνώχλου καὶ τὸν ἔβαλον εἰς φυλακίαν, διότι κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀνομάζει Σατανῶν. Μοῦ παρεκωχήθη δὲ τὸ ἀπομένω τοὺς πειρασμούς Ε' διὰ τὴν περιορίζεται ὁ ἐγωϊσμός καὶ διὰ τὴν μᾶλλον εἶναι ταπεινός. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἐνῶ παρεκάλεσα τὸν Θεὸν δὲν ἐπέτυχον τὸ λάβω τὸ ζητηθέν, ἀλλὰ κερήμενο συνεχῶς ὑποφέρων καὶ ἔχων ὡς φάρμακον ταπεινοφροσύνης τὴν θλίψιν.

Διότι αὐτὸς ποῦ ἐκόσθη εἰς τοὺς νόδας τοῦ Γαλιθαίου¹⁹ καὶ ποῦ ἐξη σύμφωνα μὲ τοὺς πατρικούς νόμους, αὐτὸς ποῦ ἦτο ἱερωτικὸς τῶν πατρικῶν παραδόσεων, αὐτὸς ποῦ ἀνεγίνωσκε καθημερινῶς τοὺς προφήτας, αὐτὸς ποῦ ἀνετάρφη μὲ τὸν νόμον, αὐτὸς ὅταν ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἔκαμε θαύματα καὶ ἐδίδασκεν αὐτὰ ³⁰⁰ **A** καὶ παρέθετε καὶ ἐφημίθευε τὰς Γραφάς, δὲν τὸν ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐσταυρώθη καὶ ἀνεστήθη τὸ κατεβίβασκε καὶ μὲ χίλια χέρια ἔρριπτε ἐναντίον τοῦ ραββιτοῦ ἐκεῖνου καὶ καταπέλασε τὰς ἐκκλησίας καὶ ἦτο ἀγκυριώτερος καὶ ἀπὸ λύκων καὶ ἔως οἴου ἔλαμψεν τὸ φῶς ἀπὸ ἐπάνω καὶ ἠκούσθη φωνὴ ποῦ τὸν ἀδήγησεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, μόνος του δὲν ἠδυνήθη τὴν γνωρίσθαι τὸ ὄρθον. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς συνεχῶς εἰς τὰς ἐπιστολάς του αὐτὰ ἀναφέρει ἐντροπόμενος δι' ὅσα ἔγιναν. Γράφειν εἰς τὸν Τιμόθεον ἔλεγεν· «Χάρην ἔχω τῇ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ, ὅτι πιστὸν με ἠγήσατο θέμενος εἰς δικαιοσύνην, τὸν πρότερον ὄντα ἐλασθηρὸν καὶ δόκτιν καὶ ὑβριστῆν· **Β** ἄλλ' ἠλεήθη, ὅτι ὁ

γνώων ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ» (Α' Τιμ. 1, 12-13). Καὶ πάλιν· «διὰ τοῦτο ἠλεήθη, ἴνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται ὁ Θεὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν πρὸς ὑποσιτώπων τῶν μελλόντων πιστεῖσθαι ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Α' Τιμ. 1, 16). Καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους πάλιν γράφειν ἔλεγεν· «Ὅς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, ὅτι ἐδίωκα τὴν Ἐκκλησίαν» (Α' Κορ. 15, 9).

θ. Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐγένοντο καὶ ὄφρην αὐτοὺς γυμνοῦς ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν χάριν του, ὥστε, ὅταν μάθουν τὴν ἀδυναμίαν τὴν ἰσχύην των **C** καὶ ὅτι τίποτε δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποῦ δὲν ἔχει τὴν ἀνωθεν βοήθειαν, ὅταν ἀνεθοῦν εἰς τὸν δικαστικὸν θρόνον καὶ ὅταν γίνωνται ἡγέται καὶ ἄρχοντες, νὰ ἐπιβεβῶν μεγάλην φιλανθρωπίαν, πολλὴν συγκρατάσων καὶ πολλὴν ἐπιεικειαν εἰς τοὺς ἀρχομένους. Διὰ τοῦτο καὶ γράφειν πρὸς τοὺς Γαλιτάς ἔλεγεν· «Ἄδελφοί, ἐγὼ καὶ προλήψθη ἄνθρωπος ἐν τινὶ παραπτώματι, ὁμοίως οἱ πνευματικοὶ καταριζέτε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σύ πειρασθῆ» (Γαλ. 6, 1).

Ἄφου λοιπὸν τὰ γνωρίζωμεν αὐτὰ καὶ αὐτοὺς ποῦ παρεκτρέπονται διὰ συγκρατῶμεν καὶ εἰς τοὺς ἁμαρτανόνας διὰ ἔμψιστε συγκωρητικῶν καὶ διὰ ἐπιβεβῶμεν μεγάλην φιλανθρωπίαν, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν συγκληρώμεν καὶ ἡμεῖς δι' ὅσας ἁμαρτίας πράττομεν **D** διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου ἡ δόξα ἀνήκει εἰς τὸν Πατέρα συνεχρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ ἐγὼ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁹ Ἦτο μέγας φοιτητὸς νομοδιδασκαλίας τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ἦτο μέλος τοῦ Μεγάλου Συναγῆτος. Ἐπίρριπτεν διδασκαλίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἦτο ἀπιστοκριτικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Κατὰ τὴν ἔκτασιν τῶν ἀποστόλων ἐνώπιον τοῦ Συναγῆτος συνέστησεν τὴν ἀκαλουθήσειαν των, ἢ ἐκείνα καὶ ἄλλα. Τὸ γεγονός τοῦτο συνέτελεσεν ὥστε νὰ νομιεῖθῃ ὅτι τῆς μεταγενεστέρως χριστιανικῆς παραδόσεως ὡς κρητιστικῆς βασιτείας ἐπὶ τῶν Πέτρον καὶ Παύλου, ἀνετραφεμένος μεμίστα εἰς πολλὰ μαθητολογία ὡς μαρτυρεῖ. Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν χροσολόγιον, ἀορίζεται τὴν ἡν. Ἀργύριον ἢ ἀνακρίβη τῶν λεγόμενων αὐτῶν καὶ τοῦ Στεφάνου.